

Den stille revolusjonen møter ungdommelig reaksjon

En undersøkelse av politiske og verdimeslige holdninger til landets yngste stemmeberettigete generasjoner sett i lys av Ronald Ingleharts teorier om “The silent revolution”

Chase Alexander Jordal

Masteroppgave

Vår 2020

Institutt for sammenliknede politikk

Universitetet i Bergen

Innhold

Summary in English.....	7
Innledning	8
Forkortelser	9
1 Tema, problemstilling, avgrensning og definisjoner	10
1.1.1.Tema	10
1.1.2 Problemstilling.....	12
1.1.3 Presentasjon av hypoteser.....	13
1.1.4 Avgrensning.....	14
1.1.4.1 Avgrensning i sted	14
1.1.4.2 Avgrensning i tid	16
1.2. Definisjoner	17
1.2.1 Verdier og holdninger.....	20
1.2.2 Generasjon millennial. Detaljer om verdier, holdninger og lignende:.....	22
1.2.3 Generasjon Z Detaljer om verdier, holdninger og lignende:.....	23
1.3. Oppsummering	25
2. Gjennomgang av forskningsfront og litteraturgjennomgang.....	26
2.1 Innledning	26
2.2. Forskning vedrørende forskjeller i syn på innvandring med hensyn til generasjonskohort, samt andre relevante faktorer	26
2.2.1 Ronald Inglehart	26
2.2.2 World Value Survey (WVS) og Cultural Revolutions (2018) og Trump and the populist Athoritarian parties: the silent Revolution in reverse (2019).....	28
2.2.3. Integreringsbarometeret 2018: Holdninger til innvandring og integrering i Norge	29
2.3. Forskning vedrørende forskjeller i syn på innvandring med hensyn til kjønn	31
2.3.1 Daniel Gros: Sex and Populism	31
2.3.2 Harteveld: Daring to vote Right, Why men are more likely then women to vote for the radical right.	33
2.4 Forskning som viser avvik fra de antatte trendene.....	34
2.5 Oppsummering	35
3 Oversikt over forskningsdesign, metode og data.	37
3.1. Introduksjon.....	37
3.2 Forskningsdesign	37
3.2.1 Om forfatteren og mulig partiskhet/bias	40
3.3. Den innsamlede dataen	41
3.3.1 Norsk Medborgerpanel (NMP).....	41

3.3.1.2	Utfordringer knyttet til datasettene fra Norsk Medborgerpanel:.....	41
3.3.2	Statistisk sentralbyrå (SSB)	42
3.3.2.1.	Relevante funn i rapporten “Holdninger til innvandrere og innvandring 2019” fra SSB	43
3.3.3	World Value Survey (WVS) - Fordeler og ulemper med datasettene.....	44
3.3.4	European Values Study.....	45
3.3.4.1	Fordeler og utfordringer vedrørende data fra European Values Study 2008 og 2018.....	46
3.4	Innsamling av egen data	46
3.5	Oppsummering	47
4.	Analyser	48
4.1	Innledning.....	48
4.2	World Value Survey	49
4.2.1	Bølge 3. Resultater fra Norge 1996	49
4.2.2	Bølge 5. Resultater fra Norge 2007	52
4.2.3.	Konklusjon av undersøkelsene av data fra WVS.....	54
4.3	Norsk Medborger panel	55
4.3.1	Norsk Medborger panel, runde 1. Data fra 2013	55
4.3.2	Norsk Medborger panel, runde 2. Data fra 2014	59
4.3.3.	Norsk Medborger panel, runde 12. Data fra 2018	61
4.3.4.	Norsk Medborger panel, runde 13. Data fra 2018	64
4.3.5.	Norsk Medborger panel, runde 14. Data fra 2019.....	66
4.3.6	Konklusjon av undersøkelsene gjort på data fra Norsk Medborgerpanel.	70
4.4	European values Study	71
4.4.1.	Datasett fra 2008.....	71
4.4.2.	Datasett 2018	75
4.4.3	Oppsummering av data fra EVS.....	78
4.5.	Oppsummering av funn	79
5.	Drøftelse av funn i lys av de aktuelle teoriene	81
5.1	Introduksjon.....	81
5.2	Kjønn som faktor i holdninger til innvandring: <i>Liberale kvinner og restriktive menn</i>	81
5.2.1.	Unge kvinner som de mest liberale, i lys av teoriene til Gros og Harteveld.....	83
5.2.2	Biologiske faktorer som potensielle forklaringer på våre funn.....	83
5.2.3	Andre potensielle forklaringer for våre funn vedrørende kjønn.....	84
5.3.	Forskjeller mellom generasjonene	85
5.3.1	Funn fra 2007 som avviker fra den antatte trenden.....	86
5.3.2	Forskjellene mellom GenZ og GenM, kohort effekter, tidseffekter eller noe annet?.....	88
5.4	Oppsummering av kapitlet.....	93

6. Konklusjon	94
6.1 Har “den stille revolusjonen” møtt sin ungdommelige mannsdominerte reaksjon, eller fortsetter revolusjonen bare uten de unge mennene?	94
6.2 Gjensyn med våre hypoteser.....	96
6.3 Avsluttende bemerkninger.....	97
7. Kilder	98
8. Appendiks	108
8.1 Overblikk over datasettene og variablene jeg bruker i de ulike Rundene fra Norsk Medborgerpanel.....	108
8.2 Overblikk over datasettene og variablene jeg bruker i de ulike "bølgene" til WVS.....	109
8.3 Overblikk over datasettene og variablene jeg bruker fra EVS.....	110

Takk

Jeg vil takke min veileder Siri Gloppen for konsise og direkte tilbakemeldinger. Jeg vil takke Jan-Paul Brekke ved IFS for hans ivrige bistand med tall og datasett. Jeg vil takke min kone Ingebjørg for hennes gode refleksjoner og samtaler rundt mine funn, og jeg vil takke min hund Milorg for at han har ligget ved mine føtter under mange timer med skrivearbeid.

Summary in English

The focus of this master's thesis has been to look closer at potential differences in intergenerational views on immigration, migration and foreigners among Norwegian people belonging to the so-called Millennial generation (born between 1980 and 1995) and Generation Z (born between 1996 and 2010). This thesis examines several different theories regarding the explanation of trends existing in relation to how views and values are expected to evolve from one generation to another, but the most prominent theory we have used is Ronald Ingleharts theory of "*The silent revolution*". This theory argues that for a myriad of reasons, Western populations have in the period following WW2 had a tendency to become more "post-materialistic" in their values as opposed to "materialistic" which were more prominent before the war. One measurement of materialistic or post-materialistic values is ones view on immigration, where one with more post-materialistic values would have more liberal views on the matter opposed someone with more materialistic values who would be more restrictive. For a long time the trend has followed the theory and studies have found that each new generation has become more post-materialistic, also in regards to views on immigration, then the last. However, new theories have now emerged which argue that we might see a reaction to this trend in regard to views on immigration among other issues, among the youngest generation, known as Generation "Z" (GenZ). The aim of this thesis has been to test this idea by examining data collected in Norway regarding views on immigration, by several different organizations since the 1990s.

Based on a large dataset regarding views on immigration I have conducted close to 30 different regression analyses, and have found many significant and interesting results. Among these findings have been several which follow existing trends, as well as several surprising finds regarding GenZ. Many of our findings point in the direction of the existence an intergenerational difference where mainly GenZ men are showing themselves to be significantly less positive towards immigration then Generation Millennial (GenM) men. In many analyses I have found that GenZ men have held immigration views often on par with those held by the oldest generations we have surveyed.

Based on my findings, I believe that a trend might now exist, for many different reasons, where the youngest generation, are becoming less positive towards immigration, specially GenZ men. These findings might show that Ronald Ingleharts theories of *the silent revolution*, might now be experiencing a *youthful male reaction*.

Innledning

I løpet av siste halvdel av 1900-tallet har forskningen på holdninger og verdier, spesielt i Vesten, blitt et tema som stadig flere har undersøkt. Prominente forskere som David Inglehart har siden 1970-tallet vist det som tilsynelatende har vært en klar trend, hvor befolkningene i vestlige land i økende grad har beveget seg fra å ha «materialistiske» holdninger, til «post-materialistiske» holdninger. Sagt med andre ord så har disse befolkningene blitt stadig mindre «konservative» og stadig mer «liberale» ettersom eldre generasjoner har falt i fra, og yngre generasjoner med nye verdier har trådt til. Men, enkelte studier fra USA tyder nå på at denne trenden muligens har begynt å snu, ved at den yngste generasjonen kjent som Generasjon Z (GenZ) delvis bryter med denne verdimeslige utviklingen, og utviser nå mer materialistiske/konservative holdninger på enkelte felt, enn det som har vært normalt blant yngre generasjoner i Vesten. Jeg skal undersøke hvorvidt dette kan være tilfelle i Norge, ved å se på ulike generasjoners holdninger til et tema som ofte knyttes opp mot materialistiske/ post-materialistiske holdninger: nemlig syn på innvandring.

Forkortelser

- EVS – European Values Study
- GenBB – Baby boomer generasjonen
- GenM – Generasjon Millennial
- GenOLD – Brukt som forkortelse på den eldste generasjonen som undersøkes i hver analyse.
- GenX – Generasjon X
- GenZ – Generasjon Z
- NMP – Norsk Medborgerpanel
- PRC – Pew Research Center
- SSB – Statistisk sentralbyrå
- WVS – World Value Survey

1 Tema, problemstilling, avgrensning og definisjoner

1.1.1.Tema

Denne oppgaven handler først og fremst om generasjoner og forskjeller i verdier og holdninger mellom ulike generasjoner eller kohorts. Ulike generasjoner vokser som regel opp under varierende kulturelle, økonomiske og politiske omstendigheter. Slike faktorer påvirker hva slags verdier og holdninger som preger kohorten (Putnam & Gartstein, 2020), noe som gjør at klare generasjonsmessige forskjeller vedrørende holdninger og verdier lett kan oppstå. Slike skiller kan være svært synlige i for eksempel hvordan ulike generasjoner forholder seg til verdispørsmål, til hvordan de stemmer i valg, samt i andre kulturelle preferanser som generasjonene viser.

Verdier som ulike generasjonskohorts holder, har en tendens til å etablere seg under oppveksten for så å forbli relativt uforandret opp gjennom årene (Sing, 2014). Forskning viser at det i stor grad er kår under oppveksten, slik som finansiell trygghet, stabilitet og lignende som kan prege hva slags holdninger medlemmene av spesifikke kohorts på generell basis har. Man har selvsagt alltid variasjoner mellom enkeltmennesker, men mer generelle faktorer som i større grad påvirker samfunnet som helhet, eksempelvis det å vokse opp under en økonomisk nedgangstid eller en krig, medfører generelle verdi- og holdningsmessige trender, som de som vokste opp under slike kår bærer med seg utover i livet.

Eksempler på slike verdimesige kohorteffekter ser man tydelig blant de generasjonskohortene som vokste opp i Vesten under mellomkrigstidens trange kår, og hvordan verdiene som preget disse kohortene i stor grad var forskjellig fra dem som vokste opp under de mer stabile etterkrigsårene. Eksempler på slike verdier som har preget den førstnevnte kohorten, ofte kalt «*the greatest generation*» blant den engelsktalende delen av Vesten, har blant annet vært holdninger vedrørende sparsommelig utnyttelse av ressurser (Brokaw, 2010). Anekdotisk så kan jeg tenke på bestemoren som alltid var svært streng på at man ikke skulle kaste mat, for så å minne de unge på de trange kårene hun opplevde under krigen.

Hvilke ulike kohorts som finnes, og hvordan samfunnsforholdene preger deres verdier til ulike tider, skal jeg komme tilbake til etter hvert, men det overnevnte eksempel fungerer

foreløpig for å vise hva slags faktorer det er snakk om som kan påvirke de generelle verdiene som forbindes med dem som tilhører en spesifikk kohort.

Den generelle verdimeslige trenden i Vesten

Det har lenge vært en utbredt antagelse, med støtte i flere studier fra blant annet fra USA, at hver ny generasjon eller kohort har mer «liberale», «progressive» eller «post-materialistiske» verdier og politiske standpunkt enn foreldregenerasjonen (Inglehart, 1977). Denne utviklingen har Ronald Inglehart (1977) betegnet som overgangen fra «materialistiske» verdier til «post-materialistiske» verdier. Dette, som skal beskrives mer inngående senere, kan på mange måter sammenlignes med at ens verdier beveger seg oppover Maslows berømte behovspyramide, fra et fokus på sikkerhet og overlevelse, til selvrealisering, etter hvert som de grunnleggende materialistiske behovene dekkes (Mørch, 2019).

Slike trender har i vestlig sammenheng vært svært synlige, spesielt i generasjonen kjent som «millennials» (fra nå omtalt som «GenM» for generasjon Millennial), de som er født i perioden like før årtusenskiftet. Eksempler som ofte gis på liberaliserende trender gjelder holdninger til saker som likekjønnet ekteskap, global oppvarming og innvandring (Parker, 2019). Trenden som blant annet Inglehart har identifisert, har vært at nye generasjoner i Vesten har hatt stadig mer liberale verdier enn sine forgjengere. Denne oppgaven tar i utgangspunkt for seg kohort inndelinger i Vesten. Dette er fordi ulike kulturer/ sivilisasjoner har ulike oppfatninger av hva som deler opp ulike generasjoner, mens for Vesten er det i hovedsak de samme oppdelingene som brukes. Denne oppgaven sin definisjon av *Vesten* følger sivilisasjonsinndelingen til Samuel P. Huntington sin «Clash of Civilizations» (Huntington, 1996), altså Vesten forstått som Europa og de engelsktalende landene rundt om i verden (New Zealand, USA, Kanada og Australia).

Den overnevnte trenden identifisert av Inglehart har lenge vært utfordret, men enkelte nye studier fra USA tyder på at denne vestlige trenden kan ha begynt å snu (Rieff, 2018).

De finner at den yngste stemmeberettigete generasjonen, omtalt som «Generasjon Z» (fra nå GenZ), i hvert fall på enkelte felt, har det som kan beskrives som mer «konservative», «restriktive» eller «materialistiske» holdninger enn generasjonen før dem. Dersom dette stemmer, så kan det tyde på trenden mot stadig mer post-materialistiske holdninger som i stor grad har preget Vesten siden slutten av Andre verdenskrig, nå kan være i endring eller i ferd med å reverseres. Formålet med denne oppgaven er ikke å forsøke å si

hvorfor en slik endring muligens eksisterer, men intensjonen er å undersøke hvorvidt en slik utvikling faktisk er til stede, da med utgangspunkt i de norske kohortene. For å undersøke dette vil jeg se nærmere på GenZ og GenM sine holdninger vedrørende en variabel som ofte forbindes med det å ha materialistiske holdninger: Nemlig innvandring (Inglehart & Norris, 2017)

1.1.2 Problemstilling

Hovedformålet med denne oppgaven vil være å undersøke hvorvidt det er mulig å oppdage en holdningsmessig forskjell mellom landets to yngste generasjoner, GenM og GenZ, vedrørende materialistiske vs. post-materialistiske verdier, her representert ved syn på innvandring. Intensjonen er å se nærmere på hvorvidt en slik potensiell forskjell finnes, og hvorvidt den strider med den antatte kohortutviklingen fra materialistiske verdier mot post-materialistiske verdier. Problemstillingen er derfor som følger:

Har nordmenn som tilhører Generasjon Z mer restriktive holdninger til innvandring enn det man finner blant personer tilhørende den eldre Millennialgenerasjonen?

Problemstillingen bygger i stor grad på teoriene fremsatt av Inglehart i *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics* fra 1977. Det har blitt diskutert at brudd med denne beviste utviklingen fra materialistiske mot postmaterialistiske holdninger i vestlige land, som regel har skyldtes abnormaliteter i landene, slik som mindre økonomiske kriser eller lignende (Cameron, 2013). Når slike abnormaliteter er blitt oppdaget, så fant man en generell økning av materialistiske holdninger på tvers av generasjonene, noe som vil si at endringen skyldes tidsbestemte faktorer og ikke kohortfaktorer (Cameron, 2013).

Det har derimot vært forskning som kan tyde på at denne trenden, hvor hver generasjon i Vesten i økende grad fremviser en større andel post-materialistiske enn materialistiske holdninger, muligens er i ferd med å snu (Metaxas, 2017). Slike undersøkelser har i all hovedsak kommet fra USA, men det vil ikke være utenkelig å se lignende trender i andre vestlige land da mange av de faktorene som kan være med på å forme holdningene til en generasjon, eksempelvis hva slags media man har tilgang på, regionale trender og teknologi, fint kan gjøre seg gjeldene på tvers av landegrensene. Hva slags forskning som har vært på feltet skal jeg komme tilbake til i kapittel 3, men det kan i korthet sies at det ikke har vært spesielt mye forskning på denne nyeste stemmeberettigete generasjonen, GenZ. Denne

oppgaven vil bidra til å kaste litt lys over hva som kan være en ny vestlig trend hva gjelder den verdimeslige utviklingen av generasjonene. Uavhengig av hvilke funn denne oppgaven generer, så vil de kaste noe lys over tilstanden til en vestlig trend, her i Norge.

Videre hva gjelder problemstillingen som denne oppgaven skal se nærmere på, så er det også en intensjon å se nærmere på eventuelle forskjeller mellom kjønnene med hensyn til materialistiske og post-materialistiske verdier vedrørende syn på innvandring. Dette kan være interessant å se på grunnet teorier satt frem av blant annet Daniel Gros (Gross, 2018). Gross trekker frem en antatt forbindelse mellom det å være mann, spesielt ung mann, og det å ha restriktivt syn på blant annet innvandring. Et restriktivt syn på innvandring er i følge Inglehart forbundet med å ha materialistiske fremfor postmaterialistiske verdier. På bakgrunn av Gros' sine teorier, som jeg skal komme nærmere tilbake til i kapittel 2, så vil en videre problemstilling som denne oppgaven tar sikte på å undersøke være som følger:

Vil det å være en mann tilhørende GenZ øke sannsynligheten for å ha signifikante mindre positive holdninger til innvandring, sammenlignet med det å være en kvinne i samme kohort, eller en mann i GenM.

1.1.3 Presentasjon av hypoteser

Denne oppgaven har som intensjon å forsøke å beskrive potensielle årsakssammenhenger mellom det å tilhøre en bestemt kohort, og det å ha en økt sannsynlighet for å utvise/ ha restriktive holdninger til innvandring, også kalt det å ha en større forekomst av materialistiske fremfor post-materialistiske holdninger. Videre vil jeg også se på sammenheng mellom kjønn, generasjonskohort og de overnevnte verdiene. Hypotesene som denne oppgaven tar utgangspunkt i å utforske er derfor som følger:

H01- Nullhypotesen: Det å tilhøre GenZ eller GenM har ingen signifikant påvirkning på ens holdninger til innvandring.

H02 – Nullhypotese nr 2: Det å være gutt eller jente tilhørende GenZ eller GenM generasjonen vil ikke ha noen signifikant påvirkning på ens holdninger til innvandring.

1. Hypotese: Det å tilhøre GenZ fremfor GenM medfører en målbar og signifikant negativ endring i ens holdninger til innvandring.

2. Hypotese: Det å tilhøre GenZ fremfor GenM medfører en målbar og signifikant positiv endring i ens holdninger til innvandring.
3. Hypotese: Det å være gutt fremfor jente tilhørende GenZ kohorten, vil medføre en målbar og signifikant negativ endring i ens holdninger til innvandring sammenlignet med GenZ og GenM forøvrig.
4. Hypotese: Det å være jente fremfor gutt tilhørende GenZ kohorten, vil medføre en målbar og signifikant positiv endring i ens holdninger til innvandring sammenlignet med GenZ og GenM forøvrig.

1.1.4 Avgrensning

Denne oppgaven vil i all hovedsak avgrenses i to dimensjoner: nemlig tid og sted. Tidsmessig blir avgrensingen til tiden da verdiene til disse generasjonene ble formet. Når det kommer til sted, så er avgrensingen at jeg undersøker norske forhold. Argumentasjonen for hvorfor denne avgrensingen er valgt skal jeg komme tilbake til i de to delene som følger. Men i korte trekk så er intensjonen med denne oppgaven å gi en slags tversnittanalyse av tilstanden blant norske GenZ og GenM'ere i dag, samt et innblikk i hvordan denne tilstanden har vært tidligere for å kunne sammenligne funnene i dag med lignende trender tidligere. Nå følger en forklaring på de ulike avgrensningene som er valgt for denne oppgaven.

1.1.4.1 Avgrensning i sted

Intensjonen som nevnt, er å undersøke mulige forskjeller som gjelder holdningen blant norske GenZ og GenM'ere, til innvandring og migrasjon her i Norge. Jeg har valgt å begrense denne oppgaven til Norge og personer bosatt i Norge av flere grunner. For det første er Norge et land hvor man har oppsamlet data som omhandler befolkningens syn på det aktuelle spørsmålet i lang tid, både gjennom interne datainnsamlinger fra SSB (Statistisk Sentralbyrå – Befolkning 2020). Videre har internasjonale organisasjoner som World Value Survey samlet data vedrørende den norske befolkningens materialistiske og post-materialistiske verdier i over 25 år. Slik data vil kunne gi nye funn et godt historisk bakteppe og kontekst å bli vurdert

ut ifra. Videre så har det kulturelle og historiske bakgrunn Norge har vedrørende innvandring, en høvelig kort historie med ikke-vestlig innvandring først fra 1970-tallet (Tvedt, 2018), en faktor som gjør at sammenligningsgrunnlaget for eldre generasjoners syn på saken blir liten, da det ikke er flere generasjoner som har måtte forholde seg til storskalainnvandring i lang tid, slik for eksempel eldre generasjoner i land som USA har måtte gjøre. Dette gjør at tematikken som denne oppgaven har som formål å undersøke, på mange måter kan begrenses til et mindre antall faktorer, enn dersom den samme undersøkelsen skulle blitt gjennomført i et land med en annen og mye mer dyptgående historisk forhold til innvandring.

Videre er Norge et interessant land å studere folkets forhold til post-materialistiske og materialistiske verdier, da landet i stor grad har vært stabilt, både økonomisk og politisk, over flere generasjoner. Eksempelvis ble Norge i liten grad rammet av finanskrisen i 2008 enn det andre vestlige land slik som Storbritannia ble (Regjeringen - NOU 2011:1). Dette er relevant for oppgaven, da folk som Inglehart har forklart kortere avvik fra den verdimeslige trenden i Vesten (fra materialistiske mot post-materialistiske verdier), i stor grad å skyldes økonomiske eller politiske *særtilstander*, slik som den overnevnte krisen. Da Norge i mindre grad har opplevd slike ustabile tilstander, og selv når vi er blitt rammet av dem, slik som migrantkrisen i 2015, så har vi blitt rammet i langt mindre grad enn for eksempel våre naboland som Sverige (Tjernshaugen 2016). På bakgrunn av slike faktorer vil eventuelle avvik fra den vestlige trenden kunne tyde på dypereliggende forklaringsmekanismer, enn de mer overfladiske og situasjonsbestemte, som Inglehart har beskrevet tidligere, og som jeg skal komme tilbake til senere. En annen faktor er at Norge på flere måter er ledende innen tilgang på teknologi (Overland, 2017), noe enkelte mener at kan påvirke hvordan meninger er dannet blant ungdom ved at de har friere tilgang på internett, og dermed også god tilgang på nyheter via sosiale medier (Mesch, 2009). Dersom de overnevnte funnene er observerbare i Norge, så kan det muligens brukes til å predikere lignende utviklinger i land hvor ungdommen ikke enda har de samme påvirkningsfaktorene som det vi har her.

1.1.4.2 Avgrensning i tid

Denne oppgaven tar som sagt sikte på å undersøke hvordan de verdimeslige forholdene er blant GenZ og GenM i dag, og historisk med hensyn til syn på innvandring.

Tidsavgrensningen blir til data innsamlet fra sent 1990-tallet og til i dag (2019). Men den viktigste dataen som kan si noe om dagens forhold, vil omhandle tiden fra 2015 til i dag, for det er fra 2015 at GenZ er gamle nok til å også fanges av målinger gjort av blant annet SSB og Norsk medborgerundersøkelse. Dette er fordi det er først i 2015 at personer tilhørende GenZ er fylt 18 år og dermed med i undersøkelsene.

Men oppgaven i dets helhet vil ikke være utelukkende begrenset til årene mellom 2015 og 2019. Det har siden 1971 (Inglehart, 1971) blitt samlet inn statistikk på verdiene og holdningene til personer i Vesten av Inglehart og WVS. Deriblant har det blitt gjort undersøkelser på verdiene til nordmenn gjennom WVS fra så langt tilbake som 1995. For å sette undersøkelsene av verdiene til landets yngste generasjoner, GenZ og GenM, kommer jeg i denne oppgaven også til å undersøke verdier til tidligere «unge» generasjoner. Dette gjøres blant annet for å undersøke hvorvidt funn jeg muligens gjør i dag, kan skyldes andre faktorer som kanskje først og fremst er fremtredende blant unge mennesker, enn at slike funn skyldes faktorer som er unike til dagens situasjon. For å sette undersøkelsen av GenZ og GenM sine verdier i en større sammenheng, så kommer denne oppgaven også til å undersøke hvordan landets unge mennesker (**delt i to grupper, den yngste fra 18-23 år, og en gruppe av unge voksne mellom 24-30 år**) skåret på materialistiske og post-materialistiske verdier vedrørende innvandring, tilbake i 1995.

Dermed vil oppgaven ha to tidsmessige begrensninger, den første fra 2015-2019 hvor jeg undersøker GenZ og GenM sine holdninger, og en tidligere begrensning fra 1995-2014, hvor jeg ser nærmere på landets daværende yngste generasjoner.

1.2. Definisjoner

I denne oppgaven så bruker jeg en rekke definisjoner og begreper som faller noe utenfor den allmenne ordbruken. Derfor vil jeg nå gå igjennom en rekke definisjoner av begrep og hva som menes med dem gjennom deres bruk i teksten. Flere av begrepene som brukes, slik som definisjonen av GenZ og GenM, har varierende definisjoner avhengig av hvor man undersøker fenomenet. Jeg vil i det følgende også redegjøre for hvorfor enkelte typer definisjoner og verdier blir lagt til grunn for undersøkelsene i denne oppgaven.

Ord og begrep som defineres:

Generasjon og kohort

I den vestlige verden, gjerne definert som Europa, USA og Australia/ andre Anglo eller engelsktalende land (Huntington, 1996), opererer man i dagligtalen med generasjonsgrupper (kohorts) som definerer generasjoner med personer som gjennom sine delte erfaringer og opplevelser former en verdimessig kultur som preger deres samtid (Språkrådet, 2020). Eksempler på slike generasjoner som omtales i Vesten er «baby boomer» generasjonen som defineres som personer født i befolknings eksplosjonen i den vestlige verden mellom 1946 og 1964. Ulike kohorts formes av blant annet de kulturelle, teknologiske og verdimessige forholdene de vokser opp under, samt større felles erfaringer slik som en storkrig eller en annen større dramatisk/ betydningsfull hendelse (Putnam & Gartstein, 2020). Slike forhold kan gjerne påvirke hva slags verdier eller holdninger som er mest fremtredende innen kohortene. Eksempler på slike hendelser kan være de magre karene under Andre verdenskrig som kan ha påvirket foreldregenerasjonen til «baby boomerene» til økte grader av sparsommelighet. I spørsmål om politiske og verdimessige syn, så har man ofte sett klare generasjonsmessige forskjeller, slik som i spørsmål om global oppvarming og Brexit (Curtice, 2018).

Kohorts er altså klassifiseringen av personer i aldersgrupper som defineres av delte erfaringer som er felles for dem i hver kohort (Abubakar, 1970). Men personene født i en viss periode i et samfunn, vil ikke nødvendigvis tilhøre den samme kohorten dersom de ble født i et annet land. Hvilke grupper som dannet en generasjonskohort begrenses gjerne til kulturer og/ eller sivilisasjoner. Dette er grunnet til at de kulturelle, politiske og handelsmessige faktorene som legger grunnlaget for felles erfaringene til en kohort, normalt sett ikke vil være like gjeldende for alle i hele verden. Det å snakke om etterkrigs generasjonen i Norge gir mening, men det vil være en unaturlig generasjonskohort skilnad i for eksempelvis Bolivia. Eller i Sør-Afrika, hvor de har en annen kohortoppdeling enn den jeg har, eksempelvis omtales personer født etter 1994, da apartheid ble avviklet, som «født fri» generasjonen (BBC, 2014). Pew Research Center ser etter tre definerende elementer for klassifisering av ulike generasjoner. Disse er:

Livssykluseffekter: Yngre mennesker er gjerne annerledes enn eldre mennesker, men de kan bli likere hverandre over tid, når de som er unge en dag blir eldre.

Periodeeffekter: Store hendelser, slik som kriger, økonomiske nedgangstider og katastrofer, som påvirker alle lag og aldersgrupper i samfunnet relativt likt. Dog med mulighet for at enkelte aldersgrupper påvirkes i større grad, eksempelvis en middelaldrende generasjon med store lån som påvirkes i større grad av økonomiske nedgangstider enn både yngre og eldre generasjoner.

Kohorteffekter: Periodeeffekter og trender har en tendens til å påvirke unge mennesker i større grad enn eldre, dette skyldes at man antar at inntrykk som man får i yngre alder har en større påvirkning på hvordan en persons kjerneverdier utformes, sammenlignet med inntrykk man får senere i livet (Taylor, 2012). Disse inntrykkene antar man at forblir med generasjonen, og er ikke påvirket av ” livssykluseffekter”. Eksempelvis personer tilhørende generasjonen som opplevde andre verdenskrig, og som insisterer på å opptre sparsommelig selv om de i ettertid levde med stor materiell velferd.

Denne oppgaven tar først og fremst for seg norske generasjonskohorter innenfor en vestlig ramme. Jeg vil derfor kort benevne de ulike kohortene som denne oppgaven vil berøre, før jeg går mer inn i detaljene på de definerende kjennetegnene ved de to generasjonene som jeg skal se nærmere på, GenZ og GenM.

Baby boomer/ Etterkrigs generasjonen: født 1946 til 1964. Denne generasjonskohorten har i stor grad klare avgrensinger i store deler av verden. Startåret for kohorten er første år etter slutten av Andre verdenskrig, og slik det engelske navnet betegner, så preges kohorten av den store økningen i fødselstall som fulgte etter uårene under krigen (Chappelow, 2020). I mange vestlige land preges denne generasjonen av å ha vokst opp under de gode vekstårene som fulgte Krigen, med stor fremgang innen materielle goder og velferd. Denne kohortens sluttdato settes ofte til 1964, som var et år i USA som ble preget av en hurtig nedgang i fødselstallene (Dimock, 2019).

Generasjon X: Født mellom 1965 og 1980. Denne generasjonen har tidligere blitt betegnet som «sandwich»-generasjonen, altså en generasjon som har vært i skvis mellom to andre større og/ eller mer innflytelsesrike generasjoner (Pew Research Center, 2019). Denne kohorten kjennetegnes gjerne av å ha vokst opp under trangere økonomiske kår enn Baby boomer-generasjonen tidligere, og var i USA blant dem som ble hardest rammet av finanskrisen i 2008 (Pew Research Center, 2019). I Norge har GenX tidvis blitt omtalt som «Ironigenerasjonen» (Aakvaag, 2015), og er ifølge en 2010-undersøkelse gjennomført av Pew Research Center den første generasjonen som har blitt preget av den nye teknologiske revolusjonen (tilgang på internett og lignende) under oppveksten, og som selv har beskrevet denne teknologitilgangen som et definerende element for kohortens medlemmer (Executive Summary, 2019).

Millennial generasjonen: Født mellom 1981 og 1995. Denne kohorten, slik navnet tilsier, består av personer som vokste opp i årene som ledet opp til og rundt årtusenskiftet. Valg av startpunkt for generasjonen har falt på 1981 noe som medfører at personene født i begynnelsen av denne kohorten fullførte videregående rett rundt år 2000, noe som igjen samsvarer med begrepet som brukes om kohorten. Sluttdato for generasjonen varierer, men de fleste plasserer den mellom 1995 og 1997. Definerende faktorer ved GenM skal jeg returnere til fortløpende.

Generasjon Z: Født mellom 1996 og 2012. Denne generasjonen har blitt omtalt med en rekke ulike begrep, blant annet «post millenials» og «iGenerasjonen» (som spiller på generasjonens tette forbindelse til bruken av moderne teknologi). Det å si når en generasjonkohort begynner og når den avslutter, er ingen eksakt vitenskap, men den jamne konsensus er at Generasjon Z starter i 1996, og avslutter med dem født i 2012.

1.2.1 Verdier og holdninger

Materialistiske verdier: Materialistiske verdier er en av de to hovedgruppene av verdier som denne oppgaven tar sikte på å undersøke. Begrepet «Materialistiske verdier» ble popularisert av statsviteren Ronald Inglehart i hans bok fra 1977, *The Silent Revolution*. Teoriene som Inglehart fremsetter i *The Silent Revolution* skal jeg undersøke i detalj i neste kapittel, men først skal jeg gå gjennom hva som legges i begrepet. For å forstå begrepet materialistiske verdier, må man se det i lys av motparten, «post-materialistiske verdier». Materialistiske og post-materialistiske verdier, er ifølge Inglehart en måte å definere og kategorisere en persons politiske verdier på. Dette gjøres ved å se på personens politiske prioriteringer, og på bakgrunn av disse kategorisere hvorvidt personen har en fremtredende andel av det ene eller det andre verdisetet. Dermed kan vedkommende betegnes som å ha først og fremst materialistiske eller post-materialistiske verdier. Verdisettet er altså først og fremst et verktøy for å kategorisere verdier som holdes av enkeltmennesker. Gjennom større undersøkelser kan verktøyene brukes for å beskrive hva slags verdier som preger nasjoner, generasjoner og kulturer.

Men hva er egentlig materialistiske verdier, og hvordan skiller de seg fra de post-materialistiske? Disse verdigruppene kan kanskje best forstås sammen med Maslows kjente behovspyramide (Mørch, 2019). De materialistiske verdiene kan forbindes med pyramidens grunnmur, altså behovene for tak over hodet, mat og sikkerhet. På den andre siden kan de post-materialistiske forbindes med pyramidens øverste sjikt, som behovet for å mette sosiale behov og utføre selvrealisering. Det at en person politisk sett er mer opptatt av de «grunnleggende» behovene, eksempelvis at personen er mest opptatt av det å opprettholde *orden* i samfunnet (noe som kan sammenbindes med behovene rundt trygghet og sikkerhet i behovspyramiden), og det å motarbeide prisøkning på mat, enn de er opptatt av å beskytte ytringsfriheten eller det å gi minoriteter økt politisk representasjon, vil tyde på at personen har mer materialistiske verdier enn postmaterialistiske (Inglehart, 1971, s. 994-995).

Materialistiske verdier er altså politiske prioriteringer forbundet med et større fokus på de grunnleggende materielle behovene, slik som sikkerhet, mat og ly, fremfor de post-materielle verdiene som i større grad er forbundet med ideer og verdier.

Ifølge Inglehart kan man måle fremkomsten av materialistiske verdier gjennom å undersøke personers holdninger og synspunkter på en rekke politiske saker som direkte eller indirekte kan forbindes med de grunnleggende fysiologiske behovene. Blant indikatorene på slike

materialistiske verdier trekker Inglehart frem det å ha et positivt syn på for eksempel dødsstraff (Norris, 2004), det å stemme på konservative partier/ kandidater, det å prioritere økonomisk vekst fremfor miljø og det å ha restriktivt syn på innvandring (Inglehart, 2018). Det er hvorvidt man har et restriktivt syn på innvandring som er den indikatoren på materialistiske holdninger som denne oppgaven først og fremst har som formål å undersøke forekomsten av blant GenZ og GenM.

Konkrete eksempler på materialistiske verdier vil være restriktive syn på innvandring/ fremmede, intoleranse ovenfor elementer man opplever som potensielt truende mot samfunnet, at man støtter opp om harde tiltak for å opprettholde lov og orden (eksempelvis dødsstraff), og at man ønsker å prioritere økonomisk vekst og finansiell trygghet fremfor sosiale tiltak som kan svekke økonomien (Inglehart, 2018).

Post-materialistiske verdier: Post-materialistiske verdier, er slik navnet tilsier, verdiene som kommer etter de materialistiske verdiene. Med dette menes at etter hvert som samfunn og enkeltindivider har dekt sine grunnleggende behov, slik jeg tidligere har nevnt fra pyramiden til Maslow, så ser man et skifte fra de materialistiske verdiene til de post-materialistiske. Det å ha post-materialistiske fremfor materialistiske verdier, forekommer når man viser større politiske preferanser for eksempelvis det å beskytte klima, likestilling mellom kjønnene og ytringsfrihet, enn man viser for de grunnleggende materialistiske verdiene, slik som det å opprettholde orden i et samfunn, i følge Inglehart (2007). Med dette menes flere ting; For det første det at disse verdiene er *post*-materialistiske, fremfor bare materialistiske, betyr at det er antatt at slike verdier er fremtredende først i de samfunn hvor de grunnleggende verdiene alt er ivaretatt. Altså, man antar at i et samfunn som har beveget seg oppover behovspyramiden, hvor de grunnleggende behovene er noe man nærmest tar forgitt. I et slikt samfunn så vil flere av innbyggerne inne ha post-materialistiske verdier, fordi de grunnleggende behovene ikke er noe man må prioritere politisk. Men dersom en krise skulle skje, slik at de grunnleggende behovene ikke lenger var en selvfølge, så vil man anta at den verdimesige prioriteringen vil endres.

Andre eksempler på post-materialistiske verdier vil være åpenhet, toleranse ovenfor fremmede/ innvandrere, motstand mot dødsstraff samt mildhet mot andre lov-og-orden-tiltak (Norris, 2004).

1.2.2 Generasjon millennial. Detaljer om verdier, holdninger og lignende:

GenM har trolig vært blant de mest analyserte og diskuterte generasjonene i nyere tid. Interessen for generasjonen begynte tidlig, og allerede på 80 og 90 tallet begynte interessen for den første generasjonen som ville vokse opp på 2000-tallet å vise seg. Blant annet gjennom populære sosialvitenskapelige bøker, slik som *Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069*, hvor forfatterne Strauss og Howe spekulerte i hvordan GenM ville forholde seg til Baby boomer-generasjonens kulturelle påvirkning av USA, og hvordan GenX sine eksperimentelle oppdragelsesrutiner ville påvirke den kommende generasjonen. Interessen for ulike kohorts, hva som definerer dem, hvordan de opptrer som forbrukere og i arbeidslivet, skjøt også fart på seg utover 80- og 90-tallet, da GenM vokste opp. Dette kan ha vært medvirkende til den store interessen for GenM. Det er flere fordeler med dette, blant annet har Pew Research Center (PRC) i USA samlet inn store mengder data på denne kohorten, noe som gir verdifult innblikk i hva slags verdier, normer og adferdsmønstre som preger generasjonen. Mye av dette har de samlet i rapporten *Millennials, a Portrett og Generation Next: Confident. Connected. Open to Change* fra 2010 (Taylor, 2010).

Som nevnt så blir GenM i den vestlige verden definert som individene født mellom 1981 og 1995, altså de som hadde sin kollektive oppvekst rundt årtusenskiftet. Verdimessig har GenM skilt seg på synlig måte fra tidligere generasjoner. Dette ser vi blant annet på hvordan amerikanske GenM'ere skiller seg fra tidligere generasjoner med hensyn til syn på innvandring. GenM i USA er ifølge PRC den generasjonen med det klart mest positive syn på innvandring, 58 % positivt, mot 43 % positivt syn på innvandring i snitt hos den øvrige amerikanske populasjonen (PRC, 2010, s 6). Også i andre politiske saker har tilsynelatende GenM betydelig mer liberale/ post-materialistiske holdninger enn tidligere generasjoner. I følge PRC gjelder dette gjennomgående sett politiske tema som syn på likekjønnet ekteskap og klima, i forhold til hva slags verdier tidligere amerikanske generasjoner utviser (PRC – *Generation Gap in American Politics*, 2018). «*Millennial life: How Young Adulthood Today Compares with Prior Generations*» fra 2019, understreker blant annet at generasjonsforskjeller i politiske verdier er større enn de har vært på flere tiår, hvor de har funnet at over 59 % av GenM forbinder seg med venstreorienterte verdier/ det demokratiske parti, versus 48 % av GenX og 43% av «den stille generasjonen» (de født før mellom 1928 og 1944 (Howe, 2014)).

Mye av undersøkelsene vedrørende verdiene til GenM har blitt utført i USA, men undersøkelser gjort av World Value Survey, viser at trenden mot mer liberale holdninger også er synlig i Norden (Hojer, 2018). En annen kohorteffekt, som klart skiller GenM fra tidligere generasjoner, er hvordan de benytter internett og annen teknologi. De omtales som den første generasjonen med «digitale innfødte», altså personer som her kunne benytte digital teknologi helt fra barndommen av (Moran, 2016). Mye av det overnevnte kan høres svært likt ut for den yngste generasjonen, GenZ, men på enkelte punkt er det tilsynelatende forskjeller.

1.2.3 Generasjon Z Detaljer om verdier, holdninger og lignende:

Etter den store interessen som har vært for GenM er det på mange måter naturlig at også den etterfølgende generasjonen, GenZ, allerede har fått stor interesse av forskere og kommentatorer. GenZ slik den som oftest omtales som, selv om andre navn slik som iGEN og *Post-Millennials* også har vært delvis populære navn (Dimock, 2019), er en kohort som er noe vanskelig å definere og avgrense enn GenM. Pew Research Center i USA har valgt å definere Gen Z som dem født mellom 1997 og 2012 (Dimock, 2019). Valg av årstall er noe tilfeldig, men ifølge PRC er begrunnelsen mest av hensyn til å finne en passende avslutningsdato for Millennial-generasjonen, som ivaretar politiske, økonomiske og sosiale faktorer som definerer og/ eller påvirker de formative årene til GenM (Dimock, 2019). I denne oppgaven velger jeg å ikke bruke PRC sin avgrensning av GenM i 1996, og heller velger å legge denne avslutningen til 1995, slik at Gen Z defineres som dem født mellom 1996 og 2012, fremfor 1997 til 2012. Begrunnelsen for dette er at avgrensningen er noe vilkårlig satt, og av hensyn til datagrunnlaget er det mest meningsfullt å sette grensen litt tilbake i tid, slik at flere respondenter fanges opp av Gen Z-definisjonen.

Men hvordan skiller antageligvis GenZ seg fra GenM? Selv om det er mange likheter mellom GenZ og GenM, så er det også klare forskjeller, forskjeller som kan medføre andre holdninger hos GenZ enn hos GenM (Beall, 2016). Mens mange fra GenM-generasjonen ble voksne med varierende mengder sosiale medier og fri tilgang til internett, så har det å være «online» vært en selvfølge for Z-generasjonen. Denne tilgangen til informasjon har vært kontinuerlig i løpet av livene til GenZ, og med den så har tilgangen til mange ulike meninger og mangfoldige informasjonskanaler vært konstant tilstede. Denne tilgjengeligheten har gjort at mange GenZ-personer innhenter nyheter og meningsdannende politiske inntrykk fra andre steder enn

GenM, slik studien til Kalogeropoulos i 2019 viser: eksempelvis så innhenter 45 % av GenZ sine nyhetsoppdateringer gjennom smarttelefoner, mot 39 % av GenM, så vel som at GenZ innhenter mer enn 57 % av sine nyhetskilder fra sosiale medier (mot 43 % av GenM) (Kalogeropoulos, 2019). Noe lignende ser vi fra Norge (SSB, 2019).

Større bruk av sosiale og «alternative» medier blant GenZ sammenlignet med GenM kan være med på å danne andre holdninger og verdier blant GenZ enn dem vi finner blant GenM. Slike forskjeller kan virke små, men hva slags media og hvorfra man får den kan i stor grad påvirke hvilket grunnlag politiske og verdimeslige meninger dannes på (Firat, 2014). Videre er et interessant aspekt ved at GenZ har sin nyhetstilgang via slike medium, det at algoritmene mange av de sosiale mediene benytter seg av, oppmuntrer til *medium polarisering* (Hofseth 2018), altså at algoritmene på for eksempel Facebook oppmuntrer til at man eksponeres for mer av de samme mediene som man allerede er blitt eksponert for. Noe som igjen kan føre til at idémessige ekkokamre dannes.

Forskjeller i hvorfra de ulike kohortene danner nyhetsbildene sine fra, er bare noen av de definerende forskjellene mellom GenZ og GenM. Andre politiske og verdimeslige forskjeller har tilsynelatende allerede begynt å vise seg, slik som eksempelvis en studie gjennomført av «Hispanic Heritage foundation» i USA i 2016 viste (HHF, 2016). Her så man at videregående elever fra GenZ var betydelig mer anlagt til å støtte Donald Trump i presidentvalget enn GenM personer (Scott, 2018). De fant klare skiller langs etniske og kjønnsmessige linjer, hvor hvite og «hispanic» gutter fra GenZ var betydelig mer anlagte til å støtte Trump enn andre etniske grupper, samt kvinner. Videre fant et annet studie av britiske GenZ elever fra 2016 at disse personene anså seg selv som mer «konservative» i forbindelse med politiske spørsmål vedrørende blant annet transkjønnes rettigheter, enn britiske GenM personer gjorde (Metaxas, 2017). Det er likevel noe usikkert hvorvidt dette kan skyldes en form for «livssyklus trend», eller mer dyptliggende kohorteffekter. Andre periodeeffekter som kan skape klare skiller mellom GenZ og GenM, kan eksempelvis være hvordan de fleste GenM-personene vokste opp i et nyhetsbilde preget av president Bush og krigene i Midtøsten i kjølvannet av terrorangrepene 11. september 2001. Med et globalt mediabilde er det tenkelig at også norske GenM-personer har blitt preget av dette. Videre så har de eldste GenZ-personene trolig i større grad opplevd et mediabilde preget av Obama og Trump, samt et stort fokus på islamistiske terrorangrep i Europa og migrasjonskrisen i 2015, i sine formative år

enn det GenM gjorde, noe som kan medføre mulige kohorteffekter. Dette kan igjen ha påvirket de verdiene og holdningen denne oppgaven tar sikte på å undersøke.

1.3. Oppsummering

I denne delen av oppgaven har oppgavens problemstilling blitt gjennomgått, samt avgrensninger, utdypning av ulike begrep og lignende blitt presentert. Dette er blitt gjort i detalj, men jeg anser det som nødvendig for å gi best mulig forståelse for arbeidet videre.

2. Gjennomgang av forskningsfront og litteraturgjennomgang

2.1 Innledning

I følgende kapittel kommer jeg til å gå gjennom aktuell forskning på feltet vedrørende teorier om kohorts og verdier som denne oppgaven bygger på. Dette vil primært gjelde forskning gjennomført på generasjonskohorts i Vesten, jamfør begrensningen i sted definert i punkt 1.1.3.1. Forskningen som jeg kommer til å gjennomgå vil først og fremst være relatert til antatte og beviste verdimeslige utviklingstrender fra kohort til kohort, samt eksempler på brudd i trenden. Videre vil jeg også se nærmere på forskning direkte knyttet til generasjonskohorter, og deres holdninger til innvandring/ fremmede, hvorvidt man antar at denne endres over tid eller skyldes konkrete kohorteffekter definert i 1.1.4.1. Videre tar jeg med forskning som tar for seg vestlige generasjonskohorter, forskning relatert til hvordan kjønn påvirker ens holdninger til innvandring, forskning som strider med de antatte trendene samt spesifikk norsk forskning som ser på forholdene mellom generasjonene her til lands.

2.2. Forskning vedrørende forskjeller i syn på innvandring med hensyn til generasjonskohort, samt andre relevante faktorer

2.2.1 Ronald Inglehart

Den antatte holdningsmessige utviklingen fra *The Silent Revolution*.

Det var i boken *The Silent Revolution - Changing Values and Political Styles Among Western Publics*, fra 1977, at Ronald Inglehart skisserte teorien som denne oppgaven i stor grad bygger på. Boken, som ble begynnelsen på en lengre rekke med studier utført av Inglehart, og senere World Value Survey, tok utgangspunkt i en spørreundersøkelse besvart av 30 000 respondenter i 11 ulike europeiske land (Inglehart, 1977). I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om å rangere ulike politiske saksfelt ut i fra respondentens opplevelse av viktighet, og på bakgrunn av dette ble respondentene inndelt inn i det Inglehart kalte "rene" *materialistiske* og *post-materialistiske* grupper. Videre var en høvelig stor andel av respondentene, hele 50 prosent, plassert i en "blandingsgruppe" bestående av dem som ikke klart kunne defineres inn i en av gruppene på bakgrunn av besvarelsene deres.

Inglehart brukte besvarelsene til å kartlegge fremtredelsen av disse ulike verdigruppene, definert i 1.1.4.2, på bakgrunn av land og kohorttilhørighet. De opprinnelige funnene til Inglehart fra 1977 var på mange måter begrenset (Inglehart, 1977, s. 230), for selv i den yngste kohorten hvor forekomsten av post-materialistiske verdier var mest fremtredende, var det knappe 1/5 av respondentene som kunne defineres slik på bakgrunn av undersøkelsen. Likevel benyttet Inglehart undersøkelsen til å bygge opp under teorien hans om *the silent revolution*, altså overgangen fra materialistiske til post-materialistiske verdier i vestlige samfunn, etter hvert som yngre mer post-materialistiske generasjoner vokstre frem og erstattet landenes eldre kohorts. Inglehart brukte disse funnene videre til å forsøke å forklare studentopprøret i 1968 i Frankrike, og hvordan dette kunne skyldes det nye generasjonsmessige skillet som han mente var i ferd med å oppstå.

Inglehart mente at dette verdimeslige skiftet ville fortsette og vokse i årene som fulgte, noe han mente ville føre til et økt politisk fokus på post-materialistiske verdier fremfor de gamle mer økonomisk orienterte kravene fra arbeiderklassen. Mot slutten av boken antar Inglehart at en videreutvikling av den antatte trenden han legger frem, vil føre til at en stadig større del av de vestlige befolkningene vil kunne klassifiseres som post-materialistiske, gitt at den politiske stabiliteten og økonomiske veksten fortsetter (Inglehart, 1977, s. 231). Inglehart antar at denne verdimeslige endringen også vil føre til politisk endring, og han ser for seg at nasjonalismen blant europeiske befolkninger kommer til å forsvinne, til fordel for økt europeisk integrasjon og ”supra-nasjonalisme”/overnasjonal fellesskapsfølelse (Inglehart, 1977, s. 330).

Med denne undersøkelsen klarte Inglehart for første gang å bevise klare verdimeslige skilnader mellom før- og umiddelbar post-krigs-generasjonene. Utviklingen av disse forskjellene ble så observert over tid, og trenden ble igjen bekreftet i senere bøker, slik som *Cultural Shifts in Advanced Societies* fra 1990, hvor han dokumenterte utviklingen i folks holdninger til en rekke verdispørsmål langs den materialistiske/ post-materialistisk aksene, og bekreftet den tidligere teorien (Inglehart, 1990).

2.2.2 World Value Survey (WVS) og Cultural Revolutions (2018) og Trump and the populist Authoritarian parties: the silent Revolution in reverse (2019)

I 1981 ble Word Value Survey (WVS) dannet blant annet på bakgrunn av European Values Study, for å undersøke den overnevnte teorien om at økonomiske økninger i velferd, samt teknologiske utviklinger, ville medføre varige endringer i folks og nasjoners holdninger og verdier. WVS har siden utviklet seg som et større datasenter for innsamling av data fra ulike verdiundersøkelser i over hundre land rundt om i verden (WVS, 2020). Inglehart har selv hatt en sentral rolle i etableringen av WVS (WVS, 2020). På bakgrunn av dataene samlet inn gjennom WVS så har Inglehart videreutviklet teoriene sine om den verdimeslige utviklingen, dens årsaker og hva den kan føre til. Denne utviklingen og de nye teoriene har han gjennomgått i detalj i boken *Cultural Revolutions* fra 2018. Her raffinerer Inglehart sine tidligere teorier fra *The Silent Revolution* ved å tilføye den evolusjonær moderniseringsteori (Inglehart, 2018). Denne videreutviklede teorien består i mye av det samme som den grunnleggende teorien, men han utdyper også hva slags kriterier som må være tilstede for at en reversering av den antatte utviklingen kan forekomme. Inglehart påstår at fraværet av økonomisk og/eller fysisk sikkerhet fremprovoserer det han kaller den *autoritære responsen* (Inglehart & Norris, 2019). Denne responsen betegnes som en økning i fremmedfiendtlighet, sterk «innenfor-gruppe-solidaritet» og støtte til autoritær politikk langs verdimeslige materialistiske linjer. Videre skriver Inglehart at etter andre verdenskrig så har personer i vestlige land i stor grad kunnet ta overlevelse for gitt, noe som har ført til en reduksjon i materialistiske/ autoritære verdier og fremveksten av de postmaterialistiske verdiene som Inglehart tidligere har definert.

På bakgrunn av studiene gjort av Inglehart i 2018, skrev Inglehart og Norris boken *Trump and the Populist Authoritarian Parties: the Silent Revolution in Reverse* i 2019, der de forsøker å forklare fremveksten av populistiske partier og bevegelser i Vesten. I boken følger de tidligere stier og forsøker å forklare denne fremveksten på bakgrunn av økonomiske faktorer, så vel som at støtten til disse partiene i hovedsak var å finne blant de eldre kohortene i samfunnet. Altså samme argumentasjon som tidligere, at det var blant de eldre generasjonene som de materialistiske verdiene i størst grad oppstod som en reaksjon på økt økonomisk usikkerhet under finanskrisen, mens de yngre generasjonene (spesielt millennial-generasjonen) fremdeles holdt fast ved de post-materialistiske verdiene. Siden disse verdiene fremdeles står sterkest blant de yngste kohortene, ifølge Inglehart og Norris, så var den

“revolusjonen i revers” trolig bare en midlertidig reaksjon før den videre utviklingen mot post-materialistiske verdier (Inglehart. & Norris 2019).

2.2.3. Integreringsbarometeret 2018: Holdninger til innvandring og integrering i Norge

Integreringsbarometeret fra 2018 er først og fremst en rapport fremfor en teoretisk studie slik flere av de andre tekstene som denne oppgaven bygger på. Den er likevel svært relevant, da rapporten bygger på over 3000 respondenter i Norge og gir et svært godt innblikk i hvordan segmenter av det norske folk forholder seg til innvandring, integrering og innvandrere. Integreringsbarometeret er blitt gjennomført en rekke ganger med jevne mellomrom fra 2018 og tilbake til tidlig 2000-tallet (Brekke, 2018, s. 50). Rapporten gjennomføres av Institutt for samfunnsforskning med økonomisk støtte fra blant annet Innvandrings- og integreringsdepartementet.

Rapporten fra 2018 *Holdninger til Innvandring og integrering i Norge*, av Jan-Paul Brekke og Ferdinand Andreas Mohn gir en rekke innsikter i hvordan ulike samfunnsgrupper i Norge forholder seg til spørsmål vedrørende innvandring. På bakgrunn av store mengder kvantitativ data innsamlet via nettbaserte spørreundersøkelser, gir rapporten et klart og representativt innblikk i Nordmenns holdninger til disse spørsmålene. Flere av funnene deres er aktuelle for denne oppgaven og blir presentert i det følgende presentert i korthet:

Generelle trender vedrørende syn på innvandring blant nordmenn: I løpet av rapporten så blir data fra en rekke ulike spørsmål som er blitt stilt til respondentene vedrørende innvandring, presentert og fortolket gjennom ulike grafer og oversikter. Blant dem er en modell som gir oversikt over svarene på spørsmålet om hvorvidt respondenten var enig i påstanden “*vi burde ikke slippe inn flere innvandrere*”. Dette er et spørsmål som er blitt stilt under hvert Integreringsbarometer siden 2005, og modellen viser en trend mot at en stadig større andel av befolkningen sier seg uenig eller delvis uenig med påstanden (Brekke, 2018, s. 23). Spesielt er det verdt å merke seg at andelen som er helt avvisende til påstanden har økt kraftig siden spørsmålet sist ble stilt i 2013 (Brekke, 2018, s. 115). Men på tross av dette finner Brekke og Mohn tegn på at en større andel av nordmenn ikke nødvendigvis ønsker seg flere innvandrere av den grunn. Andre funn viser at nordmenn differensierer mellom hva slags innvandrere man har ulik grad av negativitet til. Her finner de at nordmenn har mer negative holdninger til asylsøkere og *islam*, enn det de har til arbeidsinnvandrere (Brekke, 2018, s. 9). En utfordring

som Brekke og Mohn trekker frem når det gjelder å forstå hvordan folk responderer på slike undersøkelser der spørsmålene omhandler den svært mangfoldige gruppen ”innvandrere”, er det å avklare hva slags innvandringsgruppe respondenten tenker på når de svarer. For å få klarhet i dette kontrollerte de en rekke av responsene vedrørende innvandring generelt, med respondentens syn på hvorvidt «islam» er forenlig med grunnleggende verdier i det norske samfunnet» (Brekke, 2018, s. 113). Når de gjorde dette, fant Brekke og Mohn ut at de som stilte seg kritisk til islam var mer skeptiske til innvandring enn resten av befolkningen.

Alder og kjønn i syn på innvandring: I spørsmål vedrørende hvordan kjønnene forholder seg til innvandring, finner Brekke og Mohn klare indikatorer på at menn er betydelig mer innvandringsfiendtlige/ restriktive enn det kvinner er (Brekke, 2018, s. 26). Dette gjelder både i syn på asylsøkere og familiegjenforening, men i noe mindre grad i synet på arbeidsinnvandring. I det sistnevnte er menn og kvinner betydelig likere i sitt syn. Det samme finner de i synet på islam, hvor menn har betydelig *hardere* holdninger enn kvinner (Brekke, 2018, s. 74). Hva gjelder spørsmålet om hvordan alder påvirker ens holdninger til innvandrere og innvandring, er dessverre funnene til Brekke og Mohn noe mangelfulle. De gjennomfører flere analyser for å se etter sammenheng mellom alder og de overnevnte holdninger, og finner i stor grad funn i tråd med teoriene til Inglehart, at jo yngre respondenten er, desto mer tolerante er de til innvandring og innvandrere (Brekke, 2018, s. 91). Utfordringen her i forbindelse med denne oppgaven, er hvordan Brekke og Mohn deler opp aldersgruppene, deres yngste gruppe går bare ned til 35 år. Den mest forklarende faktoren ifølge Brekke og Mohn for at en person skal ha mer tolerante syn på innvandring og innvandrere, er utdanning (Brekke, 2018, s. 123). Dette funnet er noe de har støtte for i forskningen til blant annet Markaki og Longhi (2013) og Hainmueller og Hopkins (2014). Videre er utdanning også noe de ofte kontrollerer for når de ser på hva ulike aldersgrupper mener om saken (Brekke, 2018, s. 75), men denne kontrolleringen er misvisende da den ”yngste” gruppen, bestående av dem med bare grunnskole- og videregående utdanning, også vil inneholde eldre personer uten høyere utdanning, og dermed gi et mangelfullt bilde på hva de ”yngre” faktisk mener. I forbindelse med dette har jeg tatt kontakt med Institutt for Samfunnsforskning og bedt om å få bruke dataen de har samlet inn i forbindelse med denne oppgaven. Dette har de etter hvert utlevert, men det viste seg svært vanskelig å bruke datasettene i forbindelse med denne oppgaven, grunnet den veldig grove aldersinndelingen de opererer med.

2.3. Forskning vedrørende forskjeller i syn på innvandring med hensyn til kjønn

2.3.1 Daniel Gros: Sex and Populism

På bakgrunn av en opplevd økning i vold mellom innfødte og innvandrere i en rekke europeiske land, i etterkant av migrasjonskrisen i 2015, undersøkte direktør for European Policy studies, Daniel Gros, mulige forbindelser mellom kjønn og det å ha svært innvandringskritiske holdninger (Gros, 2018). Gros bygger på studien *Abnormal Sexratios in Human Populations: Causes and Consequences* fra 2006 skrevet av Hesketh og Xing (Hesketh, & Xing, 2006). Deres undersøkelse ser på forholdet mellom kjønnsfordelingen i ulike samfunn, og mulighet for vold. Xing og Hesketh finner klare korrelasjoner mellom en skjevhet i fordelingen av kjønnene hvor det er flere menn enn kvinner, og sjansen for at økt voldelighet i samfunnet. De antar at dette kan skyldes evolusjonære trekk ved mannlig konkurranse for kvinnelige partnere, som i tilfeller der det er mange konkurrenter, og få å konkurrere over, utvikler seg økte spenninger i samfunnet, og økt forekomst av vold mellom menn. På bakgrunn av Xing og Hesketh sine undersøkelser, bygger Daniel Gros en teori som skal forsøke å forklare økte forekomster av mellommetrisk vold i europeiske land, slik som Italia og Tyskland i etterkant av migrasjonskrisen i 2015. Gros argumenterer for at den økte tilstrømningen av unge mannlige migranter gjennom og til disse samfunnene, kan ha vekket en slags grunnleggende evolusjonær respons hos først og fremst de yngre mennene i de overnevnte landene (Gros, 2018). Denne evolusjonære responsen kommer til uttrykk på to ulike måter, ifølge Gros. I de mer ekstreme formene, så kan denne evolusjonære responsen uttrykkes gjennom konkrete voldelige handlinger, slik som overfall eller i ytterste konsekvens drap. Mens en mindre voldelig form ifølge Gros vil være det å gi sin støtte til eller stemme på nasjonalistiske/ nasjonalpopulistiske partier som uttrykker en klar preferanse for innvandringsbegrensende politikk. Dette eksemplifiserer Gros ved å vise til valgresultatene fra Chemnitz (Der Bundeswehlleiter, 2017) en by i Øst-Tyskland med den høyeste befolkningsskjevheten mellom kjønnene i alderskategorien 20-40 år, hvor det nasjonalpopulistiske partiet Alternativ Für Deutschland fikk svært gode valgresultater i 2017. Videre peker Gros på at det evolusjonære elementet bare vil være én av forklaringene på økt fiendtlighet fra det unge mannlige segmentet av samfunnet mot innvandrere. Andre forklaringer vil være økonomiske og utdanningsrelaterte, hvor det viser seg at de med lavest utdanning og trangest økonomiske kår, oftest har de minst positive holdningene til

innvandrere. Det kan godt være at det først og fremst er menn som sliter mest økonomisk og utdanningsmessig i de overnevnte områdene analysert av Gross. Det er blant annet en del forskning som nå viser at det er nettopp kvinner som tar mer og høyere utdanning enn menn (Mariussen, 2019). Tidligere forskning, blant annet *Gender Differences in Support for Radical Right, Anti Immigrant Political Parties* av Grives, viser at støtten til slike partier i Frankrike, Tyskland og Østerrike på 80- og 90-tallet i stor grad hentet støtte fra underutdannede arbeiderklassemenn (Givens 2000), altså en klar forbindelse mellom utdanning og slike verdier.

Dersom det kun var de overnevnte faktorene, utdanning og økonomisk tilstand, som forklarte funnene til Gros, så kunne det heller vært tenkelig at man i undersøkelsen fant en større grad av innvandringskritisk støtte fra eldre personer med mindre formell utdanning, enn Gross sine funn, som derimot viser mest støtte blant yngre kohorts. Det kan videre være slik at personer som hører til eldre kohorts med mindre formell utdanning, fremdeles stod bedre økonomisk til, sammenlignet med de samme mindre utdannede personene tilhørende yngre kohorts, og derfor skyldtes motstand først og fremst økonomiske faktorer.

Uansett finner Gros tegn på at slik innvandringsmotstand/ fremmedfiendtlige holdninger, er sterke blant først og fremst yngre menn, da naturligvis også personer tilhørende GenZ. Jeg kommer som sagt til å se på kjønn og alder som en forklaringsvariabel i undersøkelsene til denne oppgaven. Videre vil jeg i punkt 2.3.2 se på flere argumenter for hvorfor slike holdninger trolig er større blant menn enn kvinner.

En annen studie som støtter opp om disse antagelsene av Hernes og Knudsen fra 1992, hvor man fant at mange personer av en synlig annen etnisk opprinnelse blant en relativ homogen befolkning, ville medføre en følelse av økt konkurranse om kvinnenenes gunst. Med andre ord at de innfødte mennene i majoritetsbefolkningen befant seg i en "mindre gunstig posisjon i «samkvemsmarkedet», og derfor utviklet økt fiendtlighet ovenfor dem de opplevde som sine konkurrenter, nemlig innvandrerbefolkningen (Hernes, 1992, s. 127). Disse forklaringene er på mange måter ulike forsøk på å forklare reaksjonen som yngre menn tenderer å ha til innvandring, basert på evolusjonære teorier. Dersom denne forklaringen stemmer, så kan det være at den trigges av mange ulike faktorer, både reel kjønnsskjevheter som skyldes innvandring, samt «opplevd» konkurranse som kanskje i større grad skyldes medias fremstilling av innvandringssituasjonen. Uansett så er dette forsøk på å forklare at unge menn, ifølge Gros, i større grad opplever innvandring som en trussel/ negativ ting, enn det

unge kvinner gjør, og at denne negativiteten skyldes en eller annen evolusjonær respons hos unge menn til opplevd eller tenkt konkurranse fra «andre».

2.3.2 Harteveid: Daring to vote Right, Why men are more likely than women to vote for the radical right.

Studiet *Daring to vote Right* av Harteveid fra 2016 er en svært interessant kilde for denne oppgaven av flere grunner. Harteveid gjennomfører en dyptgående og møysommelig analyse av forskjellige variabler som fører til en kjønnskjevhet i støtte til det han definerer som “radikale høyrepartier” i Europa (Harteveid, 2016). Studien er aktuell som kilde til denne oppgaven, blant annet fordi en av faktorene som Harteveid definerer som samsvarende med støtte til slike partier, nettopp er velgerens tilbøyelighet til det å ha innvandrings skeptiske holdninger. I løpet av studien, som er bygget på store mengder kvantitativ data hentet inn fra en rekke europeiske land deriblant Norge, gjennomfører Harteveid en lang rekke regresjonsanalyser for å avdekke ulike forklaringsvariabler for hvorfor kjønnskjevheten eksisterer i støtten til radikale høyrepartier. Blant mange interessante funn ønsker jeg å trekke frem funnet om at økonomisk posisjon, og faren for å kunne bli økonomisk utkonkurrert av innvandrere/ utenlandsk arbeidskraft, tilsynelatende *ikke* var en valid forklaringsvariabel for kjønnskjevheten (Harteveid, 2016, s. 52). Mer forklarende for skjevheten var trolig sannsynligheten for å arbeide i offentlig sektor, og ens egen antatte ideologiske posisjon, sammenlignet med hvor respondenten plasserte landets radikale høyreparti på en høyre-/ venstre-akse. Et annet interessant funn gjort av Harteveid, var at kvinner og menn i stor grad utviste like forekomster av innvandringsfiendtlige og autoritære holdninger (som igjen kan linkes til de materialistiske holdningene definert av Inglehart), men på tross av dette valgte flere menn enn kvinner å omgjøre disse holdningene om til direkte støtte for slike partier (Harteveid, 2016, s. 53). Grunnene til dette er ifølge Harteveid mange, og varierende fra land til land. Blant grunnene som trekkes frem er hvordan ulike radikale høyreparti tiltrekker seg velgere av ulike kjønn, og at noen partier som har forbedret sine image i et forsøk på å fremstå mer «vennlige», slik som Front Nasjonal i Frankrike, i høyere grad har lyktes med å utjamne kjønnskjevheten enn det andre radikale høyrepartier har gjort (Harteveid, 2016).

Videre har Harteveid undersøkt forholdene blant nordmenn vedrørende disse verdiene, samtidig som han også har undersøkt alder som en potensiell forklaring. Harteveid finner at mange radikale høyreparti har stor støtte blant samfunnenes yngre grupper, spesielt i Øst-

Europa (Harteveld, 2016, s. 60), men at denne støtten i hovedsak stammer fra menn. Harteveld finner at denne forskjellen i større grad skyldes kjønnes preferanser i arbeidslivet, at menn i større grad har yrkesfaglige jobber og at en stor grad av støtten til slike partier kommer fra personer med yrkesfaglig bakgrunn, enn forskjellene kan forklares utelukkende av utdanningsnivå (Harteveld, 2016, s. 123).

En mulig forklaring på at yngre personer med yrkesfaglig bakgrunn kan utvise mer støtte til slike partier enn andre grupper, finner vi hos Ervasti, Fridberg og Hjerm (2008). De argumenterer for at slike funn av innvandringskritiske holdninger blant yngre mennesker, i større grad kan skyldes at yngre, og da spesielt dem som er yrkesfaglige, ofte er i en mer utsatt plass i arbeidsmarkedet enn det eldre personer kan være (Harteveld, 2016, s. 195). Dette kan medføre en større grad av innvandringskritiske holdninger, da slike grupper kan være mer utsatt for konkurranse fra innvandrere i arbeidsmarkedet enn det eldre og mer etablerte personer er.

Vedrørende Hartevelds funn fra Norge, så er det bemerkverdig at han finner at norske menn i større grad har anti-innvandringsholdninger enn kvinner (Harteveld, 2016, s. 102), mens man i Storbritannia fant en mye likere fordeling av fordømmene. Ellers er mye av dataen som Harteveld bruker vedrørende Norge, fra Norsk Medborgerpanel, så det vil være interessant hvorvidt denne oppgaven finner lignende resultater som Harteveld, noe som igjen kan styrke oppgavens eksterne validitet.

2.4 Forskning som viser avvik fra de antatte trendene

For å vise at ikke noen av de overnevnte teoriene nødvendigvis er satt i stein, så kommer jeg nå til å kort gjennomgå nyere forskning som kan tyde på brudd i de to antatte trendene vedrørende utviklingen med yngre generasjoner og hvordan kjønn kan påvirke holdninger til innvandring og innvandrere.

Nyere forskning vedrørende yngre generasjoner og deres tilbøyelighet til å være materialistiske i deres verdigrunnlag:

Forskning som viser klare brudd med de overnevnte trendene, er det tilsynelatende få og langt imellom. Noe forskning som tidligere er blitt nevnt har funnet tegn på at deler av Generasjon

Z utviser tegn på det å gå imot verditrenden til Inglehart. Eksempler på studiene er tredje fase av “The Pulse Study” gjennomført av Hispanic Heritage Foundation i USA fra 2016 (Hispanic Heritage Foundation, 2018). Undersøkelsen, som på mange måter kan ligne på vår egne NSD Skolevalg (NSD, 2019), hvor videregående elever gir indikasjon på hvem de hadde stemt på dersom de hadde hatt stemmerett, gir et innblikk i amerikanske *high school* elever og hvem de sier at de hadde stemt på under det amerikanske presidentvalget i 2016.

Denne undersøkelsen fant overraskende nok at i aldersgruppen 14-18 år, altså en aldersgruppe hvor de eldste vil være født i 1998 og dermed tilhørende Generasjon Z, så var den samlede støtten til presidentkandidat Donald Trump 46 % mot 31 % for Clinton, og 11 % ubestemt/ sier at de hadde avholdt fra å stemme eller stemt på en tredje parti (Hispanic Heritage Foundation, 2018). Undersøkelsen spurte over 50 000 Amerikanske High School elever, og fant klare forskjeller i hvem de ville støtte avhengig av velgerens etnisitet (man fant at et flertall av minoritets elever – svarte og latino - støttet Clinton), og alder (hvor et flertall av GenM støttet Clinton). Man kan spørre seg hvorvidt det å støtte en presidentkandidat som Trump vil være et valid tegn på at velgerne innehar en større grad av materialistiske holdninger enn post-materialistiske. Dette har Ronald Inglehart beskrevet tidligere i *Revolution in Reverse* (Inglehart, 2019), hvor han trakk forbindelser mellom det å støtte politiske partier som hadde viktige kampsaker som gikk langs materialistiske linjer, og det å inneha slike verdier. I spørsmålet om det å støtte Trump er et tegn på slike materialistiske verdier, så vil det nok være innlysende at hans kampanje i stor grad sentrerte seg rundt ønsket om å begrense innvandring til USA, og at det er et klart materialistisk ønske.

Annen forskning som tyder på brudd med de antatte trendene vedrørende rollen kjønn spiller inn på ens syn på innvandring, har jeg ikke evnet å oppdrive. Tilsynelatende er det stor enighet i at kvinner gjennomgående er mindre skeptisk til fremmede enn det menn er, noe jeg også ser tydelig i Norge (SSB - *More Immigrant Friendly Attitudes*, 2017).

2.5 Oppsummering

I kapittel 2 har jeg gjennomgått en rekke ulike studier og rapporter tilknyttet tematikken i denne oppgaven. Gjennom disse undersøkelsene ser jeg klare trender vedrørende utviklingen fra materialistiske til post-materialistiske verdier. Samtidig som jeg finner tydelige tegn på at kjønnsaspektet spiller en viktig rolle i folks syn på innvandring og innvandrere. I neste

kapittel kommer jeg til å gå gjennom de ulike datasettene som legger grunnlaget for analysene til denne oppgaven.

3 Oversikt over forskningsdesign, metode og data.

3.1. Introduksjon

I følgende kapittel går jeg gjennom datasettene, forskningsdesignet og metoden som denne oppgaven bygger på, samt noen refleksjoner rundt egne bias og mulige fordommer i forskningsøyemed. Jeg vil gå gjennom de ulike instansene som datasettene er hentet fra, samt kort drøfte ulike utfordringer og fordeler med de valgte datasettene.

Denne oppgaven bygger på en kvantitativ datainnsamling fra ulike instanser, både fra norske samt utenlandske datainnsamlere. På bakgrunn av denne dataen gjennomfører jeg en rekke ulike analyser for å forsøke å avdekke mulige trender vedrørende oppgavens tematikk, som på bakgrunn av størrelsen på de innsamlede datasettene, forhåpentligvis kan gi et generaliserbart bilde på hva som faktisk rører seg blant verdiene til GenZ- og GenM-personer i Norge. Videre kommer jeg i følgende kapittel til å kort drøfte fordeler og svakheter med bruken av allerede innsamlet data, versus det å gjøre undersøkelser selv. Overblikk over hva slags spørsmål som er valgt ut, og hvordan variablene som jeg undersøker fra hvert datasett er blitt satt sammen, er å finne i kapittel 8, appendiks.

3.2 Forskningsdesign

Denne oppgaven bygger på et kvantitativt forskningsdesign. Jeg bygger undersøkelsene mine blant annet på data fra Norsk Medborgerpanel (NMP), World Value Survey (WVS), Statistisk Sentralbyrå (SSB) og data fra European Values Study (EVS). Disse datasettene er alle svært ulike, hvor mange forskjellige spørsmål blir stilt til respondentene vedrørende svært varierende tema. Fra disse datasettene så ser jeg på responsene på utvalgte spørsmål som omhandler innvandring, migrasjon og holdninger til utlendinger. Tidvis så velger jeg ut konkrete spørsmål og gjennomfører flere analyser per datasett, mens i andre sett så slår jeg sammen flere variabler til nye mer omfattende variabler, slik som «grad av skepsis mot innvandrere», og gjennomfører da færre undersøkelser per datasett. Hvilken respons som blir slått sammen til de nye verdiene vil variere fra datasett til datasett, og vil beskrives videre i kapittel 8, appendiks.

På bakgrunn av disse nye verdiene, og utvalgte passende spørsmål, gjennomfører jeg en rekke regresjonsanalyser ved hjelp av SPSS, for å se om jeg kan finne sammenheng mellom det å tilhøre GenZ fremfor GenM, og inneha et mer positivt/ negativt syn på de overnevnte variablene. Som sagt så er datasettene som jeg bruker svært ulike med tanke på hva slags spørsmål som er stilt, hva slags tematikk som berøres, når datasettene er fra, og hvor stor N-gruppe de ulike datasettene har.

Jeg velger likevel å benytte meg av de valgte datasettene. Dette er fordi datasettene er betydelig større enn hva jeg selv kunne klart å samle inn. Videre så gir det at jeg bruker en rekke ulike datasett meg gode muligheter for å styrke den interne og eksterne validiteten til funnene mine. Dersom jeg finner lignende funn på tvers av datasettene, datasett som tross alt er samlet inn på forskjellige tidspunkt og av forskjellige aktører, så øker det sjansen for at trendene vi oppdager trolig finnes utenfor datauniverset vi nå undersøker.

Jeg operer som sagt med et bredt felt av innsamlet data. De eldste settene jeg bruker er fra 1997 gjennomført av WVS, mens de nyeste dataene er fra 2019. Man kan spørre seg hvorfor jeg også har valgt å se på runder som ble gjennomført i perioder hvor ingen GenZ'ere vil være blant respondentene. Intensjonen med dette vil være å sammenligne resultatene gitt av for eksempel personer i GenZ i alderen 18 til 22 år, med resultater fra personer i GenM, som i 2013 og 2014 også vil være mellom 18 og 22 år. Ved å gjøre dette vil jeg kunne sammenligne resultatene for å se hvorvidt de kanskje kan skyldes alderseffekter, fremfor generasjonseffekter.

En slik undersøkelse vil kunne gi oppgaven et godt sammenligningsgrunnlag for å se på hvorvidt responsene fra 18- til 22-åringer i for eksempel 2013 og -14, varierer fra responsene på lignende spørsmål i den samme aldersgruppen noen få år etterpå. Dersom jeg finner signifikante forskjeller, er det ikke gitt at disse automatisk vil skyldes kohortforskjeller, de kan for eksempel skyldes andre faktorer slik som politiske spørsmål som preget nyhetsbildet da rundene ble gjennomført. De vil uansett gi et tydelig innblikk i hvorvidt slike forskjeller eksisterer.

Videre vil jeg undersøke responsene fra “de samme” respondentene tilhørende GenM i 2019, som da vil være mellom 23 og 27 år. Dersom jeg finner forskjeller mellom hva “de samme” respondentene svarte i 2014 versus 2019, vil jeg kunne argumentere for at forskjellene

muligens skyldtes aldersmessige forskjeller. Altså at en 18-åring *naturligvis* svarer annerledes vedrørende spørsmål om innvandring enn det en 27-åring gjør. Dersom jeg ikke finner slike forskjeller, men svarene er konsistente samtidig som de varierer fra dem avgitt av GenZ, så vil det være et tydelig argument for at forskjellene kan skyldes kohortforskjeller mellom de ulike generasjonene, fremfor aldersforskjeller. Derfor har jeg valgt å bruke data fra en så vid tidsperiode.

Datasettene jeg har er som sagt fra fire ulike institusjoner, men hvert enkelt datasett gir innblikk i et tversnittanalyse av det norske folk og dets holdninger til innvandring på et bestemt tidspunkt. Ved å samle inn denne dataen, og gjennomføre en rekke analyser for å avdekke hva slags verdier ulike generasjoner har til innvandring på ulike tidspunkt, så vil jeg kunne bygge et slags tidsseriedatasett som vil kunne vise generasjonstrender over tid.

For å undersøke datasettene deler jeg opp respondentene i de ulike datasettene etter kohortene presentert i kapittel 1, i den grad datasettene tillater en slik oppdeling. Deretter har jeg valgt spørsmål fra de ulike datasettene som i stor grad berører de samme. Jeg gjennomfører t-tester for å se om svarene skiller seg signifikant fra hverandre, basert på alder og kohort. Dermed kan jeg se om det å være GenZ mann i 2019, fører til at man i snitt svarer signifikant forskjellig på spørsmål vedrørende innvandring, enn det menn i andre generasjoner gjør, eller det kvinner i GenZ gjør. På bakgrunn av disse funnene kan jeg se om jeg har funn som samsvarer med de aktuelle teoriene, da spesielt Ingleharts teorier om at det vanligvis er den yngste generasjonen som vil være den med størst grad av innvandringspositive/ liberale holdninger, eller om jeg finner funn som strider mot disse. Disse funnene vil så bli organisert etter tid og datakilde, og presentert i en figur som viser hvorvidt avvik fra Ingleharts teorier oppstår, og om det blir flere av dem over tid. Dersom jeg finner slike avvik, altså at den yngste generasjonen ikke nødvendigvis er den mest positive, og flere av dem jo nærmere «nåtid» jeg kommer, så kan dette demonstrere eksistensen til en trend som kan stride med teoriene til Inglehart.

3.2.1 Om forfatteren og mulig partiskhet/bias

I forbindelse med en slik oppgave så kan det være greit å redegjøre for ens egne bias, for i den hensikt å gjøre leseren bevisst på mulige uintenderte partiske faktorer ved funnene. Jeg er selv politisk engasjert i et av landets partier som er representert på Stortinget, og jeg har ved noen anledninger skrevet artikler som omhandler innvandringsrelaterte tema (Jordal, 2017).

Innvandringspolitiske saker er ikke blant mine hovedinteresseområder, men jeg har skrevet om det enkelte ganger, noe som kan forklare hvorfor oppgavens tematikk ble slik som den ble, og at jeg ikke undersøkte den potensielle fremtredelsen blant GenZ av andre materialistiske holdninger. Videre så er deler av grunnlaget for valg av tema basert i egne anekdotiske erfaringer. Jeg har opplevd at GenZ-personer i større grad kan ha innvandringsrestriktive holdninger, enn dem jeg møter i min egen generasjon (GenM).

Slike møter har pirret min nysgjerrighet for hvorvidt disse møtene kanskje kan være representative for en eksisterende trend, eller hvorvidt de bare er anekdotiske. På bakgrunn av dette så kan man kanskje anta at jeg først og fremst ønsker å finne funn som samstemmer med mine antagelser om virkeligheten. Det ligger selvsagt til menneskenaturen at man ønsker å finne svar som samstemmer med ens egne oppfatninger om virkeligheten, og dermed gjerne demper dem som strider med disse oppfatningene (Heshmat, 2015). For å forsøke å minimere faren for dette, så har jeg tilstrebet å undersøke svært mange ulike datasett, jeg har forsøkt å se på relativt like spørsmål fra disse settene, og jeg har gjennomført de samme analysene på de utvalgte spørsmålene. Man kan kanskje argumentere for at jeg burde valgt ut flere spørsmål per runde, men jeg har som sagt valgt de spørsmålene som i størst grad samsvarer med det oppgaven ønsker å undersøke. I de rundene hvor flere spørsmål har passet inn, så har jeg undersøkt dem. Jeg håper at min metodiske tilnærming og forsøk på likebehandling av datasettene, vil være nok for å kontrollere for mine egne bevisste eller ubevisste bias, og dermed gjøre oppgaven så upartisk som jeg kan forsøke å gjøre den.

3.3. Den innsamlede dataen

3.3.1 Norsk Medborgerpanel (NMP)

Norsk medborgerpanel er en nettbasert spørreundersøkelse som har som formål å undersøke nordmennenes holdninger til en rekke ulike politiske og verdimeslige spørsmål (Norsk Medborgerpanel sine hjemmesider, 2020). Undersøkelsen gjennomføres to ganger årlig, og dekker spørsmål blant annet omhandlende syn på innvandring, miljø, politisk deltagelse, tillit og velferd. NMP har drevet på fra 2020 og tilbake til 2013, og har i snitt hatt mellom 2000 og 9000 respondenter som utvelges slik at de skal være et representativt tverrsnitt av det norske folk med hensyn til en rekke faktorer slik som kjønn, etnisitet og geografi.

I forbindelse med denne oppgaven så har jeg vært så heldig å få tilgang til en rekke datasett fra Norsk Medborgerpanel. De ulike rundene jeg her skal undersøke er relativt nye, da flere er fra 2019. Intensjonen med å se på disse datasettene er flere. For det første så er de yngste personene som responderer på undersøkelsene til Norsk Medborgerpanel 18 år når de svarer. Rundene 12-15 vil derfor inneholde personer tilhørende GenZ. Hvor de eldste av disse respondentene vil være 22 år under rundene gjennomført i 2019, og de yngste Generasjon Z-respondentene vil da være 18 år. Dermed vil GenZ gruppen som får anledning til å besvare Medborgerpanelet i runde 15 være dem født mellom 1997 og 2001, noe som vil kunne gi et godt innblikk i denne kohorten. Samtidig vil de sistnevnte undersøkelsene selvsagt også fange opp personer født i hele GenM. Datasettene fra NMP er gode og gir en grundig innblikk i nordmenns holdninger til innvandring i perioden 2013 til i dag.

3.3.1.2 utfordringer knyttet til datasettene fra Norsk Medborgerpanel:

Det er noen utfordringer knyttet til dataen fra Norsk Medborgerpanel i forbindelse med denne oppgaven som det er greit å være bevisst på. For det første er det litt forskjell på hva slags spørsmål som blir stilt vedrørende innvandring fra runde til runde. I enkelte runder er det de samme spørsmålene som er stilt, mens i andre kan det være helt andre spørsmål. Jeg anser at dette egentlig ikke medfører spesielt store problemer, da det i stor grad er overlapp mellom spørsmålene, og man kan anta at en person som er svarer svært positivt på spørsmålet: *Burde muslimer ha lov til å ha egne private skoler i Norge?* (Fra Runde 1 – 2013) trolig også hadde

svart positivt på spørsmålet: *burde norske muslimers kultur respekteres?* (fra runde 14 – 2019) dersom samme person hadde tatt begge undersøkelsene. På bakgrunn av disse likhetene og overlapp mellom spørsmålene som stilles i de ulike rundene, samt at flere spørsmål er helt like mellom rundene, tror jeg at det vil gjøre det valid å operere med målinger knyttet til å måle syn på innvandring fra runde til runde på tvers av årene.

En annen utfordring knyttet til datasettene er i forbindelse med antall respondenter som faller inn under gruppene GenM og GenZ. Datasettene inneholder mellom 2000 og 8000 respondenter, men antallet som faller inn under disse gruppene ligger på mellom under hundrede og nærmere tusen. Derfor kan det bli utfordringer knyttet til hvor generaliserbare funnene er. Men, slik jeg dekket i punkt 3.2, så avlastes dette med alle de ulike datasettene jeg benytter og sammenligning mellom de ulike funnene på tvers av datasettene. En annen utfordring som jeg har knyttet til datasettene fra NMP er at inndelingen av kohorter er gjort litt grovt, for av hensyn til personvern så har ikke NMP samlet inn data på hvilket år respondenten er født i, men heller gjort grovere inndelinger.. Jeg anser ikke dette som et stort problem, da det bare medfører litt overlapp mellom generasjonene, men helst ville jeg selvsagt hatt mer presise oppdelte kohorter.

3.3.2 Statistisk sentralbyrå (SSB)

I forbindelse med arbeidet på denne oppgaven så har jeg vært i kontakt med Statistisk Sentralbyrå og spurt om å få tilgang til den innsamlede dataen deres vedrørende “holdninger til innvandrere og innvandring” som de har samlet inn med jevne mellomrom siden 2002 (SSBs hjemmesider, 2019). Bakgrunnen for denne forespørselen var det faktum at i publiseringene deres de siste årene, så har ikke alder vært en inngående studert variabel i forbindelse med verdier knyttet til nordmenns holdninger til innvandring og innvandrere. Jeg spurte SSB om muligheten for å få tilgang til dataene deres, for så å kunne undersøke denne variabelen selv. Dette fikk jeg ikke tilgang til, men jeg ble opplyst om at i den nyeste rapporten deres, publisert i desember 2019, så var alder og den yngste generasjonens holdninger til innvandring undersøkt. Hos SSB var denne gruppen definert som dem mellom 16 og 24 år (som er en litt videre definisjon av GenZ enn det som kanskje er optimalt), mens den ”nest yngste” generasjonen var dem mellom 25 og 44 år (noe som blander både GenM og GenX).

Rapporten “Holdninger til innvandrere og innvandring 2019” av Frøydis Strøm bygger på svar fra 2000 tilfeldig utvalgte respondenter fra rundt om i Norge (Strøm 2019). I løpet av rapporten undersøkes en rekke variabler og hvordan disse påvirker folks holdninger til innvandring. Blant dem er kjønn, alder, utdanning og geografisk plassering. Funnene fra den nyeste rapporten er på svært mange måter aktuelle for denne oppgaven. Spesielt funnene vedrørende kjønn og alder, som treffer i stor grad nøyaktig på hva denne oppgaven ønsker å undersøke. I og med at disse undersøkelsene passer så bra, så har jeg valgt å ta med resultatene vedrørende kjønn og alder. Jeg kommer nå til å kort gjengi disse her. Som nevnt er det noen utfordringer vedrørende disse resultatene, som igjen gjør at det hadde vært å foretrekke å få dem utlevert, for så selv å analysere dem. Hovedutfordringen vedrører hvordan SSB har valgt å dele opp de ulike kohortene. Det at de skiller den yngste fra den nest yngste generasjonen på dem født i 1995, fremfor en litt senere dato, er ikke spesielt problematisk. Problemene oppstår ved at de samkjører GenM og GenX, i det de kaller den ”nest yngste generasjonen”. Ellers ville det også vært interessant å se sammenheng mellom kjønn og alder sammen på syn på innvandring, eksempelvis forskjeller i unge kvinner og unge menns holdninger. Dette har ikke SSB undersøkt.

3.3.2.1. Relevante funn i rapporten “Holdninger til innvandrere og innvandring 2019” fra SSB

Funn vedrørende kjønn.

Funnene til denne oppgaven vedrørende hvordan kjønn som variabel påvirker folks syn på innvandring er i tråd med de gjeldende teoriene. Kvinner viser gjennomgående mer *innvandringsvennlige* verdier enn det mennene gjør (Strøm 2019. s 37). Noen unntak ble funnet her, da vedrørende holdninger til innvandrere i arbeidslivet. Her ble det funnet at kvinner *ikke* hadde en signifikant mer kritisk holdning enn det menn hadde. Men som sagt så var forskjellene små, og funnene ikke signifikante.

Funn vedrørende alder

SSB finner en nærmest linjer sammenheng mellom økende alder og det å ha innvandringsfientlige holdninger (Strøm 2019. s 37 - 38). Men her finner de også noen unntak i spørsmål vedrørende hvor lett det burde være å få asyl i Norge. Her ligner sammenhengen mer på en ”bell kurve”, med en oppadstigende linje, hvor det er de yngste og

de eldste som er minst negative, mens dem i midten er mest negativ. Her kan det være verdt å merke seg at de to ytterpunktene, yngste og eldste, var begge mest i favør for å videreføre dagens system, mens de gruppene i midten, ville stramme denne inn. Videre så bemerker de at tidvis så har det vært den nest yngste aldersgruppen og ikke den yngste aldersgruppen som har vært mest innvandringsvennlige (Strøm 2019. s37). De beskriver videre ikke hvor stor forskjell de tidligere har oppdaget mellom disse gruppene, og hvorvidt den yngste var signifikant mindre positive enn den nest yngste generasjonen.

Ellers i spørsmål rundt hvorvidt innvandrere bidrar positivt til norsk arbeidsliv og vedrørende spørsmål om integrering, følger trendene den antatte utviklingen hvor den yngste gruppen, dem mellom 16 og 24, er mest positive/innvandrervennlige, mens det er den eldste, dem mellom 67 og 79, som er de mest kritiske. Slike funn er i tråd med de gjeldende teoriene til Inglehart om utviklingen fra materialistiske mot postmaterialistiske verdier.

3.3.3 World Value Survey (WVS) - Fordeler og ulemper med datasettene

World Value Survey er et globalt forskningsprosjekt som undersøker verdier og holdninger til personer fra over 100 land. Disse er blitt utført siden 1981 og gir et godt innblikk i hvordan verdiene og holdninger i ulike land har utviklet siden 80 tallet og frem til i dag. Ronald Inglehart har vært sentral i utviklingen av WVS. (World Values Survey, 2020).

Mye ut av denne oppgaven baserer seg på forskningen til Ronald Inglehart og hans arbeid med World Value Survey. Det vil derfor på mange måter være naturlig at jeg også tangerer data innsamlet gjennom arbeidet til WVS i denne oppgaven. I oppgaven så kommer jeg til å se på data samlet inn gjennom to ulike "bølger" hos WVS. Disse dataene er henholdsvis fra Bølge 5 og Bølge 3. Jeg har noen utfordringer knyttet til disse datasettene, først og fremst fordi de er så pass gamle at de ikke berører GenZ. En videre utfordring er at spørsmålene i datasettene vedrørende innvandring er noe overfladiske og betydelig mindre dyptgående enn for eksempel dataene fra NBP. Disse datasettene er bygget på data innsamlet henholdsvis fra 2005-2009 og 1995-1998. Grunnen til at det er disse settene som jeg bruker skyldes at det er i dem at data fra Norge er inkludert. En nyere undersøkelse, runde 7, inneholder også data fra Norge, og er blitt gjennomført i nyere tid noe som medfører at datasettene vil inneholde svar fra GenZ. Men dataene fra denne runden blir dessverre ikke tilgjengelig før etter at oppgaven

skal innleveres. Forsøk har blitt gjort for å få tilgang til WVS' undersøkelser før utgivelsen, men disse har ikke ledet frem.

Vi velger uansett å bruke de overnevnte datasettene fordi de kan bistå til å gi oss et solid sammenligningsgrunnlag for å diskutere funnene våre, slik vi diskuterte innledningsvis. Ved å se på resultatene fra tidelig 2000 tallet og sent 1990 tallet, vil jeg bedre kunne sammenligne svarene til "unge mennesker" tilhørende GenM, og unge mennesker fra GenX vedrørende innvandring. Jeg bruker derfor noen andre variabler i disse undersøkelsene, enn det jeg har gjort tidligere. I alt så gir datasettene fra WVS oss mye god informasjon, og i forhold til dataene fra NMP så tillater WVS oss å dele inn kohortene nøyaktig etter fødselsår, fremfor den grovere inndelingen til NMP som er nevnt tidligere.

Informasjonen om de ulike datasettene og variablene er hentet fra hjemmesidene til WVS (World Values Survey, 2020).

3.3.4 European Values Study

European Values Study (EVS) er et paneuropeisk, storskala panelstudie som er blitt utført på ulike europeiske nasjoner fra 1981 og frem til i dag (EVS 2018). Studiet har som formål å undersøke trender innen de grunnleggende verdier og holdninger til ulike tema, fra holdninger til tro, familie, innvandring og arbeid blant annet. Spørsmålene som inngår i de standardiserte spørreskjemaene følger på mange måter undersøkelsene som er blitt gjort av WVS, de samarbeider som regel med WVS under innhenting av data. Studiet undersøker ikke bare EU-land, men også andre stater med tilknytning til Europa, deriblant Norge.

European Values Study har gjennomført to ulike *runder* i Norge. Den første i 2008 og den siste i 2018 (EVS 2018).

Jeg har vært så heldige at jeg har fått tilgang til dataen fra begge disse undersøkelsene. EVS dekker vanligvis 70 000 respondenter rundt om i Europa som er selektert slik at de skal gi et representativt utsnitt av nasjonenes befolkning. Da med hensyn til alder, kjønn, distrikt osv. De to rundene jeg har fått tilgang til fra Norge har hatt brukbare N størrelser. Runde 1 fra 2008 har $N = 1000$, mens Runde 2 fra 2018 har $N = 1100$. Dette er kanskje ikke like mange som i for eksempel NMP, men her har omtrent samtlige respondenter faktisk svart på samtlige spørsmål, noe som ikke har vært tilfelle i alle de ulike NMP rundene (som har medført til svært små N grupper i enkelte undersøkelser).

3.3.4.1 Fordeler og utfordringer vedrørende data fra European Values Study 2008 og 2018.

Dataen fra EVS 2008 og 2018 har en rekke fordeler og utfordringer med seg. Dataen er for det første ikke delt opp like presist som dataen fra WVS vedrørende Alder. Dataen er oppdelt i grupper på tiår, noe som medfører at kohortene ikke vil være like presise som de er i datasettene fra WVS. En annen utfordring er vedrørende størrelsen på de ulike aldersgruppene når jeg først har delt dem opp etter kohort. I enkelte av utregningene så har noen av kohortene vært svært små. Men på tross av disse utfordringene så har også datasettene en rekke gode fordeler. Blant dem er spørsmålenes karakter. Spørsmålene som stilles i EVS 2008 og 2018 vedrørende innvandring er svært gode til å måle verdier knyttet tema. Videre så stille flere av rundene de samme spørsmålene som ble stilt i 2008, om igjen i 2018. Noe som gir mulighet for en mer konsis sammenligning. Ellers så er dataen fra 2018 noe av den nyeste dataen som denne oppgaven bygger på. Dette er noe som er svært positivt gitt den begrensede tilgangen på data vedrørende GenZ. Men hovedutfordringen her er nok dessverre den begrensede størrelsen på GenZ kohorten i dataen fra 2018. Den er dessverre på bare N=42 personer, mens GenX eksempelvis er på N=408. Det vil derfor bli vanskelig å konkludere på noe handfast på bakgrunn av funnene fra undersøkelser bygget på denne dataen, men jeg har fremdeles valgt å ta det med grunnet mangelen på annen aktuell data, og det at disse undersøkelsene i beste fall kan fungere som pekepinner på mulige trender som fremtidige forskere kan undersøke nærmere. Tilgang til begge datasettene jeg har brukt fra EVS er offentlig tilgjengelig på hjemmesidene deres (EVS 2018).

3.4 Innsamling av egen data

Under arbeidet med denne oppgaven så har spørsmålet reist seg om hvorvidt det vil være kurant å samle inn egen data for å undersøke de forholdene oppgaven utforsker, på best mulig og mest nøyaktig måte. Det var flere argumenter som talte for dette fremfor å være avhengig av tidligere innsamlede data og rapporter. Blant argumentene som var mest tungtveiende var muligheten til å stille egne konkrete spørsmål til respondentene. Dette ville gitt meg mulighet til å stille spørsmål direkte relatert til innvandring fra et materialistiske eller post-materialistisk perspektiv, fremfor det å være avheng av å bruke selekterte spørsmål fra andre undersøkelser som ikke nødvendigvis passer optimalt med det jeg ønsker å undersøke. Jeg

tror ikke dette vil være problematisk, da de responsene som er blitt valgt ut i de ulike datasettene er dem som passer best overens med forholdene jeg skal undersøke.

Et annen argument for å samle inn egen data vil være muligheten for å undersøke en betydelig større gruppe respondenter tilhørende Generasjon Z enn det som er mulig gjennom de tilgjengelige datasettene. Men på tross av dette er jeg sikker på at det å bruke den eksisterende dataen er det rette. Dette er fordi den store mengden data jeg her har tilgang til, fra ulike datainnsamlerer og innsamlingstidspunkt, gir mulighet for å styrke den eksterne validiteten til oppgavens funn dersom lignende trender finnes på tvers av datasettene. Dette er noe som ikke hadde vært like solid dersom hele oppgaven baserte seg på egen innsamlet data, innhentet gjennom undersøkelser utført «her og no». Videre så er dataen vi bruker samlet inn over flere tiår, noe som gir oss et spennende grunnlag å sammenligne nyere data med.

3.5 Oppsummering

Vi har her gått gjennom de ulike datasettene som denne oppgaven kommer til å bygge på, samt at jeg har beskrevet hva slags forskningsdesign som brukes. Jeg har også drøftet ulike styrker og svakheter ved de overnevnte datasettene, og sett på dem i lys av muligheten for å samle inn egen data.

I forbindelse med bruken av datasettene vil jeg nå som sagt gjennomføre en rekke ulike regresjonsanalyser ved bruk av programmet SPSS, for å avdekke mulige sammenhenger mellom de overnevnte variablene og holdninger til innvandring. Jeg begynner med analyser basert på dataen fra WVS.

4. Analyser

4.1 Innledning

I denne oppgaven bruker jeg programmet SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*) for å gjennomføre de statistiske analysene av de høvelig store datasettene som jeg har fått utlevert fra ulike instanser. Grunnen til at det nettopp er SPSS som brukes, og ikke andre programmer slik som R, er grunnet at jeg opplever at SPSS er oversiktlig og effektivitet i analysen av store datasett slik som de jeg her opererer med, samt min egen erfaring med bruken av SPSS fra tidligere studier.

I det følgende vil jeg kort forklare hva som er blitt gjort i hver analyse, for så å presentere resultatene i korthet. Avslutningsvis vil jeg ha en kort oppsummering med hovedfunnene i dataen fra hver «bølge» eller gruppe internt i datasettene (eksempelvis så vil jeg oppsummere funnene fra EVS 2008 for seg, og så dataene fra 2012) deretter vil vi oppsummere datasettene fra hvert datasett i sin helhet (eksempelvis ved at vi oppsummerer alle funnene fra de ulike «bølgene til WVS). Deretter beveger jeg oss over på kapittel 5. hvor funnene fra de ulike datasettene drøftes opp mot teoriene presentert i kapittel 2.

4.2 World Value Survey

4.2.1 Bølge 3. Resultater fra Norge 1996

Spørsmål 1. V56 - Spørsmål vedrørende hvorvidt man er negativ til å ha en muslim som nabo. 1 betyr at man nevner det som noe man ikke ønsker, 2 man nevner det ikke. Altså jo høyere tall jo mer positiv. Jeg gjennomførte også en Independent Sample T test hvor jeg så på både GenX vs GenBB og GenX vs GenOld. Her fant jeg ikke signifikante forskjeller mellom GenX og GenBB, men jeg fant det mellom GenX og GenOld. Den yngste generasjonen var den mest positive. Noe som understreker den antatte teorien. Videre var funnene vedrørende kjønn i tråd med teoriene.

Neighbors: Muslims * Kohort

Neighbors: Muslims

Kohort	N	Mean	Std. Deviation
GenX	347	1,87	,333
GenBB	473	1,82	,383
GenOld	307	1,71	,456
Total	1127	1,81	,395

Neighbors: Muslims * Sex

Neighbors: Muslims

Sex	N	Mean	Std. Deviation
Male	549	1,77	,420
Female	578	1,84	,368
Total	1127	1,81	,395

Group Statistics

	Kohort	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Neighbors: Muslims	GenX	347	1,87	,333	,018
	GenOld	307	1,71	,456	,026

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Neighbors: Muslims	Equal variances assumed	122,495	,000	5,367	652	,000
	Equal variances not assumed			5,268	554,106	,000

Spørsmål 2. V63 - Spørsmål vedrørende arbeidsinnvandring og prioritering av norske borgere fremfor innvandrere. 1 er negativ, 2 er nøytral og 3 er positiv til å prioritere innvandrere fremfor nordmenn. jeg gjennomførte også en Independent Sample T test hvor jeg så på både GenX vs GenBB og GenX vs GenOld. jeg fant lignende sig. Forskjeller som ved V56, altså den yngste generasjonen er mest positiv til innvandrere.

Unemployment: Jobs for our nationality * Kohort

Unemployment: Jobs for our nationality

Kohort	N	Mean	Std. Deviation
GenX	345	2,20	,941
GenBB	471	2,16	,950
GenOld	305	1,90	,962
Total	1121	2,10	,957

Unemployment: Jobs for our nationality * Sex

Unemployment: Jobs for our nationality

Sex	N	Mean	Std. Deviation
Male	547	2,09	,959
Female	574	2,11	,957
Total	1121	2,10	,957

Spørsmål 3. V134 - Spørsmål om hvor streng innvandringspolitikken burde være. 1 er en svært så liberal holdning og 4 en svært illiberal holdning.

Funn: Jeg gjennomførte også en Independent Sample T test hvor jeg så på

både GenX vs GenBB og GenX vs GenOld, men fant ikke signifikante forskjeller. Jeg finner at Yngste generasjon er mest positiv.

Immigration policy * Kohort

Immigration policy			
Kohort	N	Mean	Std. Deviation
GenX	339	2,43	,623
GenBB	470	2,49	,632
GenOld	305	2,58	,586
Total	1114	2,49	,619

Group Statistics

	Kohort	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Immigration policy	GenX	339	2,43	,623	,034
	GenOld	305	2,58	,586	,034

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t	df	Sig. (2-tailed)
		F	Sig.			
Immigration policy	Equal variances assumed	2,783	,096	-3,124	642	,002
	Equal variances not assumed			-3,134	640,664	,002

Konklusjon

Det er gjennomgående funn at den yngste generasjonen, her GenX er mer positive enn tidligere generasjoner til innvandring. Verdt å merke seg er at forskjellen mellom GenX og Babyboomer generasjonen er som regel mindre enn mellom GenBB og øvrige tidligere generasjoner. jeg finner en gjennomgående trend som viser at generasjonene blir mer positive til innvandring, men jeg finner ikke at forskjellene mellom generasjonene er signifikante i alle tilfellene. Noen av tilfellene finner jeg signifikante forskjeller mellom GenX og GenOLD, men ikke mellom GenX og GenBB. Den mest signifikante funnet jeg finner er at kjønn er en signifikant faktor i noen spørsmål vedrørende innvandring, gjerne de spørsmålene som

vedrører annen innvandring enn arbeidsinnvandring, slik som V134 og V56., men ikke i V63.

4.2.2 Bølge 5. Resultater fra Norge 2007

Spørsmål 1. V45 Spørsmål vedrørende arbeidsinnvandring og prioritering av norske borgere. 1 er negativ, 2 er nøytral og 3 er positiv til å prioritere innvandrere fremfor nordmenn.

Funn: Her fant jeg overraskende at ønske om å prioritere norske borgere var sterkest blant GenM og GenOld, med en klar signifikant forskjell mellom Gen M og GenX, som var de mest positive til å prioritere utenlandske arbeidstakere. Den var signifikant med en P-verdi på 0.000328. Her fant jeg ikke signifikante forskjeller mellom kjønnene, noe som ligner funnene fra spørsmål 2 i forrige oppgave, som også omhandlet arbeidsinnvandring.

Report				Independent Samples Test				
Employers should give priority to (nation) people than immig				Levene's Test for Equality of Variances				
Kohort2	Mean	N	Std. Deviation	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
GenM	2,08	131	,953					
GenX	2,42	311	,868					
GenBB	2,31	404	,909					
GenOld	1,78	174	,930					
Total	2,23	1020	,933					
Employers should give priority to (nation) people than immig		Equal variances assumed		12,273	,001	-3,621	440	,000
		Equal variances not assumed				-3,486	225,293	,001
Group Statistics								
	Kohort2	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Employers should give priority to (nation) people than immig	GenM	131	2,08	,953	,083			
	GenX	311	2,42	,868	,049			

Spørsmål 2. V221: Spørsmål knyttet til hvorvidt etnisk mangfold er negativt for nasjonen. 1 er negativ, 10 er positiv.

Funn: Respondentene var her i all hovedsak positive, men blant de minst positive fant jeg igjen at den eldste gruppen, GenOld, var de minst positive, sammen med GenM som var signifikant mindre positive enn det GenX var. Videre fant jeg at kvinner var signifikant mer positive enn menn, med en P-verdi på 0.000023, og medianverdi på 6.78 på kvinner og 6.18 på menn.

Report

Ethnic diversity				Independent Samples Test				
Kohort2	Mean	N	Std. Deviation	Levene's Test for Equality of Variances		t	df	t-t
GenM	6,27	129	2,196	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
GenX	6,85	312	2,141					
GenBB	6,73	402	2,299					
GenOld	5,39	171	2,202					
Total	6,48	1014	2,280					
Ethnic diversity	Equal variances assumed			1,670	,197	-2,560	439	,011
	Equal variances not assumed					-2,533	233,520	,012

Group Statistics

	Kohort2	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Ethnic diversity	GenM	129	6,27	2,196	,193
	GenX	312	6,85	2,141	,121

Konklusjon

I undersøkelsen av data fra WVS fra 2007 så har jeg gjort noen funn som var forventet, samt noen overraskende funn. De mest forventede funnene var i forbindelse med kjønn og syn på innvandring. Igjen så fant jeg signifikante forskjeller mellom kjønnene, hvor kvinner var signifikant mer positive til ulike innvandrings relaterte spørsmål enn det mennene var. Det mest overraskende funnene jeg gjorde var vedrørende forskjellene mellom GenM og GenX i syn på innvandring og arbeidsinnvandring. Begge gruppene kan nok betegnes som enten nøytrale eller noe positive, men de mest nøytrale og minst positive var den yngste

generasjonen, I kontradiksjon til teoriene til Ingelhart, og den eldste. jeg fant at GenM var signifikant mindre positive enn GenX var til innvandring. Det kan godt være mange ulike forklaringer på dette, og det er dessverre ikke noe jeg har tid til å gå innpå i denne oppgaven, men utvidelsen av EU og en økning i arbeidsinnvandring til Norge i denne perioden kan være medvirkende. En utfordring med disse funnene som dessverre ikke gjør dem generaliserbare, er den begrensede antall respondenter som jeg jobber med. Knappt 400 i generasjonene X og M.

4.2.3. Konklusjon av undersøkelsene av data fra WVS

Undersøkelsene av dataen fra de to bølgene til WVS har vært svært interessante. Jeg har gjort enkelte funn som samsvarer godt med teoriene til Inglehart, og noen funn som strider med disse. Hoved verdien av disse undersøkelsene er for å gi en historisk kontekst for å sammenligne dem med funn fra datasett fra nyere tid. WVS siste bølge er dessverre ikke tilgjengelig før til sommeren 2020, ellers hadde også disse inngått her. Jeg har igjen funnet at kvinner er gjennomgående mer positive til innvandring enn menn, men samtidig som jeg har funnet at den yngste generasjonen (GenM) i den nyeste dataen fra WVS var signifikant mindre positive enn eldre generasjoner (GenX). Funnene våre fremstilles i figuren under, hvor grønt marker funn (vedrørende generasjons holdninger til innvandring) som samsvarer med de antatte teoriene, mens det røde strider med disse.

Spørsmål/Runde	Bølge 3.	Bølge 5.
Spørsmål 1		
Spørsmål 2		
Spørsmål 3		X

4.3 Norsk Medborger panel

4.3.1 Norsk Medborger panel, runde 1. Data fra 2013

Den originale intensjonen her var å kombinere svarene på tre ulike spørsmål, til en ny og egendefinert variabel kalt “innvandringskrtiske holdninger”. Dette har jeg bestemt meg for ikke å gjøre fordi det viste seg at svært mange av respondentene ikke hadde svart på disse spørsmålene. Ut fra en original respondent utvalg på N = 4905, så hadde bare N=1131 svart på eksempelvis spørsmål 22, mens et annet spørsmål i samme kategori hadde N = 1146, her i spørsmål 23. Jeg har derfor valgt å kjøre separate analyser på hvert spørsmål. Jeg forsøkte først å slå sammen de tre variablene til den nye variabelen “Innvandrings skepsis”, men da dette ble gjort og alle N som ikke hadde besvart alle tre spørsmålene ble fjernet, krympet utvalget vårt fra nærmere 5000 respondenter, til knapt 100. Derfor gjennomførte jeg en analyse per spørsmål, i henhold til Kohortene. Det samme blir derfor gjort på resterende NMP undersøkelser.

Statistics

Innvandrings skepsis

N	Valid	81
	Missing	4824

Nr 1: w01_dv2: er det en fordel at innvandrere bosetter seg i Norge? Tall nærmere 1 er positive, tall nærmere 7 er negative.

Funn: Vi finner funn i tråd med teoriene til Inglehart. GenM var mindre positive enn GenX, men den var ikke signifikant. Vi fant også her at kvinner var signifikant mer positive enn menn.

Report

Fordel at innvandrere bosetter seg

Kohort2	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	3,74	197	1,317
GenBB	3,71	480	1,391
GenX	3,63	204	1,375
GenM	3,69	265	1,578
Total	3,69	1146	1,420

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Fordel at innvandrere bosetter seg	Equal variances assumed	6,308	,012	-,427	467	,670
	Equal variances not assumed			-,434	459,823	,664

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Equal variances assumed		6,336	,012	2,701	1144	,007
Equal variances not assumed				2,706	1138,453	,007

Nr 2: w01_dv21: Burde man tillate muslimske skoler. Tall nærmere 1 er positive, tall nærmere 7 er negative.

Funn: GenM signifikant mer positive enn GenX. Ikke signifikante forskjeller mellom kjønnene.

Report

Tillatte muslimske skoler

Kohort2	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	5,22	117	1,667
GenBB	5,26	255	1,631
GenX	5,28	105	1,655
GenM	4,80	146	1,910
Total	5,15	623	1,718

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Tillatte muslimske skoler	Equal variances assumed	4,758	,030	2,052	249	,041
	Equal variances not assumed			2,101	240,436	,037

kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	df
Tillatte muslimske skoler	Equal variances assumed	,044	,834	2,233	621
	Equal variances not assumed			2,228	597,126

Nr 3: w01_dv25: Muslimers kultur burde respekteres. Tall nærmere 1 er positive, tall nærmere 7 er negative.

Funn: GenM mer positive enn GenX, dog ikke sig. Kvinner signifikant mer positive enn menn.

Report

Påstand: Muslimers kultur bør respekteres

Kohort2	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	3,69	95	1,695
GenBB	3,41	230	1,697
GenX	3,28	114	1,762
GenM	3,25	126	1,819
Total	3,39	565	1,740

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Påstand: Muslimers kultur bør respekteres	Equal variances assumed	,149	,700	,150	238	,881
	Equal variances not assumed			,150	236,864	,881

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Påstand: Muslimers kultur bør respekteres	Equal variances assumed	14,813	,000	1,928	563	,054
	Equal variances not assumed			1,938	558,450	,053

Konklusjon

I undersøkelsen av dataene fra NMP runde 1 så fant jeg ingen spesielt overraskende funn som var valide. Den gjennomgående trenden var i tråd med teoriene til Ronald Inglehart, og jeg så i de fleste spørsmål en trend mot mer liberale holdninger for hver yngre generasjon. Den undersøkelsen med flest respondenter var spørsmål nr 23, med over N på over 1000. Her finner jeg en liten forskjell hvor GenM er mer skeptiske enn GenX, men forskjellen er for liten til å være signifikant. Videre var forskjellene mellom GenX og GenM gjennomgående u signifikante. Den mest signifikante funnet vårt er vedrørende forskjellen mellom menn og kvinner, hvor menn gjennomgående er mer skeptiske enn kvinner til innvandring.

4.3.2 Norsk Medborger panel, runde 2. Data fra 2014

Spørsmål 1: Nr 11,

Nr.1 w02_ocam2_4: I hvor stor grad misliker du gruppen "muslimer". 1 er positiv. 7 er negativ. Lavt nummer tyder på liten innvandrings skepsis.

Funn: GenM mindre positive enn GenX, signifikant. Kvinner betydelig mer positive enn menn. Dette strider med den antatte trenden. Signifikante funn.

Report

Liker eller misliker: Muslimer

Kohort	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	4,27	80	1,509
GenBB	4,09	188	1,409
GenX	3,82	76	1,581
GenM	4,03	91	1,433
Total	4,06	435	1,466

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Liker eller misliker: Muslimer	Equal variances assumed	1,931	,166	-,930	165	,354
	Equal variances not assumed			-,922	153,173	,358

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Liker eller misliker: Muslimer	Equal variances assumed	,008	,930	3,579	433	,000
	Equal variances not assumed			3,579	432,895	,000 0,000384

Nr 2. w02_dv202ac_3: Norge kommer til å miste sin identitet dersom det kommer flere muslimer for å bo her. 1 er svært enig med utsagnet og 7 er uenig. Lavt nummer tyder på innvandrings skepsis.

Funn: GenM mer positive enn GenX, dog akkurat ikke signifikant. Kvinner sig. Mer positive.

Report

Utsagn: Norge kommer til å miste sin identitet hvis flere muslimer kommer for å bo her

Kohort	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	3,69	324	1,762
GenBB	4,01	696	1,861
GenX	4,15	275	1,984
GenM	4,25	343	1,954
Total	4,02	1638	1,891

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Utsagn: Norge kommer til å miste sin identitet hvis flere muslimer kommer for å bo her	Equal variances assumed	,336	,563	-,661	616	,509
	Equal variances not assumed			-,660	583,373	,510

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Utsagn: Norge kommer til å miste sin identitet hvis flere muslimer kommer for å bo her	Equal variances assumed	,103	,748	-4,976	1636	,000
	Equal variances not assumed			-4,977	1632,431	,000

Konklusjon

I denne undersøkelsen så har jeg gjort noen interessante funn. Første spørsmål vedrørende syn på samfunnsgruppen “muslimer” så finner jeg at respondentene heller mot et mer negativt enn positivt syn (median er på 3.5). De mest negative er som vanlig den eldste generasjonen, GenOld, med gjennomsnitt på 4.27. Deretter blir hver generasjon mer positiv til det som jeg her bruker som en betegnelse på syn på innvandring. Men det som jeg så oppdater som er noe uventet, er at hvor GenBB er mer positiv enn GenOld, og mest positiv av alle er GenX, så finner jeg at GenM er signifikant mindre positive enn det GenX er. Altså et brudd med de antatte teoriene. Videre finner jeg som ventet at kvinner er signifikant mer positive enn menn. Våre funn er helt i tråd med de antatte teoriene, hvor den eldste generasjonen var mest enig med påstanden, mens den yngste var mest uenig (og dermed mest positiv).

4.3.3. Norsk Medborger panel, runde 12. Data fra 2018

Spørsmål Nr1 - r12polkom9: Hva ville du stemt i en folkeavstemning om begrensning av innvandring? 1 er ja til å begrense, 2 er imot å begrense.

Funn: I tråd med de gjeldende teoriene. GenZ mest positiv, dog ikke sig. Kjønn som vanlig med kvinner mest positive.

Report

Hva ville du stemt i folkeavstemning om begrensning av innvandring.

Kohort	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	1,34	269	,475
GenBB	1,44	658	,496
GenX	1,49	202	,501
GenM	1,59	136	,494
GenZ	1,62	104	,489
Total	1,46	1369	,498

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances					t
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	
Hvor sannsynlig å stemme i rådgivende folkeavstemning om begrensning av innvandring.	Equal variances assumed	,756	,385	,439	1355	,661	
	Equal variances not assumed			,437	1188,291	,662	

Group Statistics

Kjønn

Kjønn	N	Mean
Mann	687	1,39
Kvinne	682	1,52

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances					t
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	
Hva ville du stemt i folkeavstemning om begrensning av innvandring.	Equal variances assumed	31,990	,000	-5,107	1367	,000	
	Equal variances not assumed			-5,106	1365,573	,000	

Report

Hva ville du stemt i folkeavstemning om begrensning av innvandring.

Kohort	Kjønn	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	Mann	1,31	172	,465
	Kvinne	1,39	97	,491
	Total	1,34	269	,475
GenBB	Mann	1,38	317	,485
	Kvinne	1,50	341	,501
	Total	1,44	658	,496
GenX	Mann	1,45	97	,500
	Kvinne	1,52	105	,502
	Total	1,49	202	,501
GenM	Mann	1,49	59	,504
	Kvinne	1,66	77	,476
	Total	1,59	136	,494
GenZ	Mann	1,48	42	,505
	Kvinne	1,71	62	,458
	Total	1,62	104	,489
Total	Mann	1,39	687	,487
	Kvinne	1,52	682	,500
	Total	1,46	1369	,498

Spørsmål Nr 2. Her har jeg kombinert en rekke spørsmål vedrørende i hvilken grad respondentene har følt en rekke ulike negative assosiasjoner vedrørende innvandring. Dette være seg frykt, avsky og lignende. Jo lavere tall, jo større grad har de følt dette. Disse var Nr r12dv12b_1,2,3,9 og 10 fra datasettet.

Funn: Funn som strider med teoriene, vi fant at GenZ var mest negativ. Funn vedrørende kjønn stemmer med teoriene.

Report

Innvand._Skeps2			
Kohort	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	4,3106	141	,58134
GenBB	4,2979	290	,61182
GenX	4,1838	99	,74103
GenM	4,2114	88	,72166
GenZ	4,1371	70	,72595
Total	4,2567	688	,65372

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Innvand._Skeps2	Equal variances assumed	,015	,904	,640	156	,523
	Equal variances not assumed			,640	147,721	,523

SORT CASES BY Kohort (A) .

Kjønn

Group Statistics

Kjønn	N	Mean
Mann	328	4,2128
Kvinne	360	4,2967

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Innvand._Skeps2	Equal variances assumed	3,647	,057	-1,683	686	,093
	Equal variances not assumed			-1,676	663,327	,094

Konklusjon

I disse analysene så har jeg gjort en rekke funn. Først finner jeg ved det første spørsmålet om hvorvidt man hadde stemt «for» i en folkeavstemning om å begrense innvandringen, så finner

jeg funn i stor grad i tråd med teoriene til Inglehart, hvor den eldste generasjonen er mest for en slik innstramning, mens den yngste er mest imot. Videre har jeg de vanlige trendene mellom kjønnene. Det mest overraskende funnet er gjort i spørsmål 2, hvor flere spørsmål er blitt slått sammen vedrørende hvorvidt respondenten har hatt en rekke «negative» reaksjoner/følelser vedrørende innvandrere. Her finner jeg at den gruppen som er mest negativ er GenZ, etterfulgt av GenX. Mens de eldste generasjonene er mest positive, og GenM er mer positive enn både GenZ og GenX, dog ikke signifikant. Jeg finner at GenZ er signifikant mer negative enn det GenBB er. Dette er overraskende, dog jeg har svært få respondenter i GenZ (bare 70).

Group Statistics

	Kohort	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Innvand._Skeps2	GenBB	290	4,2979	,61182	,03593
	GenZ	70	4,1371	,72595	,08677

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Innvand._Skeps2	Equal variances assumed	3,295	,070	1,900	358	,058
	Equal variances not assumed			1,712	94,028	,090

4.3.4. Norsk Medborger panel, runde 13. Data fra 2018

Spørsmål Nr 1 - ocr13matc1a: Synes du Norge burde la personer fra muslimske land komme hit? 1 er positiv til innvandrere, 2 er negativ.

Funn: Funn i tråd med teoriene.

Report

Synes du Norge bør la folk fra muslimske land bosette seg her?

Kohort	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	1,31	13	,480
GenBB	1,39	157	,489
GenX	1,35	136	,477
GenM	1,17	36	,378
GenZ	1,11	28	,315
Total	1,33	370	,470

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Synes du Norge bør la folk fra muslimske land bosette seg her?	Equal variances assumed	1,883	,175	,671	62	,505
	Equal variances not assumed			,687	61,671	,495

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Synes du Norge bør la folk fra muslimske land bosette seg her?	Equal variances assumed	33,626	,000	2,957	368	,003
	Equal variances not assumed			2,970	367,361	,003

Spørsmål Nr 2 - ocr13matc3a: Synes du Norge burde la **immigranter** fra muslimske land bosette seg her? 1 la dem bosette seg her, 2 ikke la dem bosette seg her.

Funn: Funn i tråd med teoriene.

Report

Synes du Norge bør la immigranter fra muslimske land bosette seg her?

Kohort	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	1,62	13	,506
GenBB	1,35	131	,479
GenX	1,31	143	,463
GenM	1,22	49	,422
GenZ	1,13	39	,339
Total	1,30	375	,461

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Synes du Norge bør la immigranter fra muslimske land bosette seg her?	Equal variances assumed	5,803	,018	1,159	86	,250
	Equal variances not assumed			1,188	85,988	,238

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Synes du Norge bør la immigranter fra muslimske land bosette seg her?	Equal variances assumed	26,607	,000	2,639	373	,009
	Equal variances not assumed			2,630	361,959	,009

Konklusjon

Vi har her hatt noen utfordringer med tanke på hva slags spørsmål som har vært tilgjengelig fra Norsk medborger panel. Spørsmålene som her ble stilt var nesten alle sammen ja eller nei spørsmål. Dette begrenset muligheten for å vise variasjon i holdningene til de spurte, da det å svare på konkrete ja eller nei spørsmål fort kan være begrensende. Spørsmålene var ikke helt optimale, men jeg tror at de valgte spørsmålene fungerer godt nok for å gi innsikt i de gjeldende trender vedrørende syn på innvandring. Her er funnene klare, og jeg ser den tydelige trenden ved at de eldste generasjonene er mest skeptiske, og blir mindre skeptisk for hver yngre kohort. Menn er igjen gjennomgående mer skeptiske enn kvinner.

4.3.5. Norsk Medborger panel, runde 14. Data fra 2019

Spørsmål nr. 1: r14pkmeme9. Burde det bli lettere eller vanskeligere for flyktninger å få opphold i Norge? 1 er «Mye lettere» og 7 er «mye vanskeligere». Funn: Vi finner at GenZ samlet sett er den mest positive gruppen, men når vi undersøker kjønn og kohort, så finner vi at GenZ menn er de klart mest restriktive. Mer enn GenOld. Kvinner er mer liberale enn menn, og GenZ kvinner er de klart mest liberale.

Report

Hvor stor fordel eller ulempe for Norge at innvandrere kommer for å bosette seg her.

Kohort1	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	3,83	1740	1,306
GenBB	3,79	3932	1,342
GenX	3,76	1402	1,420
GenM	3,62	992	1,395
GenZ	3,63	824	1,376
Total	3,76	8890	1,358

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances			
		F	Sig.	t	df
Hvor stor fordel eller ulempe for Norge at innvandrere kommer for å bosette seg her.	Equal variances assumed	1,171	,279	3,024	4754
	Equal variances not assumed			2,974	1173,757

Kjønn

Group Statistics

	Kjønn	N	Mean	Std. Deviation
Hvor stor fordel eller ulempe for Norge at innvandrere kommer for å bosette seg her.	Mann	4459	3,94	1,430
	Kvinne	4431	3,58	1,257

Report

Hvor stor fordel eller ulempe for Norge at innvandrere kommer for å bos

Kohort1	Kjønn	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	Mann	3,97	1012	1,352
	Kvinne	3,63	728	1,213
	Total	3,83	1740	1,306
GenBB	Mann	3,97	1955	1,410
	Kvinne	3,61	1977	1,245
	Total	3,79	3932	1,342
GenX	Mann	3,88	689	1,503
	Kvinne	3,64	713	1,325
	Total	3,76	1402	1,420
GenM	Mann	3,75	450	1,499
	Kvinne	3,51	542	1,295
	Total	3,62	992	1,395
GenZ	Mann	4,01	353	1,502
	Kvinne	3,35	471	1,203
	Total	3,63	824	1,376
Total	Mann	3,94	4459	1,430
	Kvinne	3,58	4431	1,257
	Total	3,76	8890	1,358

Spørsmål nr.2: r14pkdv5: Hvor stor fordel eller ulempe er det at innvandrere kommer for å bosette seg her? 1 er «svært stor fordel» og 7 er «svært stor ulempe»

Funn: Vi finner lignende funn som i spørsmål 1. GenZ samlet sett mest liberale, GenZ menn er de klart mest restriktive. Samme funn vedrørende kjønn som i forrige spørsmål.

Report

Bør bli lettere/vanskeligere for flyktninger å få opphold i Norge.

Kohort1	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	4,18	1744	1,363
GenBB	4,19	3941	1,423
GenX	4,17	1399	1,487
GenM	4,06	991	1,513
GenZ	4,01	820	1,440
Total	4,15	8895	1,435

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances			
		F	Sig.	t	df
Bør bli lettere/vanskeligere for flyktninger å få opphold i Norge.	Equal variances assumed	,365	,546	3,284	4759
	Equal variances not assumed			3,260	1175,771

Kjønn

Group Statistics

	Kjønn	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Bør bli lettere/vanskeligere for flyktninger å få opphold i Norge.	Mann	4460	4,39	1,442	,022
	Kvinne	4435	3,92	1,388	,021

Report

Bør bli lettere/vanskeligere for flyktninger å få opphold i Norge.

Kohort1	Kjønn	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	Mann	4,36	1013	1,340
	Kvinne	3,93	731	1,356
	Total	4,18	1744	1,363
GenBB	Mann	4,43	1958	1,438
	Kvinne	3,96	1983	1,369
	Total	4,19	3941	1,423
GenX	Mann	4,36	688	1,516
	Kvinne	3,99	711	1,436
	Total	4,17	1399	1,487
GenM	Mann	4,33	448	1,527
	Kvinne	3,84	543	1,465
	Total	4,06	991	1,513
GenZ	Mann	4,40	353	1,491
	Kvinne	3,72	467	1,327
	Total	4,01	820	1,440
Total	Mann	4,39	4460	1,442
	Kvinne	3,92	4435	1,388
	Total	4,15	8895	1,435

Spørsmål 3. r14pk29: Burde man kunne sende barn til muslimske skoler, som følger norsk læreplan og underviser i Islam? 1. Svært enig, 7 svært uenig.

Funn: I tråd med de gjeldende teoriene, men GenZ kvinner er betydelig mer liberale enn GenM kvinner.

Report

Enig/Uenig: Bør kunne sende barn til muslimske skoler som følger nasjonal læreplan og underviser i Islam.

Kohort1	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	5,19	1466	1,850
GenBB	5,10	3304	1,904
GenX	4,96	1195	1,986
GenM	4,79	849	2,046
GenZ	4,24	678	2,135
Total	4,98	7492	1,962

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Enig/Uenig: Bør kunne sende barn til muslimske skoler som følger nasjonal læreplan og underviser i Islam.	Equal variances assumed	,024	,878	5,304	1803	,000
	Equal variances not assumed			5,295	1727,157	,000

Kjønn

Group Statistics

	Kjønn	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Enig/Uenig: Bør kunne sende barn til muslimske skoler som følger nasjonal læreplan og underviser i Islam.	Mann	4456	4,90	1,884	,028
	Kvinne	4416	4,76	1,788	,027

Report

Enig/Uenig: Bør kunne sende barn til muslimske skoler som følger nasjonal læreplan og underviser i Islam.

Kohort1	Kjønn	Mean	N	Std. Deviation
GenOld	Mann	5,00	1012	1,786
	Kvinne	4,99	728	1,705
	Total	5,00	1740	1,752
GenBB	Mann	4,96	1956	1,844
	Kvinne	4,89	1969	1,738
	Total	4,92	3925	1,792
GenX	Mann	4,83	689	1,954
	Kvinne	4,80	713	1,776
	Total	4,82	1402	1,865
GenM	Mann	4,66	449	2,009
	Kvinne	4,70	540	1,836
	Total	4,68	989	1,915
GenZ	Mann	4,67	350	2,025
	Kvinne	3,84	466	1,811
	Total	4,20	816	1,948
Total	Mann	4,90	4456	1,884
	Kvinne	4,76	4416	1,788
	Total	4,83	8872	1,838

Konklusjon

Dette er den første av analysene hvor jeg har gjennomført tonivåanalyser og sett både på generasjoner og kjønn, samtidig. Grunnen for dette er at mange av Norsk Medborgerpanel rundene har dessverre har svært små N når jeg har undersøkt de ulike generasjonene. Det har ikke vært tilfellet med dataen fra Norsk Medborgerpanel runde 14, da samtlige respondenter har svart på de aktuelle spørsmålene som er undersøkt. Derfor har jeg valgt å dele generasjonene også etter kjønn.

Funnene her har vært overraskende. Da de første analysene ble gjort, følget trenden tydelig teoriene til Inglehart, ved at hver generasjon ble merkbart mer positive enn forrige generasjon, til innvandring. Men da jeg analyserte både kjønn og generasjon samtidig, ble overraskende funn gjort i spørsmål 1 og 2, og dog ikke i 3.

I spørsmål 1 fant jeg menn fra GenZ generasjonen var de klart mest negative til hvorvidt Norge burde gjøre det lettere for innvandrere å bosette seg her. Da jeg først så på Spørsmål 1 virket det som om GenZ var utelukkende mest positiv til spørsmålet, og det er de samlet sett, men når man undersøker menn og kvinner separat finner jeg at GenZ kvinner er så merkverdig mer positive enn det GenZ menn er, at de drar hele generasjonen til et punkt hvor de fremstår samlet sett som de mest positive. GenZ kvinner er den klart mest positive gruppen til innvandring i spørsmål 1. I undersøkelsen fant jeg at GenZ menn var de klart minst positive til spørsmålet, med samlet svar på 4.01. Dette i forhold til GenM menn med 3.75, de mest positive mennene, og GenOld menn som var de nest mest negative med 3.97.

Vi fant lignende resultater i spørsmål 2. vedrørende hvorvidt det var positivt eller negativt at innvandrere kommer for å bosette seg i Norge. GenZ menn var de nest minst positive, bare GenBB var mindre positive enn dem. I spørsmål 3 vedrørende det å sende barn på muslimske skoler, følget utviklingen i stor grad trendene til Inglehart og GenZ og GenM var begge omtrent like positive. GenZ kvinner var igjen de mest positive.

4.3.6 Konklusjon av undersøkelsene gjort på data fra Norsk Medborgerpanel.

Datasettene fra Norsk Medborgerpanel har medført en rekke utfordringer som jeg ikke forventet da arbeidet med denne oppgaven begynte. Den første utfordringen fant jeg da jeg forsøkte å omkode variabelen «alder» til kohortene vi bruker i denne oppgaven. Dette var vanskeligere å gjøre på datasettene fra NMP, enn de var på dataen fra WVS, da NMP dataen var innsamlet etter en grovere inndeling (respondentene svarte med hvilket 10 år de var født, fremfor nøyaktig årstall) enn WVS (hvor man svarte med årstallet man var født), noe som var gjort av personvern hensyn. Dette har gjort at vår inndeling av kohortene er noe grovere enn i tidligere undersøkelser, noe som dessverre medfører litt overlapp mellom GenM og GenZ (5 årskull fra GenM inkluderes i GenZ kohorten, dem født mellom 1990 og 1995).

Funnene fra datasettene har vært mange, og dette er trolig første gang man har undersøkt dem fra et slikt kohorts perspektiv. Jeg har gjort funn på begge sider av diskusjonen, både funn som tyder på at Ingleharts teorier fremdeles stemmer godt, så vel som andre funn som utfordrer teorien. Dette vil fremstilles på en oversiktlig måte i figuren under.

På figuren er feltene markert med rødt funn som strider med teoriene til Inglehart (dette gjelder også de fra runde 14. hvor jeg fant at teorien strider for funn vedrørende GenZ menn, men at den stemmer for kvinner), mens de som er farget grønn viser funn som stemmer med teoriene. Grått brukes for uklare funn, eksempelvis Runde 1 spørsmål 1, hvor det ble funnet at GenM var mer negative til innvandring enn GenX, men denne var ikke signifikant. Videre fant jeg at kvinner var gjennomgående mer positive til innvandring enn menn. Dog i noen spørsmål var de ikke signifikant mer positive.

Spørsmål/Runde	Runde 1	Runde 2	Runde 12	Runde 13	Runde 14
Spørsmål 1	Grått	Rødt	Grønt	Grønt	Rødt
Spørsmål 2	Grønt	Grønt	Rødt	Grønt	Rødt
Spørsmål 3	Grønt	X	X	X	Grønt

4.4 European values Study

4.4.1. Datasett fra 2008

Spørsmål Nr. 1.

v270 – Fører innvandring til en økning i kriminalitet? 1. Ja, det gjør det i stor grad. 10. Nei ikke i det heletatt. Funn: I tråd med de gjeldende teoriene.

v270

Report

immigrants increase crime problems (Q78C)

kohort	sex respondent (Q86)	Mean	N	Std. Deviation
GenM	male	3,61	72	2,179
	female	4,34	65	2,438
	Total	3,96	137	2,326
GenX	male	3,43	192	2,111
	female	4,21	198	2,278
	Total	3,83	390	2,229
GenBB	male	3,29	225	2,227
	female	3,72	181	2,341
	Total	3,49	406	2,285
GenOld	male	2,86	70	1,804
	female	3,04	81	2,028
	Total	2,95	151	1,923
Total	male	3,33	559	2,137
	female	3,88	525	2,318
	Total	3,59	1084	2,242

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants increase crime problems (Q78C)	Equal variances assumed	,027	,868	,583	525	,560
	Equal variances not assumed			,571	229,526	,568

Kjønn

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means			
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
immigrants increase crime problems (Q78C)	Equal variances assumed	2,754	,097	-4,056	1082	,000	-,549
	Equal variances not assumed			-4,046	1060,072	,000	0,000053 -,549

Spørsmål Nr 2.

V271 – Tærer innvandring på velferdsstaten? 1. Ja, det gjør det i stor grad. 10. Nei ikke i det heletatt. Funn: i tråd med de gjeldende teoriene,

Report

immigrants are a strain on welfare system (Q78D)

kohort	sex respondent (Q86)	Mean	N	Std. Deviation
GenM	male	4,20	71	2,253
	female	4,50	64	2,146
	Total	4,34	135	2,200
GenX	male	4,13	191	2,219
	female	4,55	197	2,129
	Total	4,35	388	2,182
GenBB	male	3,97	224	2,315
	female	4,16	180	2,161
	Total	4,05	404	2,247
GenOld	male	3,35	69	1,977
	female	3,57	79	2,042
	Total	3,47	148	2,008
Total	male	3,98	555	2,243
	female	4,26	520	2,150
	Total	4,11	1075	2,202

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants are a strain on welfare system (Q78D)	Equal variances assumed	,002	,963	-,021	521	,983
	Equal variances not assumed			-,021	232,005	,983

Independent Samples Test

Kjønn

		Levene's Test for Equality of Variances				
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants are a strain on welfare system (Q78D)	Equal variances assumed	,028	,867	-2,109	1073	,0:
	Equal variances not assumed			-2,112	1072,426	,0:

Spørsmål 3. V272

Kommer innvandrere til å bli en trussel mot samfunnet? 1. Ja, det gjør det i stor grad. 10. Nei ikke i det heletatt. Funn som strider med de antatte teoriene. GenM menn var nest mest negative etter GenOld Menn. Kvinner signifikant mer positive. Dog GenM kvinner mindre positive enn GenX kvinner.

V272

Report

immigrants will become a threat to society (Q78E)

kohort	sex respondent (Q86)	Mean	N	Std. Deviation
GenM	male	4,85	72	2,571
	female	5,44	64	2,462
	Total	5,13	136	2,528
GenX	male	5,20	192	2,675
	female	5,86	198	2,457
	Total	5,54	390	2,585
GenBB	male	4,87	224	2,593
	female	5,27	181	2,533
	Total	5,05	405	2,571
GenOld	male	4,24	70	2,481
	female	4,33	80	2,589
	Total	4,29	150	2,531
Total	male	4,90	558	2,615
	female	5,37	523	2,550
	Total	5,13	1081	2,593

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants will become a threat to society (Q78E)	Equal variances assumed	1,181	,278	-1,605	524	,109
	Equal variances not assumed			-1,623	240,277	,106

Kjønn

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants will become a threat to society (Q78E)	Equal variances assumed	,223	,637	-2,974	1079	,003
	Equal variances not assumed			-2,976	1077,296	,003

Oppsummering datasett 2008

Atter en gang møter jeg utfordringer vedrørende hvor store N grupper jeg har i de ulike kohortene, og dermed problemer med hvor generaliserbare resultatene våre er. På tross av vanskene med små N grupper, så har jeg gjort noen interessante funn fra 2008 datasettene. I spørsmål 1 vedrørende hvorvidt respondentene tror at innvandring fører til økt kriminalitet, så finner jeg resultater som samsvarer med teoriene til Inglehart. GenM, den daværende yngste generasjonen, er de mest positive, og hver eldre generasjon blir mindre positiv jo eldre de blir. Spørsmål 2. Vedrørende hvorvidt innvandrere utgjør en belastning på velferdsstaten så finner lignende trender som i spørsmål 1. I spørsmål 3, som omhandler hvorvidt innvandrere utgjør en «trussel» mot samfunnet, så er igjen resultatene slik at GenM er svært positive til innvandring, dog ikke like positive som genX. Her finner jeg faktisk at GenM er signifikant mindre positive enn GenX, men fremdeles betydelig mer positiv enn det GenOld er. Videre finner jeg gjennomgående at kvinner er mer positive enn menn.

4.4.2. Datasett 2018

Spørsmål 1.

V 80-prioritering av norske arbeidere, 1 Vil prioritere norske arbeidere, 8 vil ikke prioritere. Funn: Strider med de antatte teoriene. GenZ nest mest negative. Kvinner mer positiv.

V80

Report

jobs are scarce: giving...(nation) priority (Q26A)

Kohort2	Mean	N	Std. Deviation
GenZ	3,38	42	1,513
GenM	3,51	171	1,369
GenX	3,65	408	1,420
GenBB	3,55	349	1,507
GenOld	3,31	147	1,603
Total	3,54	1117	1,470

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
jobs are scarce: giving... (nation) priority (Q26A)	Equal variances assumed	2,780	,097	-,531	211	,596
	Equal variances not assumed			-,499	58,574	,619

Report

jobs are scarce: giving...(nation) priority (Q26A)

Kohort2	CALIBRATION variable:			
	Gender	Mean	N	Std. Deviation
GenZ	male	3,36	22	1,677
	female	3,40	20	1,353
	Total	3,38	42	1,513
GenM	male	3,26	72	1,414
	female	3,69	99	1,314
	Total	3,51	171	1,369
GenX	male	3,57	189	1,396
	female	3,72	219	1,440
	Total	3,65	408	1,420
GenBB	male	3,42	192	1,553
	female	3,71	157	1,437
	Total	3,55	349	1,507
GenOld	male	3,30	66	1,636
	female	3,31	81	1,586
	Total	3,31	147	1,603
Total	male	3,44	541	1,496
	female	3,64	576	1,440
	Total	3,54	1117	1,470

Spørsmål 2.

V184. Hvordan påvirker innvandrere Norges utvikling. 1 dårlig, 5 positiv

Funn: Funn som strider med den antatte teorien. GenZ mindre positiv enn GenM.

v 184

Report

immigrants: impact on the development of [your country] (Q51)

Kohort2	Mean	N	Std. Deviation
GenZ	3,55	42	,889
GenM	3,64	171	,816
GenX	3,52	410	,810
GenBB	3,43	344	,840
GenOld	3,36	146	,828
Total	3,49	1113	,829

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants: impact on the development of [your country] (Q51)	Equal variances assumed	,364	,547	-,669	211	,505
	Equal variances not assumed			-,635	59,120	,528

kjønn

Total	male	female	Total	male	female
3,44	3,44	3,44	539	539	539
,876	,876	,876	,876	,876	,876
3,53	3,53	3,53	574	574	574
,780	,780	,780	,780	,780	,780
3,49	3,49	3,49	1113	1113	1113
,829	,829	,829	,829	,829	,829

Spørsmål 3.

v186- Utlendinger fører til økt kriminalitet, 1 ja 10 nei.

Funn: Funn som strider med teoriene, GenZ signifikant mer negativ enn GenM, dog fremdeles mer positiv enn andre eldre generasjoner. Kvinner betydelig mer positive enn menn.

V186

Report

immigrants increase crime problems (Q52B)

Kohort2	Mean	N	Std. Deviation
GenZ	4,80	41	2,124
GenM	5,18	169	2,354
GenX	4,34	411	2,473
GenBB	4,09	345	2,515
GenOld	4,15	148	2,653
Total	4,38	1114	2,504

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-		
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
immigrants increase crime problems (Q52B)	Equal variances assumed	1,684	,196	-,926	208	,355
	Equal variances not assumed			-,986	65,990	,328

Kjønn

Total	male	4,18	542	2,500
	female	4,57	572	2,496
	Total	4,38	1114	2,504

Oppsummering runde 2018.

Dessverre var N gruppen for GenZ her svært liten, med N=41. Funnene fra disse undersøkelsene er derfor ikke spesielt generaliserbare. Men jeg har uansett fått noen funn som kan være interessante pekepinner for videre forskning. Jeg har igjen funnet klare forskjeller mellom menn og kvinner i forhold til deres syn på innvandring, samtidig som vår kohort inndeling har ført til at jeg ser tegn som kan tyde på nye trender i forhold til synet på innvandring blant særlig menn i GenZ. I spørsmål 1 finner jeg at GenZ er de nest mest kritiske til innvandring. Bare GenOld slår dem. Forskjellen mellom GenZ og GenM er store,

men akkurat ikke valide med en t-verdi på 0.05. I spørsmål 2 ser jeg lignende funn, men her er både GenOld og GenBB mer kritiske enn GenZ. GenZ er dog mer kritiske enn GenM. I spørsmål 3 finner jeg at GenZ er de nest mest positive, dog at de er signifikant mindre positive enn GenM. Dersom svarene i spørsmål 3 skulle samsvare med teoriene til Inglehart, så hadde jeg forventet å finne at GenZ var enda mer positive enn GenM, derfor regner jeg dette funnet som i strid med de gjeldende teoriene.

4.4.3 Oppsummering av data fra EVS.

Gjennomgangen av dataen fra EVS har vært svært interessant på mange måter. Denne undersøkelsen den andre jeg har fått tak i som også inneholder respondenter fra GenZ. Dog ikke så mange. Jeg har gjennom disse undersøkelsene avdekket det som kan tyde på tilstedeværelsen av noen spennende verdimeslige trender. Under undersøkelsen av dataene fra 2008, så finner jeg gjennomgående at fordelingen av «innvandrings skepsis» følger trenden skissert av Inglehart. Den yngste generasjonen, da GenM, var som regel blant de mest positive gruppene. Dette gjaldt både menn og kvinner. Dette var ikke helt det samme da jeg undersøkte dataen fra 2018. Her fant jeg at den daværende yngste generasjonen, GenZ, jo var den mest positive/liberale i henholdt til syn på innvandring, men da jeg kontrollerte for kjønn viste det seg at GenZ mennene, var blant de aller minst positive. Enkelte ganger var de faktisk mindre positive enn den eldste generasjonen, GenOld. Disse funnene, i samsvar med funn fra de andre undersøkelsene, kan være med på å avdekke nye verdimeslige trender blant den yngste kohorten. En bedre oversikt over funnene finnes i figuren under.

	Runde 2008	Runde 2018
Spørsmål 1		
Spørsmål 2		
Spørsmål 3		

4.5. Oppsummering av funn

I løpet av kapittel 4 har jeg gjennomført totalt 69 ulike analyser på 23 forskjellige spørsmål fra 9 ulike datasett. Disse datasettene har variert i tid fra de tidligste til World Values Survey bølge 3, fra 1996 til Norsk Medborgerpanel runde 14 fra 2019, en periode på 23 år. Gjennom disse analysene så har jeg hatt noen utfordringer, vedrørende varierende N størrelse på de ulike kohortene, samt utfordringer knyttet til variasjon i spørsmålene over tid. I en ideell verden så hadde jeg hatt tilgang på enda større N grupper og spurt de samme spørsmålene gjennomgående over tid. Slik er det dessverre ikke, men jeg vil fremdeles påstå at funnene som er blitt gjort her kan være av interesse for flere enn bare denne oppgaven.

De forskjellige spørsmålene som jeg har valgt å undersøke responsene på har alle vært nøye utvalgt for å kunne best mulig gi et innblikk i hva som kan være respondentenes faktiske holdninger og verdier knyttet til syn på innvandring. Siden jeg tros alt har operert med data samlet inn fra ulike instanser, noen norske og andre utenlandske, over en periode på 23 år, så har variasjonen i spørsmålene tidvis vært stor, dog innenfor samme tematiske felt. Noen av spørsmålene som var stilt høvelig rundt samme tid, eksempelvis i undersøkelsene til WVS og EVS fra henholdsvis 2007 og 2008, var ganske forskjellige, noe som kan spille inn på forskjell i svarene som jeg har fått. Det samme kan være tilfelle i forskjell mellom spørsmålene til NMP i 2018 og EVS i 2018, hvor jeg fant høvelig forskjellige trender i det som burde være like respondenter. Grunnene til dette kan være den smale størrelsen på N gruppen i NMP runde 13, 2018, bare 370 personer, sammenlignet med runde 12 fra 2018 med nærmere 700 respondenter. Ellers er også funnene fra WVS fra 2007 særdeles interessante. De skiller seg fra funnene fra EVS 2008, men trolig kan dette skyldes hva slags spørsmål som her er blitt undersøkt. Spørsmål Nr. 1 fra 2007 omhandler prioriteringen av norske arbeidstakere i tider når det er knapt med arbeid. Det at de yngste generasjonene da støtter en slik prioritering, få år etter at EU ble utvidet østover og man fikk en oppgang i antall fremmedarbeidere, er ikke nødvendigvis et overraskende funn (Sedelmeier mf. 2014). Uansett, når man ser på de samlede resultatene, slik de fremstilles i figuren under, så kan man se det som kan tyde på en utvikling bort fra Ingleharts teorier etter hvert som GenZ kohorten i større grad deltar i undersøkelsene.

Dersom jeg deler undersøkelsene inn i to bolker, den utført på data innhentet fra 1996-2014 (datasettene uten GenZ), og en annen bolke bestående av dataen fra 2018 og til i dag, så kan

man gjøre flere observasjoner. I den første bolken opplever vi funn som strider med den antatte trenden i 30% av tilfellene. I den andre bolken finner jeg vi avvik i hele 70% av utregningene. I enkelte av funnene våre, slik som spørsmål 3, NMP 2019, så er funnene litt spesielle. Her finner vi at GenZ var langt mer positiv til innvandring enn for eksempel GenBB, men samtidig var de signifikant mindre positive enn GenM. Dersom den gjeldende teorien hadde stemt, så hadde jeg forventet å se at den yngste generasjonen, GenZ, var mer positive enn GenM. Det fant jeg ikke, og derfor har jeg merket feltet som rød, altså funn i strid med de gjeldende teoriene.

Spørsmål/Runde	1996 WVS	2007 WVS	2008 EVS	2013 NMP	2014 NMP	2018 NMP	2018 NMP	2018 EVS	2019 NMP
Spørsmål 1									
Spørsmål 2									
Spørsmål 3		X			X	X	X		

Som nevnt så har jeg hatt noen utfordringer vedrørende størrelsen på N gruppen i noen av utregningene. Disse problemene ble mindre med dataen fra EVS 2018 og NMP 2019, hvor jeg i begge undersøkelsene hadde betydelig større N grupper enn tidligere. Funnene fra disse to rundene er svært interessante da jeg i begge to utelukkende finner svar som strider med de antatte teoriene. Jeg finner at GenZ er signifikant mindre positive enn GenM, noe som kan tyde på endrende trender i synet på innvandring blant den yngste generasjonen. I mange av disse undersøkelsene så fant jeg først at GenZ var signifikant mer positive enn GenM, men så fort jeg kontrollerte for kjønn, og dermed så på GenZ menn isolert mot GenM menn, så var trenden klar. GenZ i dets helhet er mer positive enn GenM, men det skyldes utelukkende at GenZ kvinner er betydelig mer positive enn noen andre kohort med kvinner. Altså GenZ uten kvinner er signifikant mindre positiv til innvandring enn GenM uten kvinner, men med kvinner så tar GenZ ledelsen i positiv retning. Vi finner altså at Ingleharts teorier ser ut til å stemme ved at hver generasjon blir mer liberale/positive enn den forrige, men det gjelder bare ikke guttene i generasjonen. Dette er noen av de spennende funnene jeg har gjort som skal drøftes videre i neste kapittel. Her skal funnene diskuteres i lys av teoriene jeg har gått gjennom i kapittel 2.

5. Drøftelse av funn i lys av de aktuelle teoriene

5.1 Introduksjon

I følgende kapittel så vil mitt fokus være å gå over de ulike funnene jeg har gjort i lys av teoriene presentert i kapittel 2. Jeg har i kapittel 4 gjort en rekke svært spennende funn, både funn som bygger opp om de gjeldende teoriene, særskilt hva gjelder hensyn til kjønn, men også en rekke funn som strider med teoriene til Inglehart vedrørende den yngste generasjonen. Fokuset vil være å drøfte funnene i lys av disse teoriene, og gjennom denne drøftelsen forsøke å finne plausible forklaringer vedrørende funnene våre som strider med de etablerte teoriene.

5.2 Kjønn som faktor i holdninger til innvandring: *Liberale kvinner og restriktive menn*

I løpet av denne oppgaven så har jeg gjort en lang rekke ulike analyser og undersøkelser. I spørsmålet vedrørende forskjellen mellom yngre og eldre generasjoners syn på innvandring, så har jeg gjort en rekke ulike funn. Både funn som samsvarer med etablerte teorier, men også funn som strider med disse. Hva gjelder undersøkelsen av kjønnenes betydning for ens syn på og holdninger til innvandring, så har omtrent samtlige funn samsvart med eksisterende teorier. Med få unntak hvor forskjellen mellom kjønnene ikke var signifikante, selv om de fremdeles eksisterte, så fant jeg at kvinnene i de utvalgene jeg undersøkte var gjennomgående mer positive til innvandring enn det mennene i den samme gruppen var. Dette gjaldt både samlet sett mellom kjønnene, men også innen hver kohort.

Funnene våre kan i stor grad deles inn i to grupper, basert på hva slags spørsmål som er undersøkt. I den første gruppen kan vi ha responsene fra det vi kan kalle «harde innvandringsrelaterte spørsmål», mens den andre kan beskrives som «myke innvandringsrelaterte spørsmål». Forskjellen her mellom harde og myke vil være hvor eksplisitte/ restriktive tiltak spørsmålene omhandlet. Eksempelvis hvorvidt man har «følt hat/avsky for innvandrere» eller om man hadde «stemt for et forbud i en avstemning om innvandring», vil være å regne som «harde» spørsmål. Mens man i de «myke» spørsmålene vil handtere tema som økonomiske spørsmål tilknyttet innvandring, slik som det å prioritere egne arbeidssøkende landsmenn i krisetider. Eksempelvis spørsmål nr 1. fra 2007 ved punkt 4.2.2, som omhandlet det å prioritere norske arbeidstakere fremfor utenlandske, her fant jeg

ikke signifikante forskjeller mellom kjønnene. Men når et lignende spørsmål ble stilt i 2018, ved punkt 4.4.2.1, så fant jeg signifikante forskjeller mellom kjønnene. Det er altså ikke gjennomgående at menn og kvinner ikke kunne skilles i «myke» innvandringsrelaterte spørsmål, men forskjellene var ikke like gjennomgående som i de «harde» spørsmålene.

I våre funn så finner jeg de mest signifikante forskjellene mellom kjønnene i spørsmål som inngår i definisjonen «harde innvandringsrelaterte spørsmål». Dette kan være spørsmål slik som nr 3 i punkt 4.4.1. relatert til hvorvidt respondenten tror at innvandrere kan bli en trussel mot samfunnet. Her fant jeg svært store forskjeller mellom menn og kvinner, og at menn igjen var signifikant mer negative enn kvinnene. Men hva kan slike forskjeller skyldes? Vi har sett på noen potensielle biologiske og økonomiske forklaringer for dette. Slik Daniel Gros skisserer i artikkelen fra kapittel 2 (Gros 2018).

Vi har som sagt funnet gjennomgående at menn var mindre positive enn kvinner. I de fleste spørsmålene var forskjellen signifikant, dog ikke i de noen «myke» spørsmålene. Det mest interessante funnet jeg fant i så sammenheng var at i flere spørsmål så var det de yngste kvinnene som var de klart mest positive, samtidig som sine mannlige sidestykker fra samme kohort, var de mest negative. Slik vi fant i spørsmål 2, punkt 4.3.5.

En slik situasjon, hvor kohorten er omtrent delt i to, etter kjønn, i syn på innvandring, åpner for en rekke ulike måter å tolke funnene våre på. Dersom det var slik at den yngste generasjonen gjennomgående var den mest positive til innvandring, noe den statistisk sett er, så vil man kunne anta at dette skyldtes ulike kohorteffekter som preger den aktuelle generasjonen. Men dette er noe man kan betvile når analysene viser oss den svært store variansen mellom kjønnene i GenZ, hvor GenZ menn viser seg å være mer negative enn GenM menn, og betydelig mer negative enn GenZ kvinner. Skyldes denne forskjellen da en bakenforliggende, kanskje evolusjonær faktor slik Gros antar, eller er det en kohortforskjell som fører til den store variasjonen mellom unge menn og kvinner? Altså en slags kjønnsmessig kohort forskjell. Gros sine teorier kan i teorien bare forklare hvorfor de yngste mennene var så negative (dersom det er slik at det faktisk eksisterer en kjønnskeivhet i samfunnet, eller dersom en opplevd skeivhet/økning i nye «fremmede» konkurrenter er nok til å trigge den evolusjonære responsen hos unge menn), men teoriene hans kan ikke forklare hvorfor vi fant at unge kvinner var den mest positive gruppen.

5.2.1. Unge kvinner som de mest liberale, i lys av teoriene til Gros og Harteveid

Funnet vårt av at kvinner gjennomgående har mer liberale holdninger til innvandring enn menn, er som sagt ingen stor overraskelse. Jeg vil derfor ikke bruke mye tid i denne oppgaven på å drøfte hvorfor dette er tilfellet, da mye har allerede blitt skrevet om tema. Vårt fokus derimot kommer til å være på å drøfte funnene våre om at det er de yngste kvinnene som i stor grad er de mest positive til innvandring, og da betydelig mer liberale enn mennene i samme kohort. For å drøfte dette funnet så vil jeg bruke de to teoriene forklart i kapittel 2. vedrørende kjønn og syn på innvandring. Først den biologiske teorien til Gros 2018 og så den økonomiske teorien satt frem av Harteveid 2016.

5.2.2 Biologiske faktorer som potensielle forklaringer på våre funn.

Gross sine teorier om at menn, og da spesielt unge menn, kan ha mer negative holdninger til innvandring i situasjoner hvor man har fått et kjønnskjevhet i samfunnet grunnet økt innvandring, er en teori som fint kan forklare hvorfor unge menn kan ha mer negative holdninger til innvandring enn kvinner, dersom en slik kjønnskjevhet eller opplevd skeivhet faktisk eksisterer. Men en slik teori forklarer ikke hvorfor unge kvinner skulle være betydelig mer positive enn resten av samfunnet for øvrig.

Jeg fant for eksempel i punkt 4.3.4. Spørsmål 3, et spørsmål som omhandler hvorvidt man skal kunne sende sine barn på muslimske skoler, at snittet for kvinner uavhengig av kohort var på 4.76. GenM kvinner (de nest yngste) hadde et snitt på 4.70, mens den yngste kohorten GenZ hadde et snitt på 3.84. Jo lavere tall, jo mer positive til forslaget var de.

I den samme undersøkelsen, når jeg bare ser på mennene, så finner jeg at GenZ menn ikke er verken signifikant mer negative eller positive til spørsmålet enn menn fra GenM eller GenX. Hvorfor finner jeg da at unge kvinner er signifikant mer positive enn resten av gruppene?

Funn fra studiet «Age trends and age norms for the NEO personality inventory» fra 2005 (McCrae, 2005) finner man at unge personer, mellom 16 og 25, var blant dem som utviste mest «openness», et personlighetstrekk som korrelerer sterkt med det å ha liberale holdninger til innvandring (Dinesen 2014), og som forekommer i større grad blant kvinner enn blant menn (Weisberg 2011). Dette kan være en potensiell forklaring på våre funn vedrørende kjønn som variabel. Dersom det er slik at kvinners perspektiv preges i større grad av «openness» enn menn, og at det er spesielt unge kvinner som utviser dette i størst grad, så er

det naturlig at GenZ kvinner vil være blant de mest positive til innvandring, sett i forhold til andre kvinne kohorter.

Med dette tatt i betraktning så kan det også delvis forklare noen av våre andre funn, samt «misvisende» funn fra andre studier. Som nevnt så har våre undersøkelser av GenZ og GenM hvor jeg ikke har kontrollert for kjønn ofte gitt oss resultater hvor GenZ enten har like verdier som GenM, eller at de er mer positive til innvandring enn GenM. Dersom dette kan skyldes skeivfordelingen av eksempelvis personlighetstrekket «openness» mellom GenZ kvinner og menn, så kan det gjøre det mer interessant å undersøke nettopp GenZ menn sine syn på innvandring alene. Andre studier, slik som EVS fra 2016 har konkludert med at yngre generasjoner er mer positive enn eldre hva gjelder syn på innvandring (Heath mf. 2016 s 11). På bakgrunn av våre funn så kan det være interessant for fremtidige studier å se på forskjellen mellom kjønnene i de ulike alders kohortene, for da å se om de finner at svært positive/liberale kvinner i de yngste kohortene har en tendens til å forskyve hele kohorten i positiv retning. Dette kan være en av de biologiske forklaringene på hvorfor spesielt unge kvinner, tenderer til å ha mer liberale innvandringspolitiske holdninger enn sine mannlige motstykker. På bakgrunn av dette kan man kanskje si at Gros kan ha hatt rett i at deler av denne trenden kan skyldes biologiske forklaringer, men at det er snakk om andre evolusjonære responser enn dem utpekt av Gros. For å undersøke dette nærmere burde man se på sammenheng mellom potensielle kjønnskeivheter i samfunnet og hvor unge menn med restriktive holdninger til innvandring bor. For så å se om det er sammenheng mellom disse.

5.2.3 Andre potensielle forklaringer for våre funn vedrørende kjønn.

Harteveld presenterer en rekke potensielle forklaringer på hvorfor menn i større grad enn kvinner utviser innvandringsfientlige holdninger, samt stemmer på politiske partier som setter restriktiv innvandringspolitikk høyt på dagsorden. Blant de ulike teoriene er både økonomiske og sosiale forklaringer. Det økonomiske argumentet, slik jeg illustrerte den i kapittel 2. går ut på at menn i større grad opplever konkurranse i sine yrkesvalg fra innvandrere enn det kvinner gjør. Dette argumentet går sammen med det sosiale poenget om at utdanning henger sammen med syn på innvandring, ved at mer utdanning «fører» til mer positive holdninger, og at kvinner i større grad tar høyere utdanning enn menn. Men, dersom disse teoriene skulle være forklarende for våre funn, så ville det medføre at blant den unge gruppen jeg her undersøker,

personer under 22 år, så vil det allerede ha oppstått store forskjeller innen inntekt/utdanningsvalg mellom kjønnene som vil kunne fungere som forklarende faktorer.

Utdanningsargumentet vil her ikke stå særdeles sterkt. Ja, det er forskjeller i hva slags utdanning menn og kvinner tar i Norge (Egge-Hoveid 2019), og det er i økende grad flere kvinner som tar høyere utdanning enn menn (Fazli 2020). Når gruppen jeg undersøker er såpass ung så vil trolig ikke utdanningsargumentet være i full effekt grunnet at personene fremdeles er i utdanning. Så vel som at unge i dag, på tvers av kjønn tar i større grad høyere utdanning enn tidligere generasjoner (SSB 2019). Vi vil derfor ikke kunne forklare den sterke forskjellen mellom kjønnene og den mer negative trenden vi ser blant unge menn, utelukkende på bakgrunn av økonomiske eller sosiale forklaringer. Man kunne kanskje forklart at GenZ menn var mer negative enn GenZ kvinner til innvandring, i forhold til GenM menn og kvinner, dersom man så en sterk økning i valg av yrker som opplever konkurranse fra innvandrere grupper, blant mennene i denne generasjonen. Men slik er ikke tilfellet. Da stadig færre velger slike yrker, slik som håndverkerfagene (Sellevold 2014). Det blir derfor vanskelig å forklare at GenZ kvinner er betydelig mer positive til innvandring enn GenZ menn, på bakgrunn av økonomiske eller sosiale forskjeller, da forskjellene trolig ikke er spesielt store mens de enda er i så ung alder.

5.3. Forskjeller mellom generasjonene.

Tidligere forskning gjort i Norge hvor man har sett på folks syn på innvandring i lys av deres alder, eksempelvis *Innvandringsbarometeret* som jevnlig utføres av Instituttet for Samfunnsforskning, har i stor grad presentert funn som samsvarer med teoriene til Inglehart (*Innvandringsbarometeret* 2018). Eksempelvis i syn på bruken av hijab så konkluderer *Integreringsbarometeret* 2017/2018 i en rekke spørsmål knyttet til assimilering, at det var de yngste som var mest positive til at innvandrere selv skulle bestemme hvorvidt de ville tilpasse seg de norske verdiene (*Integreringsbarometeret* 2018 s 67).

Et annet funn de presenterer er at det er de yngste som er minst negative til bruken av hijab, bare 16 % er negative eller svært negative, mens blant den eldste gruppen er det hele 39% som har et slikt syn på saken (*Integreringsbarometeret* 2018, pdf presentasjon, siste side). Når man ser på slike studier så kan det lett gi inntrykk av at utviklinger fortsetter i tråd med

teoriene til Inglehart, og at det stadig er slik at den yngste gruppen i samfunnet er de mest positive til innvandring.

I arbeidet med denne oppgaven så fikk jeg tilgang til data fra Instituttet for samfunnsforskning og Integreringsbarometeret. Intensjon var å bryte ned respondentene etter kohorter, fremfor bare å dele dem opp i grove grupper som «alle under 30» eller «alle over 60». Dette lot seg dessverre ikke gjøre, da respondentene ikke ga fra seg mer informasjon vedrørende alder enn det man finner i de grove kategoriene som «dem mellom 30 og 60». En slik grov inndeling skjuler potensielle kohortforskjeller som kan eksistere internt i de breie gruppene, og derfor kan undersøkelser slik som integreringsbarometeret i verste fall gi et feilaktig bilde av utviklingen i den yngste generasjonens holdninger vedrørende innvandring. Det vil være en anbefaling at fremtidige studier slik som dem utført av Institutt for samfunnsforskning, forsøker å se disse spørsmålene i lys av kohorter og kjønn, fremfor bare grove inndelinger. For en slik inndeling kan avdekke uventede funn. I løpet av vår undersøkelse så har jeg gjort en rekke signifikante funn av forskjeller i holdningen til innvandring avhengig av hvilken generasjonskohort respondenten tilhører. I stor grad så har disse funnene vært i tråd med gjeldende teorier, men enkelt av dem har stridt med disse.

Vi kommer nå til å gå over de mest interessante funnene våre relatert til forskjeller mellom kohorter, og drøfte potensielle forklaringer på dem. Dette vil i all hovedsak dreie seg om funn som strider med de etablerte teoriene.

5.3.1 Funn fra 2007 som avviker fra den antatte trenden.

I begynnelsen av kapittel 4 så undersøkte jeg data fra World Values Survey sine bølger fra 1996 og 2007. Ønsket var å også undersøke dataen deres fra 2018, men denne er dessverre ikke blitt gjort tilgjengelig enda. I våre undersøkelser av dataen fra 1990-tallet så fant jeg utelukkende funn som samsvarte med de gjeldende teoriene, men dette var ikke tilfellet i 2007. Det skal sies at datasettet fra 2007 har en rekke interessante faktorer ved seg når det gjaldt undersøkelsen av den daværende yngste generasjonen, GenM, som kanskje kan sammenlignes med våre senere undersøkelser av GenZ.

I 2007 var de eldste GenM respondentene bare 26 år, mens de eldste respondentene i den yngste generasjonen fra 2019 undersøkelsen var 23. Dette er i kontrast med den yngste generasjonen i 1996 undersøkelsen, GenX, hvor de yngste respondentene var 31 år. Man kan

kanskje tenke seg da at slike funn som vi fant fra dataen fra 2007, kan skyldes alderseffekter fremfor noe generasjonelt, da våre senere funn vedrørende GenM plasserte dem godt i tråd med teoriene til Inglehart som mer positive enn forutgående generasjoner. Videre vil det være tvilsomt at slike funn som dem jeg gjorde i undersøkelsen av dataen fra 2007, skyldes alder alene. Dersom dette var tilfellet, altså at «unge voksne» i snitt var mer negative til innvandring enn gruppen som var litt eldre enn dem, så ville det trolig vært en trend som ble oppdaget tidligere og som man så i større grad andre steder og i andre studier.

I våre funn fra 2007 så er spørsmålene jeg undersøkte relatert til viljen til å prioritere norske arbeidstakere ovenfor utenlandske, og syn på nytten av det å ha et etnisk/kulturelt mangfoldig samfunn. Som sagt så fant jeg her at den yngste generasjonen var betydelig mer negativ enn eldre kohorter, dog ikke like negative som den eldste generasjonen. Dersom disse forskjellene skyldes en kohorteffekt, altså at GenM var gjennomgående mer negativ over tid, så ville jeg ventet å se lignende funn på våre senere undersøkelser fra 2014 og videre. Slikt fant jeg ikke.

Hva kan funnene så skyldes? Trolig kan funnene våre skyldes en tidsbestemteffekt med bakgrunn i hendelser i og rundt 2007. I 2004 ble EU utvidet slik at en arbeidstakere fra en rekke østeuropeiske land no fikk mulighet til å jobbe i Vest-Europa, og deriblant Norge gjennom Schengen og EØS avtalen (Ødegård 2019). Dette førte til at antall utenlandske arbeidstakere i Norge økte kraftig utover andre halvdel av 00-tallet (Dølevik og Eldring 2006, s 11). Dersom økningen i antall utenlandske arbeidstakere også førte til at nordmenn i større grad kom i kontakt med fremmede i denne tidsperioden, så kan det ha ført til at flere fikk fremmedfiendtlige holdninger. Dette er noe eksperimentet til Eenos 2014 viste (Enos 2014), ved at man utsatte en gruppe liberaltinnstilte mennesker for et kontrollert antall møter med fremmedspråklige personer i løpet av hverdagen, og så registrerte man en økning i støtten til restriktive innvandringspolitiske tiltak blant deltagerne (Davis 2019).

Dersom det var dette som var tilfellet i Norge, så vil man anta at man hadde funnet mer fremmedfiendtlige holdninger blant alle alderslag. Det kan være tilfellet sett i forhold til hvordan folk hadde svart på disse spørsmålene i perioden før EU utvidelsen. Funnet av en sterkere innvandrings skepsis blant GenM her kan dermed i teorien skyldes noen kombinerte faktorer. Det at nordmenn flest opplevde økningen i innvandring og dermed reagerte med noe skepsis, og at det var den yngste generasjonen som var mest i kontakt med arbeidsinnvandrere og som opplevde mest konkurranse på arbeidsmarkedet fra dem i tråd med teoriene til Harteveid. Dermed vil funnene våre i teorien ikke skyldes alders eller kohorteffekter, men effekter som var avhengig av tiden og situasjonen i landet da undersøkelsene ble gjennomført.

Dette vil være aktuelt å ta med oss når jeg nå skal se på funnene våre vedrørende forskjellen mellom GenZ og GenM på sent 2010-tallet.

5.3.2 Forskjellene mellom GenZ og GenM, kohort effekter, tidseffekter eller noe annet?

Unntatt funnene fra 2007 og et funn fra 2014 hvor GenM var signifikant mer negative til påvirkningen fra «muslimskultur» på Norge enn GenX var, så har jeg i all hovedsak funnet at GenM har holdninger og verdier knyttet til innvandring som samsvarer med teoriene til Inglehart. Totalt så samsvarte funnene våre vedrørende GenM i 6 av 9 undersøkelser, hvorav to av avvikene var fra 2007. Dette er i skarp kontrast til GenZ som bare har samsvart med Ingleharts teorier i 3 av 10 undersøkelser. Her er det mye som tyder på en slags underliggende trend vedrørende verdier knyttet til syn på innvandring, og at det her finnes en forskjell mellom disse generasjonene, eller i hvert fall mellom GenZ menn og GenM menn. Spørsmålet som så reiser seg er: hva kan denne forskjellen potensielt skyldes? Jeg kommer nå til å drøfte en rekke ulike potensielle forklaringer på denne forskjellen.

Forskjeller i utdanningsnivå

Et argument som ofte høres i diskusjonen rundt hva som predikerer det å ha innvandringskritiske eller innvandringsliberale holdninger, er mengde utdanning respondenten har (Innvandringsbarometeret 2018 s 11). Det som gjennomgående har vært funnet er at personer med høyere utdanning har mer liberale holdninger enn personer med lavere utdanning (Hainmuller og Miscox 2007). Man kan da kanskje se for seg at GenZ personer i våre undersøkelser, i stor grad var unge personer da responsene ble avgitt, og at de dermed ikke hadde tatt «nok» utdanning for å mildne de innvandringskritiske holdningene jeg fant. Denne forklaringen blir trolig feil av flere grunner.

Først og fremst så fant jeg den store forskjellen mellom GenZ menn og kvinner diskutert i punkt 5.2.4. Ja, flere kvinner enn menn tar høyere utdanning, men mengden av befolkningen i Norge som tar høyere utdanning er stadig økende og da spesielt blant yngre mennesker (SSB 2018). Det blir derfor vanskelig å forklare denne skilnaden i stor grad ved hjelp av utdanningsnivåer. Videre er argumentet om at GenZ kanskje har mindre utdanning enn GenM, fordi de er yngre, og at en økning i utdanning vil føre til mer liberale holdninger til

innvandring hos GenZ over tid, problematisk. Dette er fordi det ikke er gitt hvordan sammenhengen mellom høyere utdanning og innvandringsliberale holdninger fungerer. Er det slik at man blir mer liberal mtp innvandring jo mer utdanning man tar, eller er det slik at personer som er predisponert til å ha liberale holdninger i større grad tar høyere utdanning? De lærde strides om hvilken vei denne påvirkningen går (Hasti 2007). Men dersom det var tilfellet at man blir mer liberal med mer utdanning, så hadde jeg ventet å finne flere studier som viser at ungdom var mindre liberale i sin ungdomstid, for så å bli mer liberal etter endt utdanning. Videre, sett i norsk sammenheng så har studiet «*The role of education in promoting positive attitudes towards migrants*» funnet at i land som Norge så er virkningen av utdanning på holdninger til innvandring relativt små (Borgonovi og Pokropek 2018, s 25). Som de skriver så har både dem med høyere og lavere utdanning i Norge, relativt positivt syn på innvandring. Trolig skyldes våre funn andre faktorer enn utdanningsnivå.

Forskjeller i media bruk

I teorier om hva det er som former ens holdninger og meninger om et emne, så har det blitt vist at hva slags media man inntar har en bevist påvirkning på utformingen av ens holdninger (Firat 2014). Spørsmålet her kan da være hvorvidt det er forskjeller innen hva slags media GenZ inntar i forhold til GenM, og hvorvidt det kan være forskjeller i media inntaket til GenZ menn versus GenZ kvinner. Flere studier, slik som i «*Are there generational differences? Social media use and perceived shared reality*» av Bove og Wohn 2015 som viser at det er klare kohortforskjeller mellom generasjoner når det kommer til hva slags type media de bruker, samt andre studier som viser skiller mellom GenZ og GenM på hvor de får nyhetskildene sine fra (Kalogeropoulos 2019). Man ser et slikt kohortskille når det kommer til bruken av nye medier og spørsmål om hvor de ulike generasjonene henter nyhetene sine fra. Eksempelvis så innhenter 45 % av GenZ sine nyhetsoppdateringer gjennom smarttelefoner, vs. 39% av GenM, så vel som at GenZ innhenter mer enn 57% av sine nyhetskilder fra sosiale medier (mot 43% av GenM) (Kalogeropoulos 2019). Slike forskjeller kan virke små, spesielt hva gjelder hvilket medium man henter nyhetene sine fra, men det kan være relevant å få med seg da GenZ i større grad får nyhetene sine fra sosiale medier som er en type plattform som benytter algoritmer som er vist at kan føre til media polarisering (Hofseth 2018) og dannelsen av ekkokammer.

GenZ og GenM har på mange måter vokst opp under svært like teknologiske situasjoner, men det har vært enkelte forskjeller, spesielt innen hvor lenge internett og nye media kilder har vært tilgjengelig. Mens mange fra GenM generasjonen nådde voksen livet med varierende mengder sosiale medier og fri tilgang til internett, så har det å være «online» vært en selvfølge for GenZ i Norge. Denne tilgangen til informasjon har vært kontinuerlig i løpet av livene til GenZ og med den så har tilgangen til mange ulike meninger og mangfoldige informasjonskanaler vært konstant til stede. Denne tilgjengeligheten har gjort at mange GenZ personer innhenter nyheter og meningsdannende politiske inntrykk fra andre steder enn GenM, slik studiet Kalogeropoulos 2019 viste. Det kan tenkes at denne tilgangen til alternative stemmer og forklaringer kan ha vært medvirkende til forskjellen i holdninger til innvandring mellom generasjonene.

Men hva så med den store forskjellen mellom GenZ menn og GenZ kvinner? Kan denne delvis forklares av ulike mediavaner? GenZ har blitt kalt «YouTube-generasjonen» (The Manifest 2019), en generasjon som har vokst opp med tilgang på utallige videoer hvor alternative synspunkter forfektes fritt og med høy produksjonsverdi. YouTube har gjort det svært lett for alternative stemmer å nå ut til millioner av *følgere* hvor av mange av dem er unge (Chen 2020), og hvor fleste parten av dem er menn (62% ref Omnicore 2020).

Fremveksten av personer som Jordan Peterson og hans enorme popularitet blant unge menn (Beauchamp 2018) kan være et godt eksempel på hvordan slike alternative stemmer fort kan vokse på en plattform som YouTube og dermed nå ut til ivrige lyttere verden rundt. Man har sett hvordan YouTube kan bidra i radikaliseringsprosessen av i hovedsak unge menn, spesielt vedrørende spørsmål som innvandring og syn på kjønnsrelasjoner (Roose 2019). Det kan være en tenkelig forklaring at tilgangen på slike alternative stemmer kan ha påvirket ungdomskulturen til GenZ menn i større grad enn GenZ kvinner, og dermed ha bidratt til å påvirke de politiske holdningene til disse ulike gruppene. Algoritmenes politiske makt over meningsdanningen til individer er vanskelig å måle, og er definitivt noe som fremtidige forskere burde undersøke nærmere.

Forskjeller i hva som har preget verdensbildene til de ulike generasjonene i deres oppvekst?

Når i løpet av livet er det ens politiske holdninger og verdier dannes? Dette er et spørsmål som mange samfunnsforskere og psykologer har spurt seg opp gjennom tidene, og tilsynelatende er det de tidlige årene av ens voksne liv, mellom alderen av 14 til 24, at ens politiske holdninger i størst grad tar form (Cox 2014). Blant de viktigste faktorene for dannelsen av ens politiske verdier og holdninger er verdiene til ens familie, ens venner så vel som hva slags tematikker som preger massemediene (Callazo 2015). Dersom vi antar at dette er korrekt, så vil det være interessant å se på hva slags hendelser og trender som preget media mens disse to generasjonene var i sine mest formbare år. Dette blir selvsagt en vanskelig sammenligning, både fordi alle i GenZ ikke har blitt 24 år enda, så vel som at perioden mens GenM var i den alderen strekker seg fra 1994 til 2019 for de aller yngste (men dersom jeg avgrenser GenM til dem født til og med 1990 slik jeg har gjort i enkelte utregninger, så vil den perioden bare strekke seg til 2014).

Det vil selvfølgelig være vanskelig å si konkret hva slags globale og nasjonale hendelser som har påvirket disse generasjonene i deres formbare år, og som dermed kan ha påvirket deres syn på eksempelvis innvandring. Men det vil være interessant å drøfte dette i grove trekk for så å trekke frem noen klare skiller på mediebildene som har preget disse generasjonene i oppveksten.

Dersom vi først ser på GenM så er perioden fra 1994 og frem til 2015 i stor grad preget av lykkerusen etter den kalde krig, terrorangrepene i 2001, krigen i Afghanistan og Irak (Selv om dette ikke har preget Norge i like stor grad som for eksempel USA), økonomisk krise i 2008 (igjen så var ikke Norge like hardt rammet (Snoen mf, 2012)), økt arbeidsinnvandring fra EU og selvsagt terrorangrepet 22. juli 2011.

Til spørsmålet om hvordan disse hendelsene kan ha påvirket GenM og dets syn på innvandring, så kan jeg begynne med terrorangrepet 11. september 2001 og de etterfølgende konfliktene i Irak og Afghanistan. Begge hendelsene hendte geografisk «langt» fra Norge, og krigene i Midtøsten preget trolig norske ungdommer på en annen måte enn for eksempel dem i USA. Terrorangrepene 11. September ble nok tydelig husket av mange unge norske GenMere, men trolig i et annet kontekst enn for GenM amerikanere.

Videre kan det tenkes at økningen i arbeidsinnvandring fra EU/EØS etter utvidelsen på tidlig 2000 tallet, kan ha medført motstand mot innvandring, slik jeg diskuterte tidligere i kapittelet. Denne innvandringen besto av personer som ikke var spesielt kulturelt fjerne fra oss

(Ruggiero 2011, s 111), samtidig som den medførte det noen vil kalle en rekke økonomiske goder slik som billigere arbeidskraft, så kan det ha gjort at denne situasjonen ikke påvirket holdningene til generasjonen like negativt som andre innvandringsbølger i senere tid kan ha gjort. Avslutningsvis så ble terror angrepene 22. juli utført av «en av oss» og tiden etter ble i stor grad påvirket av åpenhet og motstand mot fremmedfiendtlige holdninger.

Dersom vi i kontrast til denne perioden ser på nyhetsbildet fra 2015 til i dag, så kan et noe annet bilde tegnes. Fra 2015 av opplevde Europa og Norge migrasjonskrisen, noe som brakte lidelsen og vanskene fra Midtøsten både til våre tv-skjermer og til vår egen forgård. Bilder av store folkemengder på marsj gjennom Europa preget nyhetsbilde i stor grad utover 2015 (Mater 2017). I andre halvdel av 2010-tallet ble også Europa rammet av en rekke svært blodige islamistisk inspirerte terrorangrep, slik som Charlie Hebdo og Bataclan i 2015 hvor hundrevis av europeer ble drept i angrep utført av terrororganisasjonen IS (Nasser 2016). Terrorangrepene som preget Europa utover andre halvdel av 2010-tallet fikk i stor grad dekning både i etablerte medier og alternativemedier og plattformer som YouTube og LiveLeak. Her ble overgrepene utført av IS ble tilgjengelig på enhver mobiltelefon i landet, og det er tenkelig at disse bildene kan ha gjort et større inntrykk blant de mest formbare i samfunnet. Dette kan ha ført til en økning av innvandringsfientlige og islam-kritiske følelser blant den yngste generasjonen, og kanskje da særlig blant GenZ menn som trolig i større grad enn GenZ kvinner vil ha oppsøkt disse videoene og dermed blitt preget av dem.

Det er tydelig at disse terrorangrepene preget i stor grad nyhetsbildet under de formative årene til mange Norske GenZere. Disse angrepene som trås alt ble utført i vårt geografiske nærvær, slik som i Stockholm 2017 (Torgersen 2018), og de ble utført av personer som nok ikke kan beskrives som «en av oss» i like stor grad som 22. juli angrepene. Dette kan ha gjort merkbare inntrykk på GenZere i deres ungdomstid. Kanskje disse nyhetsinntrykkene påvirket GenZ menn i større grad fordi menn kanskje tenderer til å være mer interessert i krig, terror og groteske ting enn kvinner gjerne er, og dermed oppsøkte slike inntrykk i større grad. Eller fordi mange av de stedene alternative og ekstra kritiske stemmer drøftet disse hendelsene, var steder som is stor grad er mannsdominerte slik som YouTube.

Disse periodene var selvsagt preget av mange flere hendelser enn dem jeg kan gjengi her. Men kombinasjonen inntrykk og hvordan disse ble formidlet via etablerte og alternative medier, så kan disse hendelsene ha vært med på å påvirke GenZ, og da spesielt GenZ menn, på en annen måte politisk og verdimesig, enn hvordan GenM ungdom ble påvirket av sin egen samtid.

5.4 Oppsummering av kapitlet.

I løpet av kapittel 5 så har jeg drøftet funnene våre i lys av en rekke teorier. Vi har sett nærmere på våre merkverdige funn og jeg har diskutert ulike potensielle forklaringer på dem. Mest merkverdig er som sagt våre funn vedrørende GenZ og GenM og deres syn på innvandring, og da spesielt det store skillet jeg fant mellom GenZ menn og GenZ kvinner.

Våre funn strider med en rekke av de etablerte funnene på feltet her i Norge. Eksempelvis Integreringsbarometeret og tallene fra SSB vedrørende det norske folk sitt syn på innvandring. Jeg vil anbefale disse institusjonene å undersøke feltene med en mer presis inndeling etter kohort samtidig som man undersøker kjønn.

Videre så har jeg diskutert ulike forklaringer på de potensielle kohortforskjellene jeg har funnet, blant annet argumenterer vedrørende økonomi og utdanning. På bakgrunn av disse diskusjonene lander jeg på forklaringen at flere av disse forskjellene trolig skyldes kohort, og da trolig kohortforskjeller knyttet til kjønn, fremfor mer arbitrære tidsbestemte faktorer. Jeg vil gå dypere inn på dette i neste og siste kapittel hvor jeg presenterer vår konklusjon.

6. Konklusjon

6.1 Har “den stille revolusjonen” møtt sin ungdommelige mannsdominerte reaksjon, eller fortsetter revolusjonen bare uten de unge mennene?

I 1977 skrev Ronald Inglehart boken «*The Silent Revolution: changing values and political styles among western publics*». Her lå han frem teorien sin om den stille revolusjonen fra materialistiske verdier til post-materialistiske, ettersom Vestlige samfunn økte sin velferd i tiden etter andre verdenskrig, og dermed steg oppover den behovspyramiden. Ingleharts teorier om at yngre generasjonene i økende grad kom til å utstråle post-materialistiske verdier for hver ny generasjon, har i lang tid vist seg å stemme. Slike post-materialistiske verdier omhandler som kjent en rekke ulike politikkområder, mens jeg her i denne oppgaven har valgt å fokusere på folk i Norge sitt syn på innvandring. Inglehart kom med en rekke forklaringer på potensielle avvik fra denne trenden, blant annet økonomiske nedgangstider og grunnleggende trusler. Med andre ord faktorer som gjorde at samfunn bevegde seg nedover den behovspyramiden. Kanskje slik som coronaviruset viser i skrivendestund, så kan samfunnet bli påvirket i en mer proteksjonistisk retning nedover den politiske behovspyramiden når den opplever grunnleggende trusler?

Dersom det var slik at Norge i løpet av de siste årene sto ovenfor store økonomiske utfordringer, eller andre grunnleggende trusler mot samfunnet, så hadde vi nok forventet å finne gjennomgående mer materialistiske holdninger i befolkningen i dag enn tidligere. En slik undersøkelse er utenfor rekkevidden til denne oppgaven, men annen forskning, slik som undersøkelsene fra integreringsbarometeret, finner ikke slike trender.

Våre funn tyder på at det er en målbar forskjell i syn og verdier knyttet til innvandring, mellom den yngste generasjonen, ofte omtalt som Generasjon Z, og Millennial generasjonen. Vi har ofte funnet at GenZ har vært samlet sett litt mer positiv enn GenM, men ikke nødvendigvis alltid. Videre har forskjellene mellom GenZ menn og GenM menn vist en utvikling i strid med teoriene til Inglehart.

Videre tyder flere av våre funn på at denne forskjellen er målbart i motsatt retning av hva teoriene til Inglehart hadde predikert. Det stemmer at i enkelte undersøkelser så fant jeg at GenZ var mer positive til innvandring enn GenM, men da jeg kontrollerte for kjønn gjorde jeg det overraskende funnet og fant at GenZ menn og GenZ kvinner sto langt fra hverandre i disse spørsmålene og at GenZ menn ofte var blant de aller mest innvandringskritiske gruppene, som

regel betydelig mer skeptisk enn GenM menn, og tidvis nesten like skeptiske som dere besteforeldre i GenOld. Dersom Ingleharts teorier fremdeles hadde stemt, så hadde jeg ikke regnet med et slikt funn. Man hadde nok forventet å finne at menn var mer negative enn kvinner, men at den generasjonsmessige utviklingen hvor de yngste var mer positive enn de eldre, fremdeles hadde vedvart.

I løpet av denne oppgaven så har jeg gått i dybden på de ulike kohortene, jeg har drøftet teorier om hvordan politiske holdninger skapes og utvikles over tid. Jeg har drøftet teoriene til Inglehart og andre. Videre så har jeg fått tilgang til en bred mengde data som jeg gjennom en rekke regresjonsanalyser har undersøkt og diskutert. På bakgrunn av disse analysene så har jeg gjort en rekke funn som kan kaste nytt lys over teoriene til Inglehart og andre antagelser vedrørende trender innen holdninger til innvandring og andre materialistiske verdier. Jeg har gjort funn som både stemmer med teoriene til Inglehart, men mest overraskende så har jeg gjort funn vedrørende holdningene og verdiene knyttet til innvandring blant GenZ og GenM som strider i stor grad med disse antatte teoriene.

Så hva kan disse skilnadene egentlig skyldes? Jeg har i kapittel 5 sett på en rekke ulike potensielle forklaringer, både økonomiske, utdanningsmessene og biologiske. På bakgrunn av de overnevnte drøftelsene så virker det for meg sannsynlig at våre funn ikke er relatert til tidsmessige forklaringer som i stor grad rammer alle i samfunnet likt, men at de i større grad skyldes generasjonsbetingede kohorteffekter. Jeg har sett at det finnes klare generasjonsmessige forskjeller mellom GenZ og GenM og videre at enkelte av disse forskjellene kan ramme GenZ menn hardere enn GenZ kvinner, noe som igjen kanskje kan forsterke allerede eksisterende biologiske forklaringer. Våre funn tyder på en mulig «reaksjon» blant GenZ menn mot de etablerte teoriene til Inglehart. Eller sagt med andre ord, det ser ut til at *The Silent Revolution* til Inglehart i stort fortsetter, men uten de unge mennene. Samlet sett så var GenZ ofte mer positive til innvandring enn andre generasjoner, men dette skyldes den enorme positiviteten hos GenZ kvinner. Hvor blir det av mennene, og hvorfor ser vi no trolig en kjønnsdelt reaksjon mot revolusjonen til Inglehart? Jeg vil anbefale fremtidige forskere å se nærmere på dette og kontrollere for kohorter og kjønn når de undersøker holdninger til innvandring og lignende barometre på materialistiske holdninger. Det ser ut til at revolusjonen fortsetter, men at de unge mennene ikke lengre er med.

6.2 Gjensyn med våre hypoteser

På bakgrunn av våre funn og diskusjoner så vil jeg konkludere med følgende vedrørende de opprinnelige hypotesene som denne oppgaven er bygget på.

Vi forkaster den første null hypotesen (H01), da jeg har funnet klare tegn på at det å tilhøre GenZ eller GenM som oftest har signifikante påvirkninger ens holdninger til innvandring. Videre forkaster jeg vårt andre null hypotese (H02) vedrørende hvorvidt kjønn og hvorvidt man er en del av GenZ eller GenM har en påvirkning, da jeg har funnet klare tegn på at menn er mer skeptiske enn kvinner, og at det finnes forskjeller mellom menn og kvinner også i lys av kohorttilhørighet. Ved å forkaste disse nullhypotesene tar jeg sikte på å delvis bekrefte Hypotese 1, om at GenZ gjennomgående er signifikant mer negative enn GenM. Jeg sier delvis bekreftet, da jeg ved flere undersøkelser, slik som i spørsmål 1 og 3 i 4.4.2, fant at GenZ var signifikant mer negative, men at denne trenden ikke var like gjennomgående som dem jeg fant vedrørende både kohort og kjønn. Ved denne konklusjonen forkaster jeg også Hypotese 2 vedrørende at GenZ er gjennomgående mer positive enn GenM. Avslutningsvis vil jeg bekrefte Hypotese 3 og 4 vedrørende forskjeller i syn på innvandring, avhengig av både kjønn og kohort. Jeg fant som sagt at det å være GenZ mann i stor grad medførte en målbar og signifikant negativ endring i ens holdninger til innvandring, mens det å være GenZ kvinne førte til en målbar og signifikant positiv endring i ens holdninger til innvandring.

H01 – Avkreftet

H02 – Avkreftet

H1 – Delvis bekreftet

H2 – Avkreftet

H3 – Bekreftet

H4 – Bekreftet

6.3 Avsluttende bemerkninger

Våre funn kan være unike for Norge, men det er trolig at de er del av en større vestlig trend, da mange av de overnevnte faktorene ikke bare er fremtredende blant GenZ i Norge, men er felles for GenZ i Vesten. Rekkevidden til denne oppgaven og drøftingene jeg har gjort er i stor grad liten, men våre funn tyder på en trend som definitivt fortjener nærmere undersøkelse i større perspektiv i fremtiden. Videre vill også spørsmål knyttet til hvilken effekt den nåværende korona-epidemien kan ha for en mulig fremvekst av materialistiske holdninger i Norge og i verden som helhet være interessante. En slik pandemi kan på mange måter tvinge et samfunn «nedover» i behovspyramiden, slik at vi i tiden fremover kan se en økning i materialistiske holdninger blant folk og i den politikken som ulike land fører. Spørsmålet blir bare hvorvidt en slik utvikling eventuelt vil være en kortvarig trend, eller hvorvidt den vil styrke den mulige reaksjonen mot «den stille revolusjon» som jeg no trolig ser. I hvert fall blant unge menn.

7. Kilder

Aakvaag, G. (2015, June 21). I skyggen av Ironigenerasjonen. Retrieved May 09, 2020, from https://morgenbladet.no/ideer/2015/i_skyggen_av_10ironigenerasjonen

Abubakar, A., & Adeshola, I. (1970, January 01). Digital Exam and Assessments: A Riposte to Industry 4.0. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.igi-global.com/chapter/digital-exam-and-assessments/228375>

Bialik, K., & Fry, R. (2019, February 14). How Millennials compare with prior generations. Retrieved from <https://www.pewsocialtrends.org/essay/millennial-life-how-young-adulthood-today-compares-with-prior-generations/>.

BBC. (2014, April 25). South Africa's 'born-free' generation. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.bbc.com/news/world-africa-27146976>

Beauchamp, Z. (2018, March 26). Jordan Peterson, the obscure Canadian psychologist turned right-wing celebrity, explained. Retrieved June 7, 2020, from <https://www.vox.com/world/2018/3/26/17144166/jordan-peterson-12-rules-for-life>

Beall, G. (2017, November 6). 8 Key Differences between Gen Z and Millennials. Retrieved from https://www.huffpost.com/entry/8-key-differences-between_b_12814200?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAD_tWpBuy0S1j-8X13fGM6lsD1MHHeBZgpXXPbqo8zta7zsNdQLLIaLlfGEkRRifdyMxUzeyUhhvBqro_tk172LK2U4SHeKA5oXAJkJAImCjEApNSJdxmo28bWdcpFxBK0sR-wzTiHWI-9dtgFPmynsDGmPn2RaKMOy1EAI4_8qQQ

Borgonovi, F., & Pokropek, A. (2018). The role of education in promoting positive attitudes towards migration at times of stress. *OECD Education Working Papers*, 25. doi: 10.1787/1d73c833-en

Bowe, B. J., & Wohn, D. Y. (2015). Are there generational differences? *Proceedings of the 2015 International Conference on Social Media & Society - SMSociety 15*. doi: 10.1145/2789187.2789200

- Brokaw, T.** (2010). *The greatest generation*. New York, NY: Random House, Paw Prints (imprint of Baker & Taylor Books).
- Cameron, S.** (2013) Postmaterialism in Times of Crisis. The Australian National University
- CHAPPELOW, J.** (2020, February 28). Baby Boomer Definition - Investopedia. Retrieved May 9, 2020, from https://www.investopedia.com/terms/b/baby_boomer.asp
- Chen, J.** (2020, May 15). Social media demographics to inform your brand's strategy in 2020. Retrieved June 7, 2020, from <https://sproutsocial.com/insights/new-social-media-demographics/>
- Collazo, V.** (2015, October 30). Peers, social media play increasingly large role in youth political socialization. Retrieved June 7, 2020, from https://www.columbiamissourian.com/news/local/peers-social-media-play-increasingly-large-role-in-youth-political/article_ff969934-7ea9-11e5-8bf4-fb73f63c5057.html
- Cox, A.** (2014, July 8). How Birth Year Influences Political Views. Retrieved June 7, 2020, from <https://www.nytimes.com/interactive/2014/07/08/upshot/how-the-year-you-were-born-influences-your-politics.html?mtrref=www.google.com&gwh=7EC32D10033719CEB4F81B6BD17CFC97&gwt=pay&assetType=REGIWALL>
- Curtice, S.** (2018, August 10). How young and old would vote on Brexit now. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.bbc.com/news/uk-politics-45098550>
- Davis, M.** (2019, January 2). After riding with Spanish speakers, White commuters favored anti-immigration policies. Retrieved from <https://bigthink.com/matt-davis/just-being-exposed-to-spanish-speakers-spurred-white-commuters-to-favor-anti-immigration-policies>
- Der Bundestaggswahl** (2017) hentet fra: <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2017/ergebnisse/bund-99/land-14/wahlkreis-163.html>
- Dimock, M.** (2019, January 17). Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/>
- Diamant, J., & Starr, K. J.** (2018, June 19). Western Europeans vary in nationalist, anti-immigrant, anti-religious minority attitudes. Retrieved from

<https://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/06/19/western-europeans-vary-in-their-nationalist-anti-immigrant-and-anti-religious-minority-attitudes/>.

Dinesen, P. T., Klemmensen, R., & Nørgaard, A. S. (2014). Attitudes Toward Immigration: The Role of Personal Predispositions. *Political Psychology*, 37(1), 55–72. doi: 10.1111/pops.12220

Dinesen, P. T., Klemmensen, R., & Nørgaard, A. S. (2014). Attitudes Toward Immigration: The Role of Personal Predispositions. *Political Psychology*, 37(1), 55–72. doi: 10.1111/pops.12220

Dølevik, J., & Eldring, L. (2006). *Det nordiske arbeidsmarked to år etter Eu-utvidelsen*. Nordiska ministerrådets förlag.

Eatwell, R., & Goodwin, M. J. (2018). *National populism: The revolt against liberal democracy*. London: Pelican.

Egge-Hoveid, K. (2019). Utdanningsgapet bare øker. Retrieved June 6, 2020, from <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/utdanningsgapet-bare-oker>

Emanuel, J. (n.d.). The Millennials : Assessing the next generation of academic librarians. doi:10.32469/10355/33028

Enos, R. D. (2014). Causal effect of intergroup contact on exclusionary attitudes. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(10), 3699–3704. doi: 10.1073/pnas.1317670111

Enge, C. (2019, January 1). –Klimastreiken kan prege en hel generasjon. Retrieved from <https://www.aftenposten.no/norge/i/RxV1Gd/ungdomsforsker-klimastreiken-kan-prege-en-hel-generasjon>

Ervasti, H. Fridberg, T, Hjerm (2008) The Nordic Model, In Nordic Social Attitudes in a European Perspective.

European Values S. (2018, October 11). About EVS. Retrieved June 6, 2020, from <https://europeanvaluesstudy.eu/about-evs/>

Executive Summary. (2019, December 31). Millennials: Confident. Connected. Open to Change. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.pewsocialtrends.org/2010/02/24/millennials-confident-connected-open-to-change/>

- Fazli, N.** (2020). Kvinner tar flere studiepoeng enn menn. Retrieved June 6, 2020, from <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/kvinner-tar-flere-studiepoeng-enn-menn>
- Firat, R. B.** (2014). Media Usage and Civic Life: The Role of Values. *Journal of Social and Political Psychology*, 2(1), 117–142. doi: 10.5964/jspp.v2i1.113
- Gros, D.** (2018). Sex and populism. Retrieved September 25, 2018, from <https://www.ips-journal.eu/regions/europe/article/show/sex-and-populism-2995/>
- Hainmueller, J., & Hiscox, M. J.** (2007). Educated Preferences: Explaining Attitudes Toward Immigration in Europe. *International Organization*, 61(02), 339–442. doi: 10.1017/s0020818307070142
- Hainmueller, J., & Hopkins, D. J.** (2013). Public Attitudes toward Immigration. *SSRN Electronic Journal*. doi: 10.2139/ssrn.2289270
- Hastie, B.** (2007). Higher education and sociopolitical orientation: The role of social influence in the liberalisation of students. *European Journal of Psychology of Education*, 22(3), 259–274. doi: 10.1007/bf03173425
- Heath, A. Richards, L.** 2016. *Attitudes towards immigration and their antecedents*. ESS Topline Results Series. Hentet fra: https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS7_toplines_issue_7_immigration.pdf
- Hesketh, T. & Xing, Z** (2006). *Abnormal sex ratios in human populations: causes and consequences*. PNAS, Vol 103, no 36. Hentet fra: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1569153/pdf/zpq13271.pdf>
- Hernes, G., & Knudsen, K.** (1992). Norwegians' Attitudes Toward New Immigrants. *Acta Sociologica*, 35(2), 123-139. doi:10.1177/000169939203500204
- Hofseth, A., Hofseth, A., & Kommentator.** (2018, March 31). Den eneste motgiften er frie nyheter av høy kvalitet. Retrieved from <https://nrkbeta.no/2018/03/30/den-eneste-motgiften-er-frie-nyheter-av-hoy-kvalite>

- Howe, N.** (2014, September 01). The Silent Generation, "The Lucky Few" (Part 3 of 7). Retrieved May 09, 2020, from <https://www.forbes.com/sites/neilhowe/2014/08/13/the-silent-generation-the-lucky-few-part-3-of-7/>
- Huntington, S. P.** (2011). A Universal Civilization? Modernization and Westernization. In *The clash of civilizations and the remaking of world order* (pp. 56-72). New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks.
- Huntington, S. P.** (2011). A Universal Civilization? Modernization and Westernization. In *The clash of civilizations and the remaking of world order* (pp. 56-72). New York, NY: Simon & Schuster Paperbacks.
- Höjer, H.** (2018, June 20). Sverige är ett udda land. Retrieved May 09, 2020, from <https://fof.se/tidning/2015/3/artikel/sverige-ar-ett-udda-land>
- Inglehart, R.** (1977). *The silent revolution: Changing values and political styles among Western publics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, R.** (1990). Culture Shift In Advanced Industrial Society. *Culture Shift in Advanced Industrial Society*, 1-2. doi:10.1515/9780691186740-003
- Inglehart, R.** (2007, July 11). Postmaterialism. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.britannica.com/topic/postmaterialism>
- Inglehart, R.** (2018). *Cultural evolution: People's motivations are changing and reshaping the world*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Inglehart, R., & Norris, P.** (2017). Trump and the Populist Authoritarian Parties: The Silent Revolution in Reverse. *Perspectives on Politics*, 15(2), 443-454. doi:10.1017/s1537592717000111
- Inglehart, R., & Norris, P.** (2017). Trump and the Populist Authoritarian Parties: The Silent Revolution in Reverse. *Perspectives on Politics*, 15(2), 443-454. doi:10.1017/s1537592717000111
- Inglehart, Ronald F.** (2018). *Cultural Evolution. People's Motivations Are Changing, and Reshaping the World*. Cambridge University Press.

- Integreringsbarometeret** 2018, PDF presentasjon,
<https://www.samfunnsforskning.no/prosjekter/integreringsbarometeret/publikasjoner/integreringsbarometeret2018-isf.pdf>
- Jordal, C** (2018) Hvilke store kriser står mennesket og samfunn ovenfor i dag. *Nationen* 26.01.2018
- Kalogeropoulos, A.**, Research Fellow, & Reuters Institute. (2019, May 24). How Younger Generations Consume News Differently. Retrieved from <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2019/how-younger-generations-consume-news-differently/>
- Kelly, J. (2016, June 24). Brexit: How much of a generation gap is there? Retrieved from <https://www.bbc.com/news/magazine-36619342>
- Lake, P.** 2016. *Innføring i SPSS* Avdeling for Biostatistikk, UIO
- Levin, D.** (2019, January 23). Young Voters Keep Moving to the Left on Social Issues, Republicans Included. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2019/01/23/us/gop-liberal-america-millennials.html>
- Manifest, T.** (2019, January 22). Why Generation Z Loves YouTube. Retrieved June 7, 2020, from https://medium.com/@the_manifest/why-generation-z-loves-youtube-ec64643bd5b2
- Markaki, Y., & Longhi, S.** (2013). What determines attitudes to immigration in European countries? An analysis at the regional level. *Migration Studies*, 1(3), 311–337. doi: 10.1093/migration/mnt015
- Mariussen, H.** (2019) Flere Kvinner tar høyere utdanning, men menn styrer fortsatt akademia. *Univseritetsavisa.no* hentet fra: <https://www.universitetsavisa.no/politikk/2019/03/15/Flere-kvinner-tar-h%C3%B8yere-utdanning-men-menn-styrer-fortsatt-akademia-18666543.ece>
- Mater, D.** 2017 *Media Coverage of the Migration Crisis in Europe: a Confused and Polarized Narrative*. Strategics Sectors – Culture and Society. Elmed. Mediterranean Yearbook 2017. Hentet fra: https://www.iemed.org/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2017/IEMed_MedYearbook2017_media_migration_crisis_Matar.pdf
- Mccrae, R. R., Martin, T. A., & Costa, P. T.** (2005). Age Trends and Age Norms for the NEO Personality Inventory-3 in Adolescents and Adults. *Assessment*, 12(4), 363–373. doi: 10.1177/1073191105279724

- Mesch, G.** (2009) The Internet and youth culture. *The Hedgehog Review* (Vol. 11, Issue nr 1)
- Metaxas E** (2017) The next Generation of Americans (GenZ) may be the most conservative since ww2. *CNS News* Hentet fra: <https://www.cnsnews.com/commentary/eric-metaxas/next-generation-americans-gen-z-may-be-most-conservative-wwii>
- Moran, K.** (2016, January 3). Millennials as Digital Natives: Myths & Realities. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.nngroup.com/articles/millennials-digital-natives/>
- Mørch, W., & Universitetet.** (2019, November 4). Abraham Maslow. Retrieved May 09, 2020, from https://snl.no/Abraham_Maslow
- Nesser, P., Stenersen, A., & Oftedal, E.** (2016). Jihadi Terrorism in Europe: The IS-Effect. *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 3-24. Retrieved June 7, 2020, from www.jstor.org/stable/26297702
- Norris, P., & Inglehart, R.** (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit, and authoritarian populism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, P., & Lovenduski, J.** (2004). *Political recruitment: Gender, race, and class in the British Parliament* (pp. 215-220). Cambridge, MA: Cambridge Univ. Press.
- Omnicores.** (2020, February 10). YouTube by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts.
- Overland, J.** (2017, March 07). Medie- og informasjonskunnskap - Mediebruk blant unge - NDLA. Retrieved May 09, 2020, from <https://ndla.no/nb/subjects/subject:14/topic:1:185993/resource:1:169695>
- Overland, J.** (2017, March 07). Medie- og informasjonskunnskap - Mediebruk blant unge - NDLA. Retrieved May 09, 2020, from <https://ndla.no/nb/subjects/subject:14/topic:1:185993/resource:1:169695>
- Parker, K., Graf, N., & Igielnik, R.** (2019, January 18). Generation Z Looks a Lot Like Millennials on Key Social and Political Issues. Retrieved from <https://www.pewsocialtrends.org/2019/01/17/generation-z-looks-a-lot-like-millennials-on-key-social-and-political-issues/>

- Pew Research Center** (2010) Millennials A portrait of Generation Next. Hentet fra:
<https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/3/2010/10/millennials-confident-connected-open-to-change.pdf>
- Pew Research Center**. (2019, December 31). Section 5: Generations and the Great Recession. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.people-press.org/2011/11/03/section-5-generations-and-the-great-recession/>
- Pew Research Center**. (2019, December 31). The Generation Gap in American Politics. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.people-press.org/2018/03/01/the-generation-gap-in-american-politics/>
- Pew Research Center**. Generations' party identification, midterm voting preferences, views of Trump. (2018, September 18). Retrieved from <https://www.people-press.org/2018/03/01/1-generations-party-identification-midterm-voting-preferences-views-of-trump/>.
- Putnam, S., & Gartstein, M.** (2020, January 20). How where you're born influences the person you become. Retrieved May 09, 2020, from <https://theconversation.com/how-where-youre-born-influences-the-person-you-become-107351>
- Putnam, S., & Gartstein, M.** (2020, January 20). How where you're born influences the person you become. Retrieved May 09, 2020, from <https://theconversation.com/how-where-youre-born-influences-the-person-you-become-107351>
- Putnam, S., & Gartstein, M.** (2020, January 20). How where you're born influences the person you become. Retrieved May 09, 2020, from <https://theconversation.com/how-where-youre-born-influences-the-person-you-become-107351>
- Regjeringen** (2011) *Bedre rustet mot finanskriser – Finanskriseutvalgets utredning*. Oslo
- Reiff, L.** (2018, November 21). Generation Z and the Rise of Conservatism. Retrieved from <https://medium.com/@laurenreiff/generation-z-and-the-rise-of-conservatism-677414f925d1>
- Roose, K.** (2019, June 8). The Making of a YouTube Radical. New York Times . Retrieved June 7, 2020, from <https://www.nytimes.com/interactive/2019/06/08/technology/youtube-radical.html>
- Ruggiero, G. M.** (2011). *Perspectives on immigration and terrorism*. Amsterdam: IOS Press.

- Scott**, Eugene (January 11, 2018). "The state of America, according to Generation Z". The Washington Post
- Sedelmeier**, U. (2014, June 10). Europe after the Eastern Enlargement of the European Union: 2004-2014: Heinrich Böll Stiftung: Brussels office - European Union. Retrieved June 6, 2020, from <https://eu.boell.org/en/2014/06/10/europe-after-eastern-enlargement-european-union-2004-2014>
- Sellebold**, T., & Kristin, S. (2014, October 27). Færre vil bli håndverkere. Retrieved June 6, 2020, from <https://www.nrk.no/sorlandet/faerre-vil-bli-handverkere-1.12009564>
- Singh**, M. (2014, December 19). Some Early Childhood Experiences Shape Adult Life, But Which Ones? Retrieved May 09, 2020, from <https://www.npr.org/sections/health-shots/2014/12/19/371679655/some-early-childhood-experiences-shape-adult-life-but-which?t=1589017464546>
- Snoen**, J. A., Kolbeinstveit, L., Eriksen, V. A., Larsen, I. S., Nordbakken, L. P., Moore, K. J., ... Goffeng, E. (2012, June 14). Hvorfor ble krisen så mild i Norge? Retrieved June 7, 2020, from <https://www.minervanett.no/hvorfor-ble-krisen-sa-mild-i-norge/127196>
- Språkrådet**. (n.d.). Kohort. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt-ord/kohort/>
- SSB** Innvandring og Befolkning. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.ssb.no/befolkning?de=Innvandrere>
- SSB**. (2018). Her er økningen i høyere utdanning størst. Retrieved from <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/her-er-okningen-i-hoyere-utdanning-storst>
- SSB**. (2019). Befolkningens utdanningsnivå. Retrieved from <https://www.ssb.no/utniv/>
- Stahl**, A. (2017, August 11). Why Democrats Should Be Losing Sleep Over Generation Z. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/ashleystahl/2017/08/11/why-democrats-should-be-losing-sleep-over-generation-z/>
- Strøm**, F. (2019) Holdninger til innvandrere og innvandring 2019. Statistisk Sentralbyrå Norge.

- Taylor, J.** (2012, May 07). Personal Growth: Your Values, Your Life. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-power-prime/201205/personal-growth-your-values-your-life>
- Taylor, P** (2010) Millennials a portait of Generation Next. Connected, Confident and open to change. PRC.
- Tjernshaugen, K., & Nyhetssjef.** (2016, January 07). Her er grafene som forklarer asylåret 2015. Retrieved May 09, 2020, from <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/wAjA/her-er-grafene-som-forklarer-asylaaret-2015>
- Torgersen, H. O.** (2018, January 30). Tiltalen etter Stockholm-terror: Drepte fem og skadet 130 med lastebil – sendte bilde fra lastebilen til IS-kontakt. Retrieved June 7, 2020, from <https://www.aftenposten.no/verden/i/WLq9wL/tiltalen-etter-stockholm-terror-drepte-fem-og-skadet-130-med-lastebil-sendte-bilde-fra-lastebilen-til-is-kontakt>
- Tvedt, T.** *Det internasjonale Gjennombruddet – fra ettpartistat til flerkulturell stat.* Dreyers Forlag. Oslo
- Vallance, B.** (2014, September 11). How are political beliefs formed? Retrieved from <https://prezi.com/0hetefeuvjml/how-are-political-beliefs-formed/>.
- Weisberg, Y. J., Deyoung, C. G., & Hirsh, J. B.** (2011). Gender Differences in Personality across the Ten Aspects of the Big Five. *Frontiers in Psychology*, 2. doi: 10.3389/fpsyg.2011.00178
- World Values Survey Association.** (2020). Who we are. Retrieved May 09, 2020, from <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp>
- Ødegård, A. M., & Andersen, R. K.** (2019, May 15). 15 år siden EU-utvidelsen: Slik forandret det norsk arbeidsliv. Retrieved from <https://frifagbevegelse.no/nyheter/15-ar-siden-euutvidelsen-slik-forandret-det-norsk-arbeidsliv-6.158.628737.1c966bf2aa>

8. Appendiks

8.1 Overblikk over datasettene og variablene jeg bruker i de ulike Rundene fra Norsk Medborgerpanel.

Info om alle de ulike rundene finnes hos Norsk Medborgerpanel sine hjemmesider under PDFen knyttet til hver runde (NSD 2020)

Runde 1.

Fra runde 1 så er svar fra følgende spørsmål blitt analysert for å avdekke forhold mellom generasjons kohort og syn på innvandring. Disse er følgende spørsmål i gruppen: nr 23, 29 og 33

Fra Bølge 1 så består gruppen “Generasjon X”, forkortet som GenX av dem som svart at deres fødselsårs er mellom 1980 og 1966

Fra Bølge 1 så består gruppen “Baby boomer Generasjonen”, forkortet som GENBB, av dem født mellom 1945 og 1965.

Fra Bølge 1 så består gruppen bestående av øvrige generasjoner av alle dem født før 1945. Denne gruppen defineres som “GenOld”

Runde 2.

Fra Runde 2. så er svar fra følgende spørsmål blitt analysert for å avdekke forhold mellom generasjons kohort og syn på innvandring. Disse er følgende spørsmål i gruppen: 11, 15

Fra Rund 2 så består gruppen “MILLENNIALS” av dem som svart at deres fødselsårs er mellom 1990 og 1996.

Fra Bølge 2 så består gruppen “Generasjon X”, forkortet som GenX av dem som svart at deres fødselsårs er mellom 1980 og 1966

Fra Bølge 2 så består gruppen “Baby boomer Generasjonen”, forkortet som GENBB, av dem født mellom 1945 og 1965.

Fra Bølge 2 så består gruppen bestående av øvrige generasjoner av alle dem født før 1945. Denne gruppen defineres som “GenOld”

Runde 12.

Fra Runde 12. så er svar fra følgende spørsmål blitt “slått sammen” til variabelen “SYN PÅ INNVANDRING”. Spørsmål i gruppen “Group immigration” nr: Nr R12dv12b_1,2,3,9 og 10. Videre så er spørsmål r12polkom9 også blitt undersøkt.

Aldersgruppene er de samme, men nå er GenM regnet som dem født mellom 1980 og 1989, mens GenZ er dem født fra 1990 og senere. Det samme er situasjonen i runde 13 og 14.

Runde 13.

Fra Runde 13. så er svar fra følgende spørsmål blitt “slått sammen” til variabelen “SYN PÅ INNVANDRING”. Spørsmål i gruppen “Group immigration” nr: 23, 25

Runde 14.

Fra Runde 14. så er svar fra følgende spørsmål blitt “slått sammen” til variabelen “SYN PÅ INNVANDRING”. Spørsmål i gruppen “Group immigration” nr: 2, 3,

8.2 Overblikk over datasettene og variablene jeg bruker i de ulike "bølgene" til WVS

Bølge 5: innsamlet fra 2005 til 2009. Norske data innsamlet i 2007

Fra Bølge 5 så er følgende spørsmål knyttet til innvandring undersøkt: V43, V45, V221

Fra Bølge 5 så består gruppen “GenM” av dem som svart at deres fødselsårs er mellom 1981 og 1988

Fra Bølge 5 så består gruppen “GenX” av dem som svart at deres fødselsårs er mellom 1980 og 1966

Fra Bølge 3 så består gruppen “Baby boomer Generasjonen”, forkortet som GENBB, av dem født mellom 1945 og 1965.

Fra Bølge 3 så består gruppen bestående av øvrige generasjoner av alle dem født før 1945. Denne gruppen defineres som “GenOld”

Bølge 3: innsamlet fra 1995 til 1998

Fra Bølge 3 er svar fra følgende spørsmål blitt analysert for å avdekke forhold mellom generasjons kohort og syn på innvandring. Disse er følgende spørsmål i gruppen: V56, V63 og V134.

Fra Bølge 3 så består gruppen “Generasjon X”, forkortet som GenX av dem som svart at deres fødselsårs er mellom 1980 og 1966

Fra Bølge 3 så består gruppen “Baby boomer Generasjonen”, forkortet som GENBB, av dem født mellom 1945 og 1965.

Fra Bølge 3 så består gruppen bestående av øvrige generasjoner av alle dem født før 1945.

Denne gruppen defineres som “GenOld”

8.3 Overblikk over datasettene og variablene jeg bruker fra EVS

EVS 2008

Kohort: GenM består av dem født mellom 1981 og 1995. GenX=1980-1966, GenBB=1965-1945, GenOld=før 1944.

Spørsmål: V270, V271, V272

EVS 2018

Kohort: GenZ består av dem født etter 1996, GenM=1995 og 1981. GenX=1980-1966, GenBB=1965-1945, GenOld=før 1944.

Spørsmål: V80, V184, V186